ЗВЯЗДА

24 снежня 1996 г. аўторак, № 296 (23099)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1000 рублёў

БЕЛАРУСКІМ ГРАМАДЗЯНАМ, ЯКІЯ СВЯТКУЮЦЬ КАЛЯДЫ 25 СНЕЖНЯ.

Паважаныя суайчыннікі!

Шчыра віншую вас з вялікім хрысціянскім святам.

Каляды — асаблівы час для кожнага з нас. У гэтыя дні чалавек ад штодзённай мітусні накіроўвае свой погляд да Бога, звярае свае думкі і ўчынкі з вялікімі хрысціянскімі каштоўнасцямі.

Для Беларусі ніколі не былі характэрны рэлігійныя канфлікты. Каталікі, праваслаўныя, пратэстанты — усе жылі ў міры і згодзе і працавалі поплеч. І сёння ў нас у краіне няма процістаяння вернікаў розных канфесій. Гэта вынік таго, што для пераважнай большасці беларускіх людзей вядучыя хрысціянскія каштоўнасці былі і застаюцца не проста словамі, а жыццёвымі прынцыпамі.

Наперадзе ўсіх нас чакае вялікая і складаная работа па будаўніцтву новай дэмакратычнай і эканамічна працвітаючай Беларусі. Вырашыць гэтыя задачы мы зможам толькі сумеснымі намаганнямі ўсіх беларускіх грамадзян, незалежна ад веравызнання.

Віншую вас з Калядамі, выказваю ўпэўненасць, што дух гэтых дзён, прасякнутых любоўю і мудрасцю, ніколі не пакіне вашы сэрцы.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

УЖО Ў БЛІЖЭЙШЫ ЧАС ВАРТА ЧАКАЦЬ ПАВЫШЭННЯ ТАРЫФАЎ НА ЦЕПЛА- І ЭЛЕКТРАЭНЕРГІЮ

Міністр паліва і энергетыкі Беларусі Валянцін Герасімаў падвёў некаторыя вынікі работы паліўна-энергетычнай галіны ў 1996 годзе. Выступаючы 20 снежня на прэс-канферэнцыі, прымеркаванай да Дня энергетыка, В. Герасімаў адзначыў, што «адыходзячы год быў для галіны даволі цяжкім, але, адначасова, паспяховым». Так, па словах міністра, пры агульным зніжэнні расходаў паліва на вытворчасць электраэнергіі спажыванне электраэнергіі за 11 месяцаў гэтага года, у параўнанні з аналагічным перыядам 1995 года, павялічылася на 0,5 працэнта, спажыванне цеплавой энергіі — на 6,2 працэнта. Адбылося гэта, у першую чаргу, з-за ўведзеных рэжымаў жорсткай эканоміі спажывання энерганосьбітаў. В. Герасімаў нагадаў, што на працягу гэтага года цана на электраэнергію не змянялася, а цеплавая энергія нават крыху патаннела. Аднак, па словах прадстаўніка міністэрства, падобная сітуацыя доўга цягнуцца не можа. Ужо ў бліжэйшы час насельніцтву варта чакаць паэтапнага павышэння тарыфаў на электраэнергію, сабекошт якой напрамую залежыць ад курса долара. З 1 студзеня 1997 года плануецца таксама павышэнне да 15 працэнтаў тарыфаў на цеплаэнергію.

У заключэнне міністр паліва і энергетыкі адзначыў, што «не ведае тых раёнаў рэспублікі, дзе сёння няма цяпла і гарачай вады», паняма што жыллёва-камунальныя службы і далей бесперабойна забяспечваць цепла- і электраэнергіяй.

Аляксей АРЭШКА, БелаПАН.

ВЫЗНАЧАНЫ ПАРАДАК ДНЯ ПАЗАЧАРГОВАЙ СЕСІІ

Як вядома, дэпутаты Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь прынялі рашэнне сабраць пазачарговую сесію пасля калядных святаў, 9 студзеня.

Адным з асноўных пытанняў парадку дня сесіі будзе праект закона «Аб дзяржаўным бюджэце Рэспублікі Беларусь на 1997 год», які цяпер абмяркоўваецца ў камісіях. Дэпутатам таксама трэба зацвердзіць справаздачу аб выкананні рэспубліканскага бюджэту на 1995 год.

У пераліку законапраектаў, над якімі будуць працаваць парламентарыі, фігуруюць, у прыватнасці, наступныя: «Аб упаўнаважаным па правах чалавека», «Аб мерах барацьбы з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй», «Аб статусе дэпутатаў Вярхоўнага Савета 13-га склікання, якія не ўвайшлі ў састаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь», «Аб радыяцыйнай бяспецы» і іншыя.

На пазачарговай сесіі дэпутатам таксама трэба абмеркаваць праекты Падатковага і Ляснога кодэксаў Рэспублікі Беларусь, ратыфікаваць шэраг міжнародных дагавораў, разглядзець кадравыя пытанні.

Ларыса КЛЮЧНІКАВА, БЕЛТА.

БЕЛАРУСКІЯ ЧЭКІСТЫ ЗАСЛУЖЫЛІ ПРАВА НА СВАЁ СВЯТА

Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка 20 снежня прыняў удзел ва ўрачыстым сходзе, прысвечаным 79-й гадавіне стварэння ВЧК. Выступаючы перад беларускімі чэкістамі, кіраўнік дзяржавы павіншаваў іх з новым святам у нашым календары — Днём супрацоўніка органаў дзяржаўнай бяспекі, які штогод будзе адзначацца 20 снежня.

Прэзідэнт выказаў цёплыя словы падзякі ў адрас тых, хто звязаў сваё жыццё з забеспячэннем бяспекі краіны. Ён адзначыў, што аўтарытэт органаў дзяржбяспекі, выніковасць іх работы ў многім залежаць не толькі ад цяперашняга саставу супрацоўнікаў, але і ад узаемадзеяння з ветэранамі гэтага ведамства. Паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, у свой час на хвалі ачарнення і шальмавання вылілася нямала несправядлівых абвінавачванняў у адрас людзей, якія забяспечвалі бяспеку дзяржавы. Аднак палітыкі, схільныя рабіць аднабаковыя ацэнкі, пралічыліся. Беларускі народ аказаўся намнога мудрэйшым за іх у адносінах да свайго мінулага, здолеўшы захаваць трываласць маральных устояў. Найвялікшая мудрасць у тым і заключаецца, каб атрымліваць з гісторыі неабходныя ўрокі, падкрэсліў Прэзідэнт.

Роўна год таму ў гэтай жа зале Аляксандр Лукашэнка прадставіў новага старшыню КДБ Уладзіміра Мацкевіча. «Я, відаць, не памыліўся ў выбары, і думаю, што вы мяне падтрымліваеце, — сказаў кіраўнік дзяржавы. — Цэнтральны апарат камітэта і яго абласныя ўпраўленні сталі працаваць лепш. Удалося захаваць кадры, а таксама залажыць нядрэнную аснову на перспектыву. Павышаецца аўтарытэт КДБ рэспублікі ў вачах нашага народа і ў вачах нашых саюзнікаў і апанентаў, што вельмі важна».

Разам з тым, лічыць Прэзідэнт, Камітэту дзяржбяспекі пад сілу істотна палепшыць якасць сваёй работы. Ён адзначыў, што нельга лічыць здавальняючымі вынікі барацьбы з такімі сацыяльна небяспечнымі з'явамі, як арганізаваная злачыннасць і карупцыя. Неабходна накіраваць усе сілы на процідзеянне тэрарызму, наркабізнесу, дзейнасці этнічных злачынных груповак. Але самай пільнай увагі органаў бяспекі патрабуе эканоміка. У барацьбе з карупцыяй і эканамічнай злачыннасцю не можа быць кампрамісаў. Таму адна з важнейшых задач — спыненне спецслужбамі такіх з'яў, нягледзячы на асобы і пасады. Менавіта па выніках гэтай канкрэтнай работы кіраўніцтва краіны мае намер у наступным годзе ацэньваць дзейнасць названага ведамства, заявіў Прэзідэнт.

Беларускія чэкісты заўсёды былі ў першых радах тых, хто стаяў на варце інтарэсаў народа і дзяржавы. Як адзначыў у сваім выступленні старшыня КДБ Уладзімір Мацкевіч, яны мужна змагаліся ў гады Вялікай Айчыннай вайны, аддаючы свае жыцці за незалежнасць Радзімы. Мноства злачынных груповак і шпіёнскіх арганізацый было абясшкоджана супрацоўнікамі органаў дзяржбяспекі ў ваенныя і мірныя гады. 191 афіцэр і прапаршчык прайшлі праз вайну ў Афганістане. Аднак, на думку Уладзіміра Мацкевіча, самымі цяжкімі для чэкістаў былі не ваенныя выпрабаванні, а сітуацыя, узнікшая ў першыя гады пасля распаду Савецкага Саюза, калі рэзка пагоршылася эканамічнае становішча краіны. І толькі прыняцце народам новай рэдакцыі Канстытуцыі, лічыць старшыня КДБ, дае магчымасць адназначна заявіць аб тым, што час «разброду і хістання» для нашай дзяржавы закончыўся.

Дзякуючы дзейнасці спецслужбаў, у гэтым годзе ўдалося прадухіліць нанясенне ўрону рэспубліцы на суму, эквівалентную амаль што 200 мільёнам долараў ЗША. Дзяржаве вернута матэрыяльных каштоўнасцей і сыравінных рэсурсаў больш чым на 140 мільярдаў рублёў. Беларускія чэкісты маюць намер і ў далейшым аддаваць усе сілы барацьбе з негатыўнымі з'явамі, абараняць інтарэсы Айчыны і народа, умацоўваць бяспеку нашай дзяржавы, падкрэсліў Уладзімір Мацкевіч.

За асаблівыя заслугі ў службовай дзейнасці, накіраванай на ўмацаванне дзяржавы, Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручыў супрацоўнікам КДБ, якія найбольш вызначыліся, ордэны Айчыны III ступені.

Ларыса ЛАЗАР, Марыя МАЛІНОЎСКАЯ, БЕЛТА.

Антаніна ХАТЭНКА

У плыннай прасторы памяці,
у чыстым часе чакання
наяўляецца наш новаш —
дзень долю дарожыць,
з дзірвана дзедава йдзе
давернай удзякаю ў дзверы,
з дзяжы доннае дзеіць
надзею нябеснай нівы.

На белым беразе збегласці
зямлі, зораў і зерня
ў зіме заснулая змора
збудзіцца звонам, узнесеным
у свет світальнага свята.
Са стыні соннае стане
святла стольнае станішча...
Пяром першасці-птахі
піша палонная поўня
паломныя песні-псальмы —
літанні любові й літасці.

З начы над небам і нетраю,
з вялікай вольнае вечнасці
каляднае кола коціцца —
звязда — заранціца зыркая,
паўстанка падполля пудкага.
Сыпле ў самоту сонную
свечка слязіны стоена.
Высвечвае вочы й вокны
мудрасць мужная Мірцы...

Палоць пачынаю палетак
душы і дарнае думкі.
Вышэюць вагнём вядунскім
варожбаў віры — у вырай.
Па белых барознах будучынь
балюча бруіць з бяздоння.

Зямлі зімовая засьва.
Нязнаных нябёсаў неруш.
Сонца стрывожным сэрцам
б'ецца ў блакіт бясконцы.
Сляды сляпыя сцірае,
сталее усходна Сонца.
П'е пераемнасць продак,
палынна п'е паяднанне.

Радна радзімнага рудасцю
і радасцю Рады родавай
жарчыстае жыта жывіцца,
каб колу круціцца конава,
калышучы ў Космас калівы
Прышэсця, Прасцягу й Помнасці...

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:
«МАДЭЛЬ МІЖНАРОДНАЙ БЯСПЕКІ, ЗАСНАВАНАЯ НА НАТО, ПРЫВЯДЗЕ ДА РАСКОЛУ ЕЎРОПЫ»

«Новы падзел Еўропы ў выніку пашырэння НАТО нанясе Беларусі большы ўрон, чым любой іншай краіне, паколькі лінія падзелу пройдзе ўздоўж беларускіх граніц». Такую думку выказаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ў інтэрв'ю газеце «Вашынгтон пост», якое было апублікавана ў нядзельным нумары папулярнага амерыканскага выдання. Адказваючы на пытанні газеты ў пісьмовым выглядзе, ён падкрэсліў, што ў нашай рэспубліцы сур'ёзна занепакоены магчымасцю хуткай экспансіі НАТО ва ўсходнім напрамку.

«Мадэль міжнароднай бяспекі, заснаваная на НАТО, прывядзе да расколу Еўропы на дзве нераўназначныя групы, — заявіў кіраўнік дзяржавы. — Сістэма бяспекі, заснаваная на падпарадкаванні адной групы краін другому альянсу дзяржаў, не можа быць жыццяздольнай і існаваць на працягу доўгага часу».

У інтэрв'ю газеце Аляксандр Лукашэнка чарговы раз пацвердзіў гатоўнасць Беларусі і ў далейшым супрацоўнічаць з НАТО ў рамках праграмы «Партнёрства дзеля міру». Разам з тым ён лічыць недальнабачнай пазіцыю тых, хто разглядае альянс у якасці стрыжня еўрапейскай бяспекі.

Ацэньваючы перспектывы развіцця беларуска-расійскіх адносінаў, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што наша рэспубліка зацікаўлена ў дружалюбных сувязях з заходнімі дзяржавамі, аднак не мае намеру дабівацца гэтага цаной пагаршэння ўзаемаадносінаў з Расіяй. «Народы Беларусі і Расіі заўсёды імкнуліся да таго, каб жыць разам, і ўзаемнае збліжэнне адпавядае інтарэсам абедзвюх краін», — падкрэсліў кіраўнік беларускай дзяржавы.

БЕЛТА.

БУДАЎНІЦТВА ПЕРШАЙ АТАМНАЙ ЭЛЕКТРАСТАНЦЫІ Ў БЕЛАРУСІ МЯРКУЕЦЦА РАСПАЧАЦЬ ЯШЧЭ Ў ЦЯПЕРАШНІМ СТАГОДДЗІ

Як вядома, планы па будаўніцтву ў Беларусі атамнай станцыі існавалі даўно. Яшчэ ў 1988 годзе ў раёне Рудзенска павінна была ўвайсці ў строй АТЭЦ, але ў многім з-за трагедыі ў Чарнобылі, будоўля была замарожана. З нядаўніх часоў праграма развіцця атамнай энергетыкі ў Беларусі атрымала новыя імпульсы. Як адзначыў міністр паліва і энергетыкі Валянцін Герасімаў, ужо абследавана 70 раёнаў рэспублікі з мэтай вызначэння месца пад узвядзенне АЭС. З іх, з пункту погляду бяспекі і патрабаванняў МАГАТЭ, выбраны толькі тры, што знаходзяцца ў Дубровенскім, Быхаўскім і Шклоўскім раёнах. У якім з іх пачнецца будаўніцтва першай атамнай станцыі, пакуль невядома. Але ўжо цяпер вядомы кошт падобнага праекта — амаль што 3,5—4 мільярды долараў. Па словах В. Герасімава, «грамадству чарнобыльскі сіндром трэба пераадольваць». Міністр таксама адзначыў, што ў ажыццяўленні гэтага праекта ўрад разлічвае на падтрымку і крэдыты буйных банкаў і фірмаў.

Аляксей АРЭШКА, БелаПАН.

НАДЗЁННАЕ

СУЧАСНАЯ ШКОЛА: У БУДУЧЫ ГОД СА СТАРЫМІ ЦЯЖКАСЦЯМІ?

СТРАТНАЯ ГАЛІНА?

Адукацыя ў нашай дзяржаве параненейшаму фінансуецца па астатковаму прынцыпу, прычым грашовае забеспячэнне патрэб галіны становіцца ўсё меншым (у 1995 годзе — 5,6 працэнта, сёлета — амаль на тым жа ўзроўні). Тэрмін «эканоміка адукацыі» (што мае на ўвазе эканамічную стратэгію развіцця галіны) пакуль у многім застаецца толькі на паперы. Хаця ва ўсім свеце менавіта сюды накіроўваюцца самыя значныя інвестыцыі. Настаўнікі ў большасці сваёй застаюцца на нізе сацыяльнай лесвіцы. Прыкладаў таго шмат. Узяць выплату тых жа заробкаў — на працягу сёлетняга года затрымкі з выплатай складалі да двух месяцаў. Памеры заработнай платы ў галіне сціплыя (калі не сказаць мізэрныя). Так, калі за лістапад увогуле па народнай гаспадарцы працоўныя атрымлівалі 1.356.000 рублёў, то па сістэме адукацыі — 1.182.000. Гэта крыху больш за мінімальны спажывецкі бюджэт, які быў роўны 1.130.600 рублёў. Да таго ж, каб рэальна ацэньваць матэрыяльнае становішча беларускіх педагогаў, неабходна ўлічваць тое, што ў сярэднім па рэспубліцы вучэбная нагрузка складае 1,5—2 стаўкі. Асноўнымі абаронцамі правоў педагогаў з'яўляюцца прафесіянальныя саюзы, якія, дарэчы, правялі нядаўна ў Мінску II пленум Беларускага рэспубліканскага камітэта прафсаюзаў работнікаў адукацыі і навукі пад агульнай назвай «Павышэнне сацыяльнага статусу і прафесіянальнага ўзроўню педагагічных кадраў». Дзе з вуснаў старшыні галіновага прафсаюза Тамары Чобатавай гучалі горкія словы аб рэальным становішчы беларускіх настаўнікаў. Школа ўвесь час недабірае маладых спецыялістаў: з 5,5 тысячы выпускнікоў інстытутаў, якія былі накіраваны на працу, толькі 68,2 працэнта пачалі працаваць па атрыманай спецыяльнасці. Асноўнымі стрымальнымі момантамі гэтага працэсу з'яўляюцца, безумоўна, нізкая заработная плата і адсутнасць перспектыў у атрыманні жылля. У школе зараз працуюць у асноўным асобы сярэдняга ўзросту; павялічваецца доля настаўнікаў-пенсіянераў. Пакуль адукацыя трымаецца на энтузіястах, час якіх імкліва адыходзіць у мінулае. Пры такім раскладзе спраў хутка ў школе будзе адчувацца вялікі дэфіцыт педагогаў. Дарэчы, ужо зараз існуе пэўная колькасць незапоўненых вакансій.

РЭФОРМА

Паколькі настаўнік з'яўляецца ключавой фігурай школьнай рэформы, ён павінен быць зацікаўлены ў сапраўды творчай працы. Ва ўмовах перагрузкі і недаплаты такое ўяўляецца даволі праблематычным. Да таго ж, як зазначыў міністр адукацыі і навукі Васіль Стражаў у сваім выступленні на пленуме галіновага прафсаюза, «дасягнуць тых мэтаў і параметраў, якія неабходны сёння, не ўяўляецца магчымым». На 13 снежня гэтага года запазычанасць па выплаце заработнай платы настаўнікам склала 10 мільярдаў рублёў. Акрамя таго, застаецца вялізны доўг галіны ў памеры 300 мільярдаў рублёў за камунальныя паслугі...

З 1 СТУДЗЕНЯ 1997 ГОДА...

... сярэдняя заработная плата настаўнікаў, якія працуюць на стаўку з улікам усіх прэмій, іншых выплат, складзе для тых, хто не мае катэгорыі, — 1.165.000 рублёў, тых, хто мае II катэгорыю, — 1.234.000, I — 1.310.000 і вышэйшую — 1.379.000. Да аб'ектыўнага працэсу павелічэння колькасці вакансій у школе далучыцца змяншэнне ...вучняў — у верасні 1997 года плануецца невялікі рост колькасці першакласнікаў — 155 тысяч (супраць мінулагодніх 153). Але ўжо к 2006 году, у адпаведнасці з разлікамі, іх прыйдзе ў школу толькі 86 тысяч. Дэмаграфічныя працэсы ў дзяржаве яўна не спрыяюць радасным перспектывам: у Мінску ўжо праз чатыры гады за парты сядзе на 11 тысяч першакласнікаў менш, чым зараз (15 тысяч супраць сённяшніх 26).

У 1997 годзе будзе працягнута, як зазначыў Васіль Стражаў, работа над распрацоўкай новых праграм. Пяцідзёнка, пра ўвядзенне якой увесь час ідзе гаворка, у гэтым навучальным годзе ўкараняцца не будзе. Магчыма, з 1 верасня пачнецца «апрабацыя новых вучэбных планаў» (словы міністра. — **М. Л.**). У сувязі з прынятым пагадненнем паміж Міністэрствам адукацыі і навукі і галіновым прафсаюзам у настаўнікаў з'яўляецца шэраг магчымасцей: павышэнне ўзроўню аплаты працы, арганізацыя належнага адпачынку, гарантыі занятасці...

Карацей кажучы, ёсць праблемы, намечаны шляхі іх вырашэння. Але вельмі хочацца, каб усе спрэчкі і запэўніванні не засталіся без шанцаў на ажыццяўленне.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

РЭЧАВАЯ АБЛІГАЦЫЯ ЯК КАЗЫРНАЯ КАРТА... І НЕ Ў ГУЛЬНІ, А Ў ПАЛІТЫЦЫ?..

Спярша — па сутнасці справы. Многія з сённяшніх грамадзян Беларусі трымалі ў руках (а сёй-той захоўвае сярод каштоўных папер яе і сёння) так званую рэчавую аблігацыю. Сапраўднае яе імя — аблігацыя дзяржаўнай мэтавай беспрацэнтнай пазыкі 1990 года. Матэрыял гэты пішу не дзеля філалагічных гульняў, ды ўсё ж у слоўнік зазіраю. Што ёсць пазыка? «... грашовая аперацыя, якая заключаецца ў тым, што пэўная сума грошай пазычаецца на пэўных умовах вяртання.» Успомніце 1990 год. Таварны дэфіцыт. Эканоміка магутнага СССР паціху пачала крахтаць. Ды яшчэ як ніколі — услых. Эканамісты-дзяржаўнікі знайшліся і ў той сітуацыі. Пачалі прапаноўваць розныя «пражэкты». Пачалі шукаць шляхі выратавання.

Выкарысталі і вядомую ўжо для савецкай прасторы форму — пазычыць грошы ў людзей. Пры гэтым па-майстэрску, таленавіта выкарысталі чалавечую псіхалогію. Грошы якія-ніякія ў тых, хто працаваў, збіраліся. Купіць жа нешта сур'ёзнае было практычна немагчыма. Вось і пачалі з насельніцтвам гульню. Хацелася б ведаць, ці пралічвалі па вялікаму рахунку яе ініцыятары ўсё да канца? Ці бачылі перспектыву вяртання пазыкі праз тавар? Як мне асабіста падаецца, галоўнае ў той сітуацыі было імкненне выцягнуць у людзей грошы, залатаць некаторыя эканамічныя прарэхі. А далей, маўляў, хоць і трава няхай не расце.

Грошы (і як для кожнага чалавека паасобку — велізарныя, часам пазычаныя ў знаёмых, родзічаў) сабралі, каштоўныя паперы выдалі, паабяцаўшы праз нейкі час разлічыцца машынамі, матацыкламі, бытавой тэхнікай. Уладальнікі аблігацый усё чакалі. Дачакаліся... Першнаперш — развалу Савецкага Саюза. Праўда, ужо 13 сакавіка 1992 года ўрады дзяржаў — удзельніц СНД падпісалі Дамову аб прынцыпах і механізме абслугоўвання ўнутранага доўгу СССР, у якой і было вызначана, што ўсе расходы па абслугоўванню доўгу, пачынаючы з 1 студзеня 1992 года, ажыццяўляюцца бакамі за кошт іх дзяржаўных бюджэтаў. Гэтай жа дамовай міністэрствам фінансаў даручалася адпаведныя сумы дзяржаўнага доўгу былога СССР перад насельніцтвам перааформіць на доўг гэтых дзяржаў. Прасцей кажучы — беларуская дзяржава ўзяла на сябе клопат па разліках. У тым ліку — і за рэчавыя аблігацыі. У 1993 годзе наш урад прыняў рашэнне выкупіць у насельніцтва аблігацыі па іх пачатковай цане, павялічанай у пяць разоў. Можна прывесці такі прыклад. Уладальнік аблігацыі коштам 9500 рублёў (гэта ў вымярэнні 1990 года) уступіў у хаўрус з дзяржавай, разлічваючы атрымаць «Жыгулі» ВАЗ-2199. А ў 1993 годзе такому гаспадару выплацілі 47.500 рублёў, што па даных Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь было роўна 23 долaрам ЗША). Высновы, шаноўны чытач, рабі сам. Агульныя ж разлікі, зробленыя самімі ўладальнікамі аблігацый, сведчаць наступнае. У 1990 годзе грамадзяне Беларусі (а тады яшчэ, вядомая справа, — грамадзяне СССР) прадаставілі пазыку ў памеры 83 млн. 586 тысяч долараў ЗША. А вярнула ж дзяржава 1 млн. 433 тысячы долараў ЗША.

Тут трэба заўважыць наступную акалічнасць. Сёння ўмоўна «аблігатаршчыкаў» (прабачце, шаноўныя, за такое вызначэнне, але вы і самі разумееце, што іншае — «уладальнікі аблігацый») можна падзяліць на дзве групы. Большая — тыя, хто законапаслухмяна здаў аблігацыі, такім чынам фармальна не маючы права нешта ізноў патрабаваць у дзяржавы. І значна меншая частка «аблігатаршчыкаў» — тыя, хто пакінуў у сябе каштоўныя як быццам паперы. Між іншым, на адваротным баку кожнай з іх ёсць і такая выпіска: «... Аблігацыя можа быць прад'яўлена для атрымання тавараў да 1 студзеня 1995 года. Аплата аблігацыі па намінальнай вартасці ажыццяўляецца да 1 студзеня 1997 года. Пасля гэтага тэрміну яна страчвае сілу і аплаце не падлягае».

На сённяшні дзень дзяржава, відаць, лічыць сваім абавязкам разлічыцца з гаспадарамі няздадзеных аблігацый. У прыватнасці, яшчэ ў чэрвені 1995 года Канстытуцыйны суд прызнаў законнасць іх патрабаванняў.

(Заканчэнне на 5-й стар.)

УКАЗ
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
№ 562

Аб назначэнні П. П. Пракаповіча першым намеснікам прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь

Назначыць Пракаповіча Пятра Пятровіча першым намеснікам прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь, вызваліўшы яго ад пасады намесніка кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА.

23 снежня 1996 г., г. Мінск.

ПЁТР ПРАКАПОВІЧ— ПЕРШЫ НАМЕСНІК ПРЭМ'ЕР-МІНІСТРА

Як паведамілі БЕЛТА з прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі першым намеснікам прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь назначаны Пётр Пятровіч Пракаповіч.

П. П. Пракаповіч нарадзіўся ў 1942 годзе ў Пружанскім раёне Брэсцкай вобласці. Па нацыянальнасці — беларус. Адукацыя — вышэйшая, па спецыяльнасці — інжынер-будаўнік.

Працоўную дзейнасць П. П. Пракаповіч пачаў у 1960 годзе. Прайшоў шлях ад муляра да генеральнага дырэктара буйнейшага будаўнічага аб'яднання.

З сакавіка 1996 года ён працаваў намеснікам кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па эканамічных пытаннях.

Працоўную дзейнасць П. П. Пракаповіч актыўна спалучае з грамадскай. Неаднаразова выбіраўся дэпутатам мясцовых Саветаў. У 1990—1995 гг. быў дэпутатам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, вылучаны ў склад Савета рэспублікі Нацыянальнага сходу ад Брэсцкай вобласці.

П. П. Пракаповіч апублікаваў шэраг навуковых артыкулаў, з'яўляецца членам-карэспандэнтам Беларускай інжынернай акадэміі. За поспехі ў працоўнай і грамадскай дзейнасці ён узнагароджаны ордэнамі і медалямі. З'яўляецца заслужаным будаўніком БССР.

Ва ўрадзе П. П. Пракаповіч будзе адказваць за вырашэнне эканамічных праблем, звязаных з рэалізацыяй праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны да 2000 года.

БЕЛТА.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

НАВУКА САЦЫЯЛЬНАГА ПАРТНЁРСТВА

На пасяджэнні Нацыянальнага савета было падпісана Генеральнае пагадненне паміж урадам, рэспубліканскімі аб'яднаннямі наймальнікаў і прафсаюзаў. У дакуменце былі вызначаны асноўныя напрамкі сацыяльна-эканамічнага развіцця нашай краіны на 1997 год. У працэсе падрыхтоўкі праекта пагаднення былі створаны рабочыя групы і пагаджальная камісія, якія правялі тры пасяджэнні.

Спачатку ў тэксце было шмат пунктаў агульнага характару, аднак у выніку цвёрдай пазіцыі прадстаўнікоў Федэрацыі прафсаюзаў іх удалося значна канкрэтызаваць. Да таго ж і ў працэсе падпісання разгарэлася спрэчка вакол асноўных пытанняў дакумента. Аднак у параўнанні з мінулагоднім пагадненнем сёлетняе з'яўляецца значным крокам наперад. Так, як паведаміў карэспандэнту «Звязды» загадчык сацыяльна-эканамічнага аддзела Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Іван Гурскі, ужо ў прэамбуле будзе запісана аб стварэнні ўмоў для стабілізацыі эканамічнага становішча ў рэспубліцы. Далей, калі ў папярэднім пагадненні планавалася не знізіць асноўныя паказчыкі да ўзроўню 1995 года, то зараз дэклараване жаданне ажыццявіць меры, якія забяспечваюць прырост валавога ўнутранага прадукту не ніжэй чым на 20 працэнтаў. Таксама ўстаноўлена, што ўзровень сярэдняй заработнай платы ў народнай гаспадарцы не можа быць ніжэй, чым 115 працэнтаў мінімальнага спажывецкага бюджэту. Першапачаткова прафсаюзамі была вызначана лічба ў 130 працэнтаў, а ўрадам — у 108. На адзнацы ў 115 працэнтаў быў знойдзены кампраміс. Таксама намечаны шэраг мерапрыемстваў па ажыццяўленню рэформы пенсіённага забеспячэння, у мерах па барацьбе з карупцыяй і ценявой эканомікай — распрацаваны механізм дэкларацыі даходаў насельніцтва.

Далей у пагадненні ўстаноўлены ўзровень беспрацоўя — 4,6 працэнта ад усяго працаздольнага насельніцтва (у мінулым годзе — 3 працэнты), аднак па прагнозах рост чакаецца да 5 працэнтаў і вышэй. Прадугледжана фінансаванне прэміяльных выплат работнікам бюджэтнай сферы ў памеры 10 працэнтаў ад фонду аплаты працы. Прапанавана пашыраць практыку пасялення іншагародніх студэнтаў у інтэрнаты незалежна ад таго, якому ведамству тыя належаць. Выпускнікам дзяржаўных ВНУ гарантавана першае працоўнае месца.

Такім чынам, механізм сацыяльнага партнёрства выпрацаваў чарговы дакумент, што з'яўляецца не пустой фармальнасцю (якімі былі раней тыя ж калектыўныя дагаворы), а сапраўды кіраўніцтвам да дзеяння.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

З ПАЧАТКУ ГЭТАГА ГОДА БЕЛАРУСЬ АПЛАЦІЛА ТОЛЬКІ 66 ПРАЦЭНТАЎ ПАСТАВАК РАСІЙСКАГА ГАЗУ

У сувязі з паступіўшай на мінулым тыдні тэлеграмай РАТ «Газпром», якое паведамляла кіраўніцтву Беларусі аб магчымым скарачэнні паставак прыроднага газу на 50 працэнтаў, Кабінет Міністраў быў вымушаны ў тэрміновым парадку адшукаць 10 мільёнаў долараў у лік пагашэння бягучай запазычанасці за пастаўкі. Паводле даных Мінпаліваэнерга, з пачатку года Беларусь аплаціла толькі 66 працэнтаў паставак газу.

Па словах прадстаўнікоў міністэрства, падобная сітуацыя склалася з-за вялікай колькасці ўнутраных даўжнікоў, агульны доўг якіх за энерганосьбіты на пачатак снежня склаў 4,4 трыльёна рублёў. Найбуйнейшымі даўжнікамі сёння з'яўляюцца прадпрыемствы і арганізацыі Міністэрства прамысловасці (1 трыльён 220 мільярдаў рублёў), аграпрамысловага комплексу (больш як 1 трыльён), жыллёва-камунальнай гаспадаркі (560 мільярдаў), Мінабароны (100 мільярдаў), Міністэрства аховы здароўя (42 мільярды). Крыху лепш, чым у астатніх, справы з разлікамі за пастаўкі ў транспартнікаў і прадпрыемстваў канцэрна «Беллегпром».

Нягледзячы на цяжкую сітуацыю з аплатай даўгоў, урад плануе ў 1997 годзе павялічыць экспарт расійскіх нафты, газу і электраэнергіі. Згодна з інфармацыяй, прадастаўленай Мінпаліваэнерга, у наступным годзе плануецца экспартаваць з Расіі 16,6 млрд. кубаметраў прыроднага газу, 11 млн. тон нафты і 5 млрд. кілават/гадзін электраэнергіі. Павелічэнне экспарту энерганосьбітаў звязана, па словах прадстаўнікоў Міністэрства энергетыкі і паліва, з запланаваным на 1997 год ростам валавога ўнутранага прадукту мінімум на 3 працэнты.

Аляксей АРЭШКА, БелаПАН.

ЮНЫЯ БЕЛАРУСКІЯ ІНТЭЛЕКТУАЛЫ АДПАЧНУЦЬ У «ЗУБРАНЯЦІ»

Падведзены вынікі рэспубліканскага конкурсу для вучняў старэйшых класаў «Інтэлект».

Конкурс быў заяўлены Беларускім саюзам моладзі і праходзіў у тры туры. Пытанні ўсіх трох тураў друкаваліся на старонках газеты «Зорька». Больш за сотню юных інтэлектуалаў адгукнуліся і даслалі свае варыянты адказаў. Пытанні былі даволі разнастайныя і цікавыя нават для дарослых. Каб адказаць на іх, трэба было добра ведаць гісторыю, літаратуру, быць эрудытам у іншых галінах навукі. Журы адабрала 20 прац, і іх аўтары былі ўзнагароджаны пуцёўкамі ў піянерскі лагер «Зубраня», куды яны паедуць на першую змену 1997 года.

Сяргей ПРОТАС.

75 ГАДОЎ ВЫШЭЙШАЙ ЭКАНАМІЧНАЙ АДУКАЦЫІ БЕЛАРУСІ

БДЭУ: ад палітычнай эканоміі да эканамічнай тэорыі

У адным са сваіх інтэрв'ю рэктар Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта (БДЭУ) прафесар Раман Карсека гаварыў: першымі зразумелі самаедства планавай сістэмы эканамісты, якія выспелі ў нетрах існаваўшай адукацыі... Праўда, пры гэтым можна было б зазначыць і наступнае: тым не менш, планавая сістэма паспяхова існавала больш за 70 гадоў. Але гэта хутчэй не віна, а бяда тых жа эканамістаў. Прагрэсіўных, бо і сярод эканамістаў нямала было такіх, што верылі ў чысціню класавай тэорыі або без асаблівых разважанняў проста абслугоўвалі палітычную эліту, палітычную вярхушку, класавае вучэнне ў цэлым, якое не дазваляла ніякіх адхіленняў...

Вышэйшай эканамічнай адукацыі Беларусі споўнілася 75 гадоў. Менавіта ў 1921 годзе, калі быў створаны БДУ (не блытаць з БДЭУ), а ў ім — факультэт грамадскіх навук, і быў пакладзены пачатак падрыхтоўцы спецыялістаў эканамічнага профілю і развіццю эканамічнай навукі ў рэспубліцы. З нагоды гэтай даты ў цяперашнім БДЭУ, які даўно ўжо (з 1933 года) з'яўляецца цалкам самастойнай вышэйшай навучальнай установай (дарэчы, для многіх БДЭУ быў і ёсць проста «нархоз»), адбыліся ўрачыстасці, а ў заключэнне — прэс-канферэнцыя.

Сёння эканамічны універсітэт — буйнейшая і адзіная комплексная вышэйшая навучальная ўстанова рэспублікі, якая ажыццяўляе падрыхтоўку спецыялістаў і навуковых кадраў рознапланавага эканамічнага профілю для ўсіх прадпрыемстваў і арганізацый. На яго 7 факультэтах па 11 спецыяльнасцях і 14 спецыялізацыях вучацца каля 12 тысяч студэнтаў, штогод павышаюць кваліфікацыю і праходзяць перападрыхтоўку больш як паўтары тысячы спецыялістаў. На 35 кафедрах працуе 621 выкладчык, у тым ліку 53 прафесары і 334 дацэнты. Усяго за 75 гадоў падрыхтавана больш як 60 тысяч спецыялістаў.

Спецыяльнае эканамічнае навучанне рэспублікі лічыцца прэстыжным, у «нархоз» заўсёды (ці, ва ўсякім разе, апошнія дзесяцігоддзі) — адна з самых даўжэзных «чэргаў» абітурыентаў... Якія праблемы турбуюць калектыў галоўнага эканамічнага універсітэта рэспублікі?

Галоўная з праблем датычыць хутчэй не працэсу самога навучання, а запатрабаванасці эканамічнай навукі, эканамічнай думкі ўладамі, успрымальнасці «органаў» да гэтай навукі і гэтай думкі. Інакш — ніякага руху наперад, застой. Увогуле, патрэбна новае эканамічнае мысленне. Чаму дрэнна ідуць рэформы? Не падрыхтавана грамадства, працівіцца ім пэўная ментальнасць людзей, не хапае палітычнай волі кіраўнікоў...

І такі ўхіл размовы паказальны, дае добрую надзею для ўсіх нас астатніх, «неэканамістаў». Вядома, што раней эканамісты патрэбны былі пераважна для абгрунтавання пэўных палітычных і адміністрацыйных рашэнняў, якія прымаліся як на самым высокім, так і на ніжэйшых узроўнях. Эканамічная думка абслугоўвала палітыку, апошняя ж зыходзіла з інтарэсаў пэўных груп, партыйнай эліты, упарта не хацела лічыцца з эканамічнымі законамі развіцця грамадства, захаванне якіх менавіта і адпавядае ў найбольшай ступені інтарэсам усіх. Захаванне эканамічных законаў і няўхільнае падпарадкаванне ім і сёння для нас надзвычай актуальнае. Мы няблага навучыліся вымаўляць слова «рынак», ды вось «рыначней» ад гэтага неяк не становіцца.

На прэс-канферэнцыі закраналіся пытанне суадносінаў эканамічнай тэорыі і палітэканоміі (апошняя выкладалася раней, але цяпер яе месца заняла першая), пытанне адносна таго, наколькі можна давяраць нашай статыстыцы, і іншыя, а таксама ішла размова аб зарплаце навукоўцаў. Яна, па цяперашніх мерках, зусім невялікая, што, вядома ж, адбіваецца пэўным чынам на якасці навучальнага працэсу. Вельмі добра сказаў аб гэтым адзін з гасцей БДЭУ — рэктар недзяржаўнай навучальнай установы Мікалай Суша: трэба, каб навуковыя работнікі не хадзілі па кругу, г. зн. не шукалі ўвесь час, дзе падзарабіць, каб у выніку ўтрымліваць сям'ю, а хадзілі ў нацыянальную бібліятэку... У іншым выступленні быў агучаны наступны прыклад з гісторыі: Пётр І, ствараючы акадэмію, распарадзіўся палажыць яе супрацоўнікам па тысячы рублёў, каб не аб жываце сваім (г. зн. аб жыцці) думалі, а аб дзяржаве...

Прынамсі, тут жа варта паведаміць: на прэс-канферэнцыі прысутнічалі міністр адукацыі і навукі Васіль Стражаў, памочнік Прэзідэнта Пётр Капітула, іншыя ганаровыя госці.

Іван БАРАНОЎСКІ.

Калядная рапсодыя з недалёкага мінулага

Наўрад ці гэта было звязана з нечым святочна-чарадзейным, але ў вечар перад Калядамі ў нашай вёсцы амаль заўсёды патухала святло. Ці то правады не вытрымлівалі пад цяжарам снегу, ці то нейкі прадбачлівы электрык, баючыся неспадзяванкай на лініі сапсаваць сабе свята, паварочваў аднаму яму вядомы рубільнік, але вечарам перад Раством Хрыстовым мая маленькая вёсачка патанала ў гурбах сінявата-фіялетавага, з бляклымі водбліскамі месяца, снегу і таямнічай, не густой, а марозна-празрыстай цемры. Толькі віўся над комінамі дым, а вокны ў хатах, як у даўніну, свяціліся няяркім, але вельмі-вельмі ўтульным і цёплым святлом.

Такім вечарам маці запальвала газавую лямпу і ставіла яе на стол. Вялізная кухня з белай печчу, у чорным чэраве якой па-кацінаму мякка мігцелі вугольчыкі, здавалася ад такой ілюмінацыі яшчэ большай, ад кожнага руху полымя лямпы калыхалася і па сценах разбягаліся сполахі-цені, падобныя на нейкіх нязграбных казачных пачвар. Станавілася крыху вусцішна, але раптам з услончыка саскоквала кошка і пачынала бегаць за гэтымі неіснуючымі веліканамі, хапаючы іх лапамі і нечакана здзіўлена спыняючыся ад таго, што нічога не злавіла. А потым рыпалі ў сенцах дзверы і ў кухню, разам з клубамі марознай пары заходзіў бацька — вялікі, дужы, у заінелай шапцы, з белымі ад марозу брывамі, падобны на добрага зімовага лесавіка. Ён жартаўліва хапаў мяне за нос халоднымі пальцамі і наўмысна грубым голасам пытаў: «А хто тут хоча куццю есці?» І ўсялякі страх знікаў, і рабілася лёгка-радасна ад таго, што на вуліцы — мароз, а ў цемнаватай кухні — цёпла, што недзе там, у цёмным вялікім пакоі, пабліскае дождыкам і пахне самым лепшым святам ёлка, што кошка ганяецца за палахлівымі, зусім не страшнымі ценямі, што хутка будзем есці самую галоўную святочную страву — куццю...

Зноў рыпалі дзверы, у сенцах бразгалі вёдры — гэта маці і бабуля, агледзеўшыся, вярталіся з хлява. Бабуля абавязкова несла ў руках жмут самага лепшага мурожнага сена, якое зімовым вечарам асабліва адчувальна пахла ліпеньскай спякотай і парыпваннем калёс пад поўным возам. Маці завіхалася каля стала, збіраючы загадзя купленыя і прынесеныя з кладоўкі посныя стравы: селядзец — вясковы далікатэс, грыбную поліўку, звараную на алеі і сухіх баравіках, квашаную капусту, зялёна-жоўтыя салёныя агурочкі, спелыя, з адстаўшай скуркай памідорчыкі, саленавата-слізкія, запраўленыя алеем і цыбуляй марынаваныя апенькі... Яна раз-пораз пералічвала гатовыя ўжо стравы, баючыся абмыліцца: разам з куццёй іх павінна было быць або сем, або дванаццаць.

Калі, нарэшце, усё было гатова, бабуля грымела ў цёмных чалесніках, адшукваючы патрэбныя вілкі, потым засоўвала іх у чорную зяпу печы і выцягвала невялікі задымлены гаршчэчак, які ставіла на сярэдзіну стала ў «гняздо», зробленае з прынесенага сена. У гаршчэчку быў звычайны панцак, ячныя крупы, на які ў будны дзень і не глянуў бы. Але ў той вечар ён урачыста называўся куццёй, і здавалася, што няма ў свеце нічога больш смачнага, і карцела хутчэй пакаштаваць гэту святочную таямнічую страву...

Але найперш патрэбна было моўчкі выслухаць малітву, якую чытала бабуля, калі ўсе ўладкоўваліся за сталом. Словы ў той малітве былі польскія, і вечар станавіўся яшчэ больш чароўны і таямнічы, таму што толькі тады, ну яшчэ, можа, на Вялікдзень, можна было пачуць, як родная, сівая і па-дзявочы мініяцюрная бабуля, хадзячая скарбніца жывой народнай мовы, пачынала раптам вельмі шпарка гаварыць на мове чужой і зусім незразумелай... Скончыўшы малітву, бабуля надзяляла кожнага кавалачкам аплаткі. І здавалася, што толькі куцця можа быць смачнейшай, чым гэты посны тонкі блінец, які лічыўся найпершым прысмакам, бо атрымаць яго малюсенькі кавалачак можна было толькі схлусіўшы, што цябе моцна напалохаў суседскі сабака ці п'яны дзядзька на вуліцы. У калядны вечар, каб пакаштаваць аплатку, хлусіць нікому не прыходзілася...

Пасля вячэры бацькі ішлі на хату, а мы з бабуляй, застаўшыся на кухні, пачыналі варажбу. Бабка клала на талерку скамечаную паперыну, падпальвала яе, і, пакуль тая гарала, расказвала гісторыі, звязаныя з варажбой, абяцала: «Вось падрасцеш — навучу, як варажыць на жаніха...» Ад паперкі заставаўся толькі лёгка-чорны абрыс, бабуля падносіла талерку да лямпы: «Глядзі на сцяну, Ленка»... І я ва ўсе вочы ўглядалася ў вялікі ад кволага агеньчыка лямпы цень на светлай пляме сцяны. «Кажы, што там бачыш?» — бабуля павольна варушыць талерку. А дзіцячая фантазія малюе прыгожыя замкі, імклівых коней, ніколі нябачаных птушак. І раптам — нейкая вялізная шматгаловая пачвара насоўваецца на мяне са сцяны. Нема лемантую і закрываю твар рукамі. «Ну чаго ты, дурная, спалохалася, — вялікая бабчына рука гладзіць па валасах. — Глянь, нічога ўжо няма». На талерцы, замест дзіўных абрысаў — маленькая кучка попелу. На светлай пляме сцяны — толькі мой уласны, спалоханы і насцярожаны цень...

Бабуля тэпала ў свой пакой, а я, накінуўшы на плечы яе старую плюшаўку, на галаву — цяжкую цёплую хустку, усунуўшы ногі ў вялікія буркі з галёшамі, выскоквала на вуліцу, стараючыся не рыпнуць намерзлай клямкай і не бразнуць вёдрамі ў сенцах. Не звяртаючы ўвагі на крыкі маці: «Куды ўжо панеслася?!», бегла па пратаптанай паміж гурбамі вузкай — саням праехаць — дарозе туды, дзе чуліся вясёлыя галасы. Гэта старэйшыя хлопцы і дзяўчаты выходзілі «калядаваць».

Прыстроіўшыся да кучкі гэткай самай малечы, затаіўшы дыханне, назірала, як старэйшыя «калядавалі»: зносілі брамкі, перавязвалі вароты, выносілі на дарогу дровы, падпіралі дзверы. І на вяршыні дзіцячага шкадлівага шчасця была, калі старэйшыя дазвалялі перавязаць чыю-небудзь брамку. А калі з якой-небудзь хаты выскоквалі дзядзька ці цётка з дубцом ці сабакам — уцякалі, губляючы галёшы і валёнкі, так, што марознае паветра займала дух, а потым, сцішыўшыся дзе-небудзь за дрывотняй, назіралі за раз'юшаным і разгубленым праследавацелем, які, марна ўглядаючыся ў цемру, стараўся заўважыць хоць каго-небудзь са шкоднікаў...

Вярталася дадому глухой ноччу і ціхенька, на пальчыках, кралася ў душнай цеплыні хаты да клапатліва падрыхтаванага маці ложка.

А ранкам, прачнуўшыся ад голасу суседкі, якая скардзілася бацькам на «калядоўшчыкаў», што знеслі невядома куды брамку і паклалі на ганак цэлае бярэмя невядома чыіх дроў, чула, як маці з упэўненасцю, якой проста нельга было не верыць, казала: «Не, маёй там не было. Усе павячэралі і — спаць». А потым, калі цётка сыходзіла, маці падыходзіла да майго ложка і грозна-ласкава пыталася: «А нашу брамку куды дзелі?» А я, нібы толькі што прачнуўшыся, лыпала вачыма і хітра ўсміхалася, уцягваючы носам апетытныя пахі — гэта падагравалася на смажанай свежаніне ўчарашняя посная куцця. А сама планавала ў думках, як бы гэта яшчэ больш смешна нашкодзіць праз год, на наступныя Каляды, якія, здавалася тады, зусім-зусім хутка. Тады я проста была ўпэўнена, што ад Каляд да Каляд нічога не змяніцца. І што так будзе заўсёды...

❑

Ужо каторы год сустракаю Каляды ў бетонна-асфальтавым халодным горадзе. Стаўлю на акно свечку і моўчкі гляджу ў чорнае неба, нібы чакаючы, што на мой агеньчык з'явяцца постаці з блізка-далёкага шчаслівага маленства. І яны з'яўляюцца. Толькі ва ўспамінах, таму што ўсе яны — у мінулым.

А дома, пэўна, зноў патухла святло. Але зусім нямнога вокнаў завуць да сябе цёплым, утульным святлом. Не гучаць галасы «калядоўшчыкаў»: яны цяпер — дзеці вялікіх і малых гарадоў... Маці сядзіць адна пры газавай лямпе ў вялізнай хаце і назірае за кошкай — пра-пра...унучкай той, што цешыла маё дзяцінства, — якая ловіць мітуслівыя сполахі на сцяне. Але гэта іншая і зусім не калядная гісторыя.

Алена ЛЯЎКОВІЧ.

МОСАР

Магчыма, не назавеш цікавейшага, чым тут, вясковага архітэктурна-паркавага ансамбля. У апошні час ля сцен старажытнага касцёла Святой Ганны разбіта кветкавая паляна з фантанамі і скульптурай. А вясковыя могілкі ператвораны ў мемарыял, дзе кожны каменьчык, кожны крыж — помнікі.

І вось новая падзея — збудавана і адчынена капліца Божай Маці Вострабрамскай. Дзякуючы намаганням мясцовага святара Юзафа Булькі і шматлікіх яго памочнікаў вёска Мосар дастойна ўваходзіць у «залатое кальцо» Беларусі. Цяпер нярэдка можна пачуць, што Мосар — наша Мекка.

Анатоль КЛЯШЧУК.

Глыбоцкі раён.

Рэаніматар людскіх душ, які любіць дзяцей, валодае прафесіяй будаўніка і дорыць жанчынам кветкі

Упершыню пачула пра Уладзіслава Завальнюка па радыё, калі слухала нядзельнай раніцай трансляцыю перадачы «Голас душы» з касцёла Святых Сымона і Алены.

Потым убачыла яго на свае вочы, у касцёле. Высокі, у сутане, якая вельмі яму пасавала, з зычным прыгожым голасам...

Такім натхнёным ён быў у касцёле...

Спакойным і разважлівым, звычайным чалавекам — калі мы гутарылі. У размове пана Уладзіслава было не пазнаць...

— Пан Уладзіслаў, па адзін бок ад Вас на сцяне вісяць фотаздымкі праваслаўнага мітрапаліта Філарэта, а па другі — кардынала Беларусі Казіміра Свёнтака...

— Усе мы хрысціяне. Гэтыя фотаздымкі падкрэсліваюць, што касцёл і царква — гэта адзінае цэлае. Доўга мы неслі ўсе даброты ад Хрыста разам, але надышоў момант спакусы і разладу, праз які і адбыўся раздзел.

Прайшло ўжо амаль 9 стагоддзяў. І перад трэцім тысячагоддзем мы аглядаемся: ну як жа можна жыць па суседству ў нянавісці і злобе?.. Не раз бачыў гэтыя здымкі сам кардынал, бачылі іх і ксяндзы — усе адносяцца з вялікім шанаваннем. І ніхто з вернікаў мне нічога не сказаў. Наадварот, многія з іх просяць у сваіх лістах: памаліцеся за нашага святара праваслаўнага, за нашых дзетак... А трэцяга ліпеня, у гадавіну вызвалення Мінска, грэшна было б сказаць: памолімся за ўсіх забітых католікаў. Што, толькі католікі ваявалі?..

— Якая роля, на Вашу думку, адводзіцца зараз хрысціянству — каталіцкай і праваслаўнай царкве?

— Гэтая роля вельмі значная, коратка яе можна акрэсліць так — рэанімацыя душы народа.

— Я ведаю, што Вы задумалі рэстаўрыраваць касцёл...

— Так. Дакладней, дах касцёла. Матэрыялы ўжо ўсе закуплены, і з ліпеня мы пачалі работу. Будзе заменена ўся дахоўка, касцёл набудзе новую вопратку. Але ж у рэстаўрацыі касцёла я бачу абнаўленне не толькі духоўнага храма, але і храма культуры, адраджэння, храма спакою. Ужо зараз у Дольным касцёле мы маем залы, дзе праходзяць выставы мастакоў, канцэрты дзяцей і моладзі. Да нас прыязджаюць выступаць вядомыя калектывы з Захаду. Маем і свой тэатр — тэатр «Зніч». Плануем зрабіць арганную музыку, кулуары, кабіны, столікі з часопісамі. Касцёл, я ўпэўнены, павінен быць адчынены заўсёды, каб усе, хто хоча, маглі прыйсці і духоўна адпачыць тут. Наш касцёл адчынены дзень і ноч. Людзі ідуць і ідуць: прыходзяць і старыя, і маладзейшыя, прыходзяць дзеці... Асабліва шмат студэнтаў перад экзаменамі да нас прыходзяць, свечкі ставяць, моляцца.

— Дарэчы, наконт студэнтаў... Бачыла ў Вас абітурыентку, што прыехала аднекуль з раёна паступаць у педінстытут. Яна шукала прытулак, бо ў інтэрнаце месцаў не было. Вам удалося ўладкаваць дзяўчыну?

— Вядома. Людзі часта прыходзяць да нас з самымі рознымі просьбамі і пытаннямі: камусьці патрэбна памяшканне, камусьці трэба знайсці ўстанову, якая б магла вырашыць іх праблемы. Акрамя таго, у касцёле мы вядзём і іншую работу: збіраем вопратку для малазабяспечаных сем'яў, наладжваем бясплатныя абеды. Зараз, напрыклад, такая сталовая існуе на Партызанскім праспекце...

— Хто Вам дапамагае ў гэтым?

— Па-першае, грошы ахвяруюць людзі, яны прыносяць свае непатрэбныя рэчы. Вы б паглядзелі: вопратка заўсёды чысцюткая-чысцюткая, адпрасаваная!.. У арганізацыі сталоўкі нам дапамагае фонд «Дзецям Чарнобыля». Дапамагаюць часта і калгасы, атрымліваем дапамогу з-за мяжы: ежу, медыкаменты, рэчы. Калі-нікалі гэтыя медыкаменты аддаём калгасу, а за гэта атрымліваем, напрыклад, тону бульбы...

— Уладзіслаў Мацвеевіч, наколькі я ведаю, у нас дзесьці праз год адбудзецца каранаванне Іконы Маці Боскай Будслаўскай. Раскажыце пра гэта.

— Цудоўна, што вы закранулі гэту тэму. Сапраўды, кардынал прызначыў гэтую ўрачыстасць на наступны год, 2 ліпеня. Адбудзецца каранаванне Маці Боскай Будслаўскай. Да таго ж у гэтым годзе адбудзецца вынясенне на алтар слугі Божага біскупа Лазінскага. Хочацца верыць, што папа наведае нас у час гэтых урачыстасцей, таму што каранацыю абраза для ўсяго краю заўсёды выконваў сам папа ці найгалоўнейшы легат з Рыма... Гэта было б вялікае свята і пашана для Беларусі. Хацелася б, каб свецкая і царкоўная ўлады аб'ядналіся і даслалі ў Рым запрашэнне на вышэйшым узроўні. У гэтым наша вялікая надзея на прадстаўнікоў прэсы: яны могуць паспрыяць гэтаму аб'яднанню.

— Якім чынам адбудзецца каранацыя?

— На ёй будуць прысутнічаць кардынал Казімір, біскупы, святары, будуць запрошаны і праваслаўныя святары, вернікі, якія прыйдуць, прыедуць з усіх куткоў Беларусі. Будзе ўрачыстае набажэнства, асвячэнне кароны і ўскладанне (прымацаванне) да цудоўнага абраза Маці Боскай. Сёння мы молім добрага Бога, каб сам Ян Павел ІІ асабіста каранаваў гэты абраз у Будславе, які «прыйшоў» з Італіі да Будслава аж у 1504 годзе...

— Скажыце, ці было ў Вашым жыцці становішча, калі ў душы думкі святара і чалавека разыходзіліся?

— Як у чалавека, вядома. Не раз прымушалі абставіны, але ж потым самому станавілася прыкра, ішоў да споведзі.

— Каго-небудзь ненавідзелі?

— Не, не дай Бог. Але раней былі цяжкія часы для хрысціянства, для веры і святароў. Тады прама ў вочы казалі: вось памруць гэтыя некалькі ксяндзоў, і з верай будзе пакончана. У такой дэпрэсіі быць і жыць... Толькі Бог захаваў ува мне асобу. Было вельмі цяжка...

— Дзе Вы вучыліся?

— Я пайшоў вучыцца на святара адразу пасля сярэдняй школы. Потым вучыўся ў семінарыі ў Рызе і ў акадэміі ў Варшаве, духоўнай таксама.

— А як бацькі паставіліся да таго, што Вы сталі святаром?

— Маці і па сённяшні дзень вельмі шчаслівая. Раней вельмі хвалявалася, бо ў тыя часы было цяжка, нават небяспечна... Але ж яна радуецца і дзеліць са мной мой лёс. Бацька памёр.

— Дзе вы жывяце?

— У кватэры ў Мінску, тут, на Маскоўскай.

— А хто вядзе хатнюю гаспадарку?

— Мама. Зрэшты, якая там гаспадарка? Я заўсёды заняты ў касцёле, ці езджу па справах: амаль ад 8 раніцы да 11 вечара...

— Скажыце, Вы ходзіце ў краму?

— *(Смяецца.)* На мой сорам, я нічога нават там не ведаю... Проста так прайсціся магу, але ў краму не хаджу. Вы лепш запытайцеся ў мяне, колькі каштуе цэмент ці дахоўка, будаўнічыя матэрыялы...

— А колькі каштуе хлеб, кефір і малако?

— Не, не ведаю, цэны так часта мяняюцца, не магу паспець...

— А як наконт фізічнай працы? Што Вы ўмееце рабіць?

— Я закончыў будаўнічы тэхнікум, пачынаў гэтую навуку яшчэ ў Рызе. Маю розныя разрады будаўніка. Гэтая праца для мяне не чужая.

— Дык пасля сярэдняй школы спачатку быў будаўнічы тэхнікум?

— Так, таму што ў Рыжскую семінарыю прымалі не адразу. Я не падабаўся ўладам, бо быў жыхаром іншай рэспублікі. Прыярытэт пры наборы мелі, вядома ж, латышы... Акрамя таго, трэба было ведаць латышскую мову, яе я вывучыў за паўгода. І сёння да мяне латыш прыехаў, які рамантуе арганы. Мы з ім размаўляем свабодна... І потым мне свецкія ўлады сказалі, што я яшчэ не дарос, таму, каб не марнаваць часу, я пайшоў вучыцца ў прыватную музычную школу, хацеў стаць арганістам. Калі б я не стаў святаром, дык праз 5 гадоў стаў бы арганістам.

— Вы дарылі калі-небудзь кветкі жанчынам?

— Так, асабліва на Дзень жанчын...

— Матулі і сястры?

— Не толькі.

— Вам прызнаваліся ў каханні?

— (*Усміхаецца.*) Ну як можна...

— Я ўпэўнена, што гэта так!

— (*Усміхаецца.*) Можа быць.

— А дзяцей Вы любіце?

— Вядома. Бацькі іх любяць пасвойму, а мы — па-іншаму. Дзеці павінны адчуваць, што іх акружае добрае кола людзей.

— Чыя была ідэя, каб дзеці рабілі маленькія сардэчкі з просьбамі да Хрыста?

— Гэта было прыгатаванне да першай споведзі. Да нас прыйшло больш за 200 дзяцей, яны рыхтаваліся год: вучылі песні, набажэнствы... О Божа, гэтыя два дні — вялікія святкаванні!.. І перад першай споведдзю яны пішуць да самога Хрыста пісьмо: «Бог, я цябе люблю. Хачу ў цябе папрасіць, каб мае бацькі не сварыліся». Ці: «Хачу, каб маленькі брацік быў заўсёды здаровенькім». Акрамя таго, мы часта робім для дзяцей салодкі стол, так яны адпачываюць...

— А як адпачываеце Вы?

— З таго часу, як я ў Мінску, у мяне яшчэ не было вялікага адпачынку. А днём я адпачываю толькі тады, калі мне трэба кудысьці далёка ехаць: шафёр вязе, а я магу чытаць, папраўкі рабіць. Мы ж і малітоўнікі выдаём...

— Якія кніжкі Вы любіце чытаць?

— Мне падабаюцца кніжкі на той мове, якую я зараз вывучаю. Кажуць, колькі моў ведаеш, столькі разоў жывеш на свеце...

— Дык колькі ж моў Вы ведаеце?

— Ой, я толькі адзін раз жыву на свеце. *(Смяецца.)* (Я дакладна ведаю, што пан Уладзіслаў, акрамя рускай і беларускай, ведае як мінімум тры мовы: нямецкую, лацінскую, латышскую і, пэўна, польскую. — **Р. М.**) Але ж зараз у мяне няма часу чытаць мастацкую літаратуру, чытаю ў асноўным духоўную. Часта вернікі дораць мне зборнічкі сваіх вершаў, чытаю іх. А наогул кніжак я маю вельмі шмат і тут, і дома.

— А ў тэатр Вы ходзіце?

— Там я ўжо даўно не быў. (*Смяецца.*)

— Уладзіслаў Мацвеевіч, па людскіх мерках лічыцца, што чалавек павінен за сваё жыццё зрабіць тры рэчы: пабудаваць дом, выгадаваць сына і пасадзіць дрэва. Што, на Вашу думку, павінен зрабіць святар?

— Ён павінен духоўных дзяцей вырасціць намнога больш. У сэнсе дома кожны святар павінен упрыгожыць хоць адну святыню. Святар — адзіны, хто трымае гэты свет, бо калі ў нашым жыцці пануе бездухоўнасць — гэта не жыццё...

Гутарыла Раіса МШАР.

СТАТУС СЯМ'І ПАДАЕ

Статус сям'і на Магілёўшчыне з году ў год падае. На думку спецыялістаў, гэта звязана не толькі з пагаршэннем эканамічных умоў, але і з растучай самастойнасцю «слабага» полу. Акрамя таго, псіхолагі лічаць адной з асноўных прычын разводаў, якія пачасціліся, тую акалічнасць, што сям'я цяпер, часцей за ўсё, не здольна абараніць чалавека ад нягод.

Аднак, пакуль сацыёлагі і псіхолагі расследуюць прычыны таго, што адбываецца, статыстыка няўмольна канстатуе: колькасць зарэгістраваных бракаў за гэты год зменшылася на 9,8 працэнта, а разводаў стала на 3 працэнты больш. А сацыялагічныя апытанні паказваюць, што больш за палову дарослых грамадзян лічаць наяўнасць сям'і абцяжваючым існаванне фактарам.

Аляксандр АЛЕКСАНДРОВІЧ, БелаПАН.

У «Одиннадцати» — сорак

У пярэдадзень Новага года, 30 снежня, спаўняецца сорак гадоў шматтыражнай газеце Мінскага падшыпнікавага завода «Одиннадцать». За гэты час выйшла 2500 нумароў, якія склалі дакладны летапіс усіх спраў знакамітага ў рэспубліцы калектыву.

Зрэшты, для тых, хто не зусім дасведчаны: а чаму менавіта «Одиннадцать»?

У сваёй цяперашняй назве газета зноў-такі захавала пэўны факт з гісторыі завода: цяперашняе арэнднае прадпрыемства «Мінскі падшыпнікавы завод» — гэта ранейшы Дзяржаўны адзінаццаты падшыпнікавы. Ну, а сама газета для старэйшага пакалення больш вядомая па ранейшай назве «За тэхнічны прагрэс».

Аднак мяняюцца назвы, ды не мяняецца сутнасць самой справы, якой служылі і служаць журналісты шматтыражкі. Сваю задачу яны бачылі і бачаць у аб'ектыўным асвятленні тых падзей, якія адбываліся і адбываюцца на заводзе, у тым, каб меркаванне кожнага ў калектыве адносна заводскіх спраў было пачута на прадпрыемстве ўсімі.

З юбілеем вас, калегі! Лёгкага і заўсёды аб'ектыўнага вам пяра.

Ад імя калектыву рэдакцыі газеты «Звязда»

Іван БАРАНОЎСКІ.

Выстралы выпадковыя, але заканамерныя

Адным з асноўных стрымальных пачаткаў у прыняцці закона, які дазваляе шырокаму колу грамадзян валодаць агнястрэльнай зброяй, з'яўляецца адсутнасць у насельніцтва дастатковай маральна-псіхалагічнай культуры ў абыходжанні з ёю. Аб гэтым лішні раз напомнілі тры трагедыі, якія здарыліся ў мінулую суботу.

«Рэдкія ды меткія» выпадкі смяротных раненняў на паляванні. Так, паблізу вёскі Малыя Аўцюкі Калінкавіцкага раёна ўдзень мясцовымі жыхарамі быў знойдзены з агнястрэльнай ранай у галаве труп 30-гадовага вартаўніка мясцовага аддзела службы аховы, які знаходзіўся на паляванні.

Адна з асноўных версій забойства — выстрал другога паляўнічага па неасцярожнасці, які прыняў чалавека, што стаяў за кустом, за звера.

У Оршы пад вечар 32-гадовы непрацуючы, відаць, сам вырабіўшы прыстасаванне для стральбы малакаліберным патронамі, выпадкова раніў у нагу 6-гадовага хлопчыка. У страляўшага канфіскавана 60 патронаў.

А ў Мінскі РАУС з абласной бальніцы паступіла паведамленне, што да іх з пасёлка Лясны, са свайго дачнага дома з агнястрэльным раненнем нагі дастаўлена 20-гадовая непрацуючая. Устаноўлена, што раненне па неасцярожнасці сваёй дачцэ ў час сваркі з жонкай нанёс яе 45-гадовы бацька, служачы. Пры вобыску ў доме ў яго канфіскаваны пісталеты Сцечкіна, Макарава, карабін з аптычным прыцэлам, паляўнічае ружжо і 70 патронаў. Сам гаспадар з рэзанымі ранамі твару змешчаны ў бальніцу.

Ужо цяпер можна сказаць, што, маючы на руках столькі зброі, яго ўладальнік не праявіў дастатковай маральна-псіхалагічнай падрыхтоўкі, каб не дапусціць трагедыі.

Васіль НІКАЛАЕЎ.

Долары — на вецер

Пракуратурай рэспублікі завершана расследаванне крымінальнай справы ў адносінах да генеральнага дырэктара сумеснага беларуска-нямецкага прадпрыемства «СЭВЭКС» Віктара Сенчука.

Следства прад'явіла В. Сенчуку абвінавачанне ў тым, што ён, з'яўляючыся службовай асобай, у перыяд з 1993 па 1995 год, атрымаўшы крэдыты ў акцыянерна-камерцыйным банку «Белзнешэканомбанк» і філіялах «Белбізнесбанка» і «Пріорбанка» па Гродзенскай вобласці на агульную суму 1 мільён 210 тысяч долараў ЗША для закупкі бытавой электронікі, аўдыё- і відэатэхнікі, выкарыстаў крэдыты не па мэтаваму прызначэнню, грошы і працэнты за карыстанне імі поўнасцю не вярнуў, прычыніў банкам урон на сотні тысяч долараў ЗША.

Не разлічыўшыся за атрыманую валюту, з мэтай выманьвання крэдыту ў «Белзнешэканомбанку» на суму 2 мільёны 500 тысяч долараў ЗША, прадставіў у банк фіктыўны акт на карыстанне зямельным участкам у памеры 5 гектараў быццам для размяшчэння завода па вытворчасці алею. Былі і іншыя фіктыўныя дакументы. Крымінальная справа накіравана ў суд, які і вызначыць В. Сенчуку меру пакарання за ўчыненае.

Аляксей ТАРАНАЎ, старшы памочнік Генеральнага пракурора.

GEFEST АКЦЫЯНЕРНАЕ ТАВАРЫСТВА «БРЭСТГАЗААПАРАТ»: ЯКАСЦЬ, КАМФОРТНАСЦЬ, ПРЭСТЫЖ

Будынак упраўлення АТ «Брэстгазаапарат».

Асноўныя паказчыкі вытворча-гаспадарчай дзейнасці АТ «Брэстгазаапарат» за 11 мес. 1996 г.

№	Назва паказчыкаў	Адз. вым.	1996 г. 11 мес.
1.	Таварная прадукцыя ў супастаўных цэнах	млн. р.	458.419
2.	Тэмп росту таварнай прадукцыі ў супастаўных цэнах	прац.	100,1
	у т. л. за III квартал	прац.	128,3
3.	Пліты газавыя 4-гарэлачныя	тыс. шт.	343,6
4.	Адгружана па рэгіёнах:	тыс. шт.	
4.1	у Рэспубліку Беларусь	-»-	130,6 (38%)
4.2	у Расійскую Федэрацыю	-»-	182,1 (53%)
4.3	ва Украіну	-»-	13,7 (4%)
4.4	у Латвію	-»-	6,8 (2%)
4.5	у іншыя краіны СНД	-»-	10,4 (3%)
5.	Балансавы прыбытак за 10 мес.	млн. руб.	90.160
6.	*Усяго ўплачана падаткаў і непадатковых плацяжоў за 10 мес.*	*-»-*	*73.373*

Міхаіл ІОФЕ, генеральны дырэктар акцыянернага таварыства «Брэстгазаапарат»:

«НАШЫ ПЛІТЫ З МАРКАЙ «БРЭСТ» ПАКУЛЬ НЕ СТАЯЦЬ У АДНЫМ РАДЗЕ З «SIEMENS», «BOSCH» І «INDESIT», АЛЕ Ж МЕСЦА СЯРОД ІХ УЖО ЗАБРАНІРАВАЛІ»

Бадай, у кожнай звычайнай сям'і кухня — своеасаблівы цэнтр сямейнага жыцця. Па некалькі разоў на дзень чалавек наведвае гэты куток кватэры, дзе сваё пачэснае месца займае, як няцяжка здагадацца, пліта. Значна радзей — электрычная, часцей — газавая.

Калі развіваць тэму апошняй, то ніяк нельга абысці аднаго з «бацькоў» гэтага віду бытавой тэхнікі — некалькі гадоў таму Брэсцкага завода газавай апаратуры, цяпер — акцыянернага таварыства «Брэстгазаапарат».

У часы Савецкага Саюза брэсцкае прадпрыемства па выпуску газавых пліт было адным з манапалістаў такой спецыфічнай прадукцыі на 1/6 частцы сушы. Пліты ішлі нарасхват.

Падзеі, за якімі адбыўся распад некалі вялікай краіны, не змаглі значна пахіснуць пазіцыі беларускіх вытворцаў ні на знешнім рынку, ні на ўнутраным, хоць аб'ёмы крыху прыйшлося скараціць — працэсы рыначных адносінаў на кожным прадпрыемстве пакінулі свой адбітак.

І ўсё ж акцыянернаму таварыству «Брэстгазаапарат» сёння можна толькі па-добраму пазайздросціць, і асабліва яго кіраўнікам, якія змаглі захаваць вытворчасць у самых складаных эканамічных умовах і застацца на плаву. Пра тое, як гэта ўдалося брэсцкім газаапаратчыкам, што яны збіраюцца рабіць далей, каб выжыць сёння «ў кампаніі» з імпартнай бытавой тэхнікай, і пра шмат што іншае наша размова з генеральным дырэктарам АТ «Брэстгазаапарат» Міхаілам Іофе.

— Міхаіл Фадзеевіч, шчыра кажучы, пасля штодзённага і шматразовага рэкламавання замежных газавых пліт такіх вядомых марак, як «Ariston», «Indesit», «Bosch», «Siemens» узнікае пытанне: а ці ёсць сёння месца на айчынным рынку брэсцкім плітам?

— Спяшаюся вас запэўніць, што ёсць. І не толькі на ўнутраным, але і на знешнім.

Нашы пліты зараз ужо далёка не тыя, што нават некалькі гадоў таму. Іншая справа, што ім не хапае той жа рэкламы, на якую іншаземныя вытворцы бытавой тэхнікі грошай не шкадуюць.

Наколькі я ведаю, група Мерлоні, якая займаецца распаўсюджваннем італьянскай белай бытавой тэхнікі Indesit, Ariston, толькі ў гэтым годзе на рэкламную дзейнасць патраціла каля 30 мільёнаў долараў. Як вынік, яны змаглі заваяваць рынкі збыту ва ўсіх рэспубліках былога Саюза і дзякуючы такой рэкламнай агрэсіі толькі ў гэтым годзе змаглі прадаць тут звыш 250 тысяч газавых пліт.

— За рэкламай, відаць, павінна стаяць і якасць адпаведная?

— Безумоўна. Без якасці зараз нікуды, бо нават калі напачатку пасля шматлікіх тэлевізійных ролікаў і радыё-газетнай «лірыкі» вакол тавару і ўдасца зняць вяршкі, другі раз на поспех можаш не разлічваць. Як кажуць, падмануць можна толькі аднойчы.

Таму зараз мы ўшчыльную займаемся пытаннямі якасці сваёй прадукцыі, хоць і да цяперашняга часу яна вызначалася надзейнасцю. Не хапала крыху: дызайну, большай камфортнасці і рэкламы.

— З-за чаго ваша прадпрыемства не магло канкурыраваць з замежнымі аналагамі.

— Па вялікаму рахунку так. Хоць яшчэ гадоў пяць таму ні аб якой канкурэнцыі і размовы не магло ісці. На саюзным рынку імпартнай тэхнікі амаль не было. І мы з'яўляліся манапалістамі па выпуску газавых пліт, якія тады былі ў вялікім дэфіцыце. Аднак часы мяняюцца, і зараз прыходзіцца думаць, як дастойна прадстаўляць нашы пліты сярод грандаў вытворчасці сусветнай бытавой тэхнікі.

— Ужо маюцца пэўныя напрацоўкі?

— Так. Сёння трэба вельмі хутка рэагаваць на патрэбы рынку, інакш можна безнадзейна адстаць ад «моды».

Я ўжо сказаў пра якасць. Магу пахваліцца, што мы першыя сярод іншых прадпрыемстваў СНД такога ж профілю асвоілі новую серыю пліт, якія ўжо набліжаюцца да еўрапейскага ўзроўню і могуць свабодна канкурыраваць з замежнымі плітамі падобнага класа, але па меншай цане.

Для прыкладу. У Літве ёсць нашы дылеры, якія займаюцца рэалізацыяй не толькі брэсцкіх пліт, але і чэшскай фірмы «MORA». Дык вось, калі раней яны прадавалі іх у працэнтных адносінах дзесьці пяцьдзесят на пяцьдзесят, то зараз карціна змянілася: тры чвэрці ўсяго продажу складаюць пліты «Брэстгазаапарата» і толькі 25 працэнтаў — «MORA». А чэхі, я вам скажу, робяць вельмі прыстойныя пліты. І маюць еўрапейскі і амерыканскі сертыфікаты. І тым не менш, людзі аддаюць перавагу нашай бытавой тэхніцы.

— Геаграфія паставак брэсцкіх газавых пліт ужо вывучана пакупнікамі?

— Я ў гэтым не сумняваюся. Большая частка прадукцыі ідзе на расійскі рынак. Якасць брэсцкіх пліт таксама ведаюць ва Украіне, у Прыбалтыцы і ў рэспубліках Сярэдняй Азіі. У Беларусі ж з 380 тысяч выпускаемых штогод пліт застаецца прыкладна 25—30 працэнтаў.

— Пра далёкае замежжа застаецца толькі марыць?

— Не сказаў бы, бо першыя ластаўкі ўжо на падыходзе. Калі нічога надзвычайнага не здарыцца, то мы сертыфікуем сваю прадукцыю ў Польшчы, у будучым годзе, думаем, гандлёвая марка АТ «Брэстгазаапарат» з'явіцца ў Грэцыі. Ну, а на далейшае загадваць не бяруся, бо прагнозы ў сённяшняй эканамічнай сітуацыі рабіць цяжка. Можна і памыліцца.

А ўвогуле, калі казаць пра рынак збыту ў Заходняй Еўропе ці Азіі, то трэба адзначыць адну дэталь. Іншаземцы нас не чакаюць там, таму трапіць на рынак заходніх краін неверагодна цяжка.

Ён там ужо даўно насычаны белай тэхнікай. І знайсці там нейкую нішу надзвычай цяжка.

Акрамя таго, на руках трэба мець адпаведныя сертыфікаты на гэту прадукцыю. Але ж атрымаць іх таксама нялёгка.

Праўда, мы не збіраемся быць толькі ў ролі статыстаў на заходнім рынку. Сёння мы ўжо рыхтуемся да паходу за мяжу, хоць падрыхтоўка да яго патрабуе не аднаго года.

Як я ўжо неаднойчы ўпэўніўся, прарвацца на Захад можна толькі з вельмі высакаякаснай прадукцыяй пры выдатным дызайне, невялікіх агульных аб'ёмах пліты і г. д.

— Міхаіл Фадзеевіч, вам не здаецца, што многае залежыць яшчэ і ад назвы прадукцыі?

— Згодзен з вамі. І работа ў гэтым накірунку ўжо вядзецца.

Зараз з дапамогай нашых партнёраў у Кіеве ствараем новую іміджавую рэкламу, для чаго будзем скарыстоўваць новую гандлёвую марку. Дзесяткі гадоў нашу пліту ведаюць пад назвай «Брэст». Цяпер мы адыходзім ад гэтай назвы.

Думаю, мала хто ведае, што ў горадзе Фабрыяна выпускаецца Ariston, а ў Турыне — Indesit. Людзі ведаюць толькі гандлёвую марку, і ім гэтага дастаткова.

Дык вось, мы зараз таксама ўвялі новую гандлёвую марку, захаваўшы пры гэтым таварны знак. Назва навінкі — «Gefest».

Шчыра прызнаюся, што сёння на рынку белай бытавой тэхнікі столькі назваў, што цяжка знайсці такую, каб не паўтарыцца. «Gefest» — назва што трэба, і ўвесь свет яе ведае, няхай пакуль і не па брэсцкай газавай пліце. А для нас гэта сёння — галоўнае.

— Значыць, новай гандлёвай маркай — па свядомасці замежных пакупнікоў...

— Калі вам так хочацца сказаць, то няхай. Але ж мы выдатна ведаем, што толькі гучнай і прыгожай назвай ніякую крэпасць не возьмеш. Вельмі важным звяном у паспяховым продажы тавару з'яўляецца яго эстэтычнае афармленне, з-за чаго нашым плітам прыйшлося значна змяніць знешні выгляд. Мы закупілі на Захадзе шэраг матэрыялаў, дзякуючы якім брэсцкія пліты сталі значна прыгажэйшымі. Гэта фрыты эмаляў, асабліва белых, розныя фарбавальнікі, пластмасы і розная іншая, на першы погляд, дробязь, але для пакупніка яна вельмі важная.

— Міхаіл Фадзеевіч, геаграфію паставак прадукцыі акцыянернага таварыства мы ўжо абмалявалі. Аднак усе шляхі той жа пліты пачынаюцца з аддзела збыту. Ці не так?

Наколькі я ведаю, прадаць тавар сёння часам цяжэй, чым вырабіць яго.

— Рэалізацыя прадукцыі — гэта размова асобная, але надзвычай важная, бо зараз ні адно прадпрыемства працаваць на склад не можа, інакш яму пагражае банкруцтва.

Вядома, у часы размеркавання прадукцыі і цэнтралізаваных паставак матэрыялаў для яе вырабу ні аднаго кіраўніка прадпрыемства не хвалявала пытанне, куды прадаць выраблене. Зараз жа, перш чым выпусціць тавар з канвеера, ты павінен ведаць адрас яго пастаўкі. Менавіта наш завод працуе па гэтаму прынцыпу. Работа пад заказ дазваляе нам мець складскія запасы не больш чым на двое сутак.

Але ж нам хацелася б яшчэ больш эфектыўна працаваць на збыце, у сувязі з чым на прадпрыемстве створаны аддзел маркетынгу, супрацоўнікі якога валодаюць неабходнай ініцыятывай, ведамі і жаданнем працаваць.

Пачынаючы з І квартала наступнага года мы збіраемся яшчэ рэарганізаваць аддзел маркетынгу і стварыць сур'ёзную аналітычную службу.

Маркетынг, як паказвае час, — гэта цэлы шэраг накірункаў, а не толькі збыт. Канчатковая рэалізацыя — гэта, можна сказаць, фінішная прамая. А ўвогуле размова ідзе пра вывучэнне кан'юнктуры рынку ў нейкім асобным рэгіёне; аб цэнавай палітыцы ў кожным рэгіёне на аснове вывучэння пакупной здольнасці насельніцтва, аб'ёмаў жыллёвага будаўніцтва, наяўнасці сеткі рознічнага гандлю, а таксама стварэнні фірменных магазінаў і дылерска-дыстрыб'ютарскага прадстаўніцтваў.

І яшчэ вельмі важны накірунак маркетынгавай службы — збор інфармацыі аб якасці нашай прадукцыі і пажаданнях пакупнікоў наконт выпускаемай намі прадукцыі.

Ведаеце, зваротная сувязь паміж пакупніком і заводам павінна існаваць пастаянна. Ну, і не будзем забываць пра адпаведную рэкламную дзейнасць, без правядзення якой цяжка разлічваць на поспех у любой справе.

— Намаляваная вамі карціна рэарганізацыі маркетынгавай службы мае на мэце значнае пашырэнне межаў паставак. Не баіцеся, што аб'ёмы вытворчасці спатрэбяцца такія, што ўсіх жадаючых задаволіць не будзе магчымасці?

— Прызнаюся, што аб такім варыянце я не думаў, бо магчымасці завода намнога большыя за сённяшнія. Пасля набыцця рэспублікай самастойнасці, калі былі разарваны ледзь не ўсе эканамічныя сувязі з пастаўшчыкамі і пакупнікамі, нам прыйшлося прыкладна на 25 працэнтаў скараціць аб'ёмы вытворчасці. Дарэчы, іншыя саюзныя прадпрыемствы, што займаліся выпускам бытавой тэхнікі, страцілі па 50 і болей працэнтаў сваіх аб'ёмаў, з-за чаго выйсці на нармальны ўзровень работы не могуць дагэтуль. Па маіх падліках, заводы ва Украіне і ў Расіі прастойваюць па 2,5—4 месяцы ў год. Цяпер наконт нашых аб'ёмаў і асартыменту.

На канвееры зараз дзве базавыя мадэлі газавых пліт з габарытамі 600х600 і 500х530 мм. Дарэчы, апошняя больш практычная, паколькі можа ўпісацца ў інтэр'ер любой кухні і не будзе замінаць пры гэтым гаспадарам. Сёння смела можна казаць пра пашырэнне наменклатуры, паколькі раней мы выпускалі толькі адну базавую мадэль.

Дык вось, на базе двух мадэляў асвоена каля 10 мадыфікацый пліт з рознай ступенню камфортнасці. Ёсць самыя танныя пліты, якія па сваёй канструкцыі даволі простыя (так робіцца на Захадзе), а ёсць больш складаныя — з электрараспальваннем, грылем у духоўцы, матор-рэдуктарам.

А ўвогуле на базе названых мадэляў пліт можна вырабляць больш за 1000 мадыфікацый.

— Як альтэрнатыва газавай не плануецца выпуск электрапліты?

— Чаму ж? Па нашых прыкідках, з другога квартала наступнага года з канвеера завода будзе сходзіць некалькі мадыфікацый электрапліт.

— З практычнага пункту гледжання, якую пліту лепш мець на кухні?

— Адназначна і не скажаш. Камусьці падабаецца газавая, але пасля яе выкарыстання ўтвараюцца прадукты гарэння, таму кухню заўсёды пажадана праветрываць. А нехта аддае перавагу электрапліце, хоць яна і доўга разаграецца.

Аднак часам не ўсё залежыць толькі ад жадання навасёлаў. Па сусветных нормах, у 9-павярховых і вышэй дамах павінны быць устаноўлены толькі электрапліты. Гэта робіцца ў мэтах бяспекі.

— Міхаіл Фадзеевіч, многія прадпрыемствы акрамя асноўнай прадукцыі выпускаюць пабочную. Зноў жа для пашырэння асартыменту і прыцягнення да сябе як мага больш пакупнікоў?

— У гэтым плане ў нас усё ў парадку. АТ «Брэстгазаапарат» займаецца яшчэ вытворчасцю мікрахвалевых печаў, эмаліраванага посуду, паветраачышчальнікаў для кухні.

Некалькі месяцаў таму мы разам з нашымі екацярынбургскімі калегамі з сумеснага прадпрыемства «Тытан—Брэст» распрацавалі ў сябе вытворчасць мікрахвалевай печы «Combi», якая прыкладна на 30 працэнтаў менш металаёмістая за папярэднія. Гэта печ мае дысплей, дзе ў мультыплікацыі адлюстроўваюцца ўсе працэсы, што адбываюцца ўнутры печы. Яна мае добрую сістэму кіравання і захоўвае аб'ём рабочай камеры, дзе свабодна змяшчаецца 3-літровы слоік. Пры кансервацыі прадукцыі гэта вельмі важна. Да таго ж навінка мае грыль, а гэта значыць, што ежу можна не толькі разаграваць, але і проста гатаваць.

СВЧ «Комбі» па свайму дызайну нічым не адрозніваецца ад заходніх ці японскіх аналагаў. Праўда, каб запусціць яе ў серыйную вытворчасць, нам для падрыхтоўкі вытворчасці неабходна каля 700 тысяч амерыканскіх долараў ці інвестыцыі, эквівалентныя гэтай суме. Зараз мы займаемся пошукам грошай і спадзяёмся, што ў наступным годзе такую печ паставім на канвеер.

Яшчэ адзін з накірункаў выпуску СВЧ — мікрахвалевыя печы для прамысловых мэтаў: розных лабараторый, стаматалагічных кабінетаў, навукова-даследчых інстытутаў.

Ці ведаеце вы, што ў прамысловай мікрахвалевай печы пры магутнасці 0,6 кВт з дапамогай толькі аднаго магнітрана можна атрымаць тэмпературу ў тыглі звыш 1200°С? Пры такіх градусах метал можна плавіць. Для дасягнення такой тэмпературы патрэбна ўсяго толькі некалькі дзесяткаў хвілін.

У свой час такія печы пастаўляліся нам з-за мяжы, у асноўным са Швейцарыі і ЗША. І кошт такіх пакупак быў даволі ўнушальны — ад 25 тысяч $ і вышэй.

Сёння ж на базе гэтай бытавой печы, пры ўмове абсталявання яе некаторымі прыладамі і дапаможнымі матэрыяламі, мы можам выпусціць печ як мінімум у два разы таннейшую.

Спадзяёмся, што такая прадукцыя знойдзе свайго пакупніка. Зараз ужо праводзіцца маркетынгавае даследаванне.

Што датычыцца выпуску СВЧ, то ў гэтай справе мы ўжо не навічкі. З заводскага канвеера сышло ўжо звыш 5 тысяч печаў, але дызайн і параметры іх вымушалі жадаць лепшага.

— Міхаіл Фадзеевіч, будзем спадзявацца, што ўсё, што вы пажадалі, стане ў хуткім часе рэальнасцю. А пакуль з'явілася пытанне наконт таго, як гэта акцыянернаму таварыству «Брэстгазаапарат» удалося ўтрымацца ў лодцы на хвалях рыначнай эканомікі. Многія ж аналагічныя прадпрыемствы і рэспублікі, і краін СНД зайшлі ў тупік. Кажуць, што вас выратавала дружба з расійскім акцыянерным таварыствам «Газпром», у якога зараз знаходзіцца кантрольны пакет акцый вашага прадпрыемства.

— Сапраўды, вы маеце рацыю. Тое, што мы працуем у сістэме РАТ «Газпром», выратавала нас ад розных нечаканасцей і катаклізмаў дзесьці з 1992-га па 1996 г., хоць агульны стаж завода ў гэтай сістэме адлічваецца з 1965 года. «Газпром» мае 51 працэнт нашых акцый. Але створаны ён не за кошт продажу ў Расію ці прысваення нашай маёмасці, хоць такі варыянт мог і адбыцца. «Газпром» унёс свае інвестыцыі за кошт стварэння тут вытворчасці кранаў агульным коштам 33 мільёны дойчмарак. Дарэчы, на сённяшні дзень гэта лепшая вытворчасць ачаговых газавых кранаў у Еўропе. Дадам, што закуп «Газпромам» для АТ «Брэстгазаапарат» найноўшага абсталявання і стварэнне акцыянернага таварыства — гэта тыповы і, галоўнае, абасваны прыклад інтэграцыі з Расіяй.

— Пра іншае абсталяванне, якое ёсць на заводзе, можна сказаць як пра сучаснае?

— На жаль, не. Асноўнае абсталяванне, акрамя эмаль-цэха, эксплуатуецца звыш 17 гадоў. У кожным цэху патрэбна шмат чаго замяніць. Прывяду некаторыя лічбы: з 609 адзінак абсталявання 358 цалкам амартызаваныя.

За апошнія 8 гадоў, лічыце, не было сур'ёзнага абнаўлення, за выключэннем кранавага цэха, аб якім я ўжо сказаў.

Таму заводу неабходна радыкальнае тэхнічнае пераўзбраенне, для чаго трэба дзесьці 40 мільёнаў нямецкіх марак. Прама скажам, неажыццявімая мара...

— Застаецца толькі развесці рукамі ці ўсё ж пашукаць нейкае выйсце. Увогуле, вы верыце ў нешта лепшае, светлае?

— Калі шчыра, то без веры ў будучае амаль немагчыма працаваць.

З 1997 года мы пачынаем інвестыцыйную работу, спадзяёмся атрымаць крэдыты ў памеры 5 мільёнаў долараў ЗША.

Знешне можа падацца, што ў нас усё добра. Пагашаны запазычанасці перад РАТ «Газпром», спраўна плацяцца падаткі, якія маглі б быць і больш мяккімі, своечасова разлічваемся за энерганосьбіты, выплачваем зарплату больш чым дзвюм тысячам работнікаў акцыянернага таварыства.

На дзіва многім іншым прадпрыемствам рэспублікі, мы цалкам захавалі сацыяльную сферу: два дзіцячыя садзікі, санаторый-прафілакторый, цяпліцу, тры інтэрнаты.

Акрамя таго, зараз мы будуем два кааператыўныя дамы, адзін з якіх за кошт завода пабудаваны амаль на 70 працэнтаў.

— Значыць, АТ «Брэстгазаапарат» будзе жыць?

— Спадзяюся, што так яно і будзе. Тым больш, што работы ў нас на прадпрыемстве хопіць усім. Паводле неафіцыяльных даных, толькі ў Беларусі сёння патрабуюць замены каля 800 тысяч газавых пліт, г. зн. тэрмін выкарыстання іх цалкам вычарпаны і далейшае выкарыстанне ўжо небяспечнае.

Адна Масква мае патрэбы Беларусі, а ў цэлым па Расіі патрабуюць замены звыш 12 мільёнаў пліт.

Нават калі штогод будуць мяняцца 2-3 працэнты газавых пліт ад неабходнай колькасці, гэтага будзе дастаткова, каб адчуваць сябе надзейна і быць упэўненым у заўтрашнім дні.

І ўсё ж не хацелася б, каб у людзей склалася ўражанне, быццам бы на АТ «Брэстгазаапарат» усё ў ружовым колеры. Не. Праблем у нас шмат. І вырашаць іх далёка не проста, таму што не ўсё залежыць ад завода. Заўтрашні дзень і нашага прадпрыемства, і іншых будзе залежаць ад агульнай эканамічнай сітуацыі ў рэспубліцы.

Матэрыялы рэкламна-інфармацыйнай старонкі падрыхтаваў Уладзімір ЗДАНОВІЧ.
Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

Асноўныя дылеры АТ «Брэстгазаапарат»

1. АТ «Седзін-Маркет», г. Краснадар
2. Кааператыў «Прамень», г. Іванава
3. ТПФ «Праммаркет», г. Перм
4. АТЗТ «Дуета», г. Шауляй
5. ЗАТ «Дуйіняй Прэтайсай», г. Каўнас
6. АТ «Волагдааблзаб», г. Волагда
7. ВКФ «Аура», г. Самара
8. ДП «Масгаз», г. Масква
9. ТАА «Сінт», г. Кіеў
10. МЧП «Бесей», г. Алматы
11. МП «Тытан», г. Екацярынбург
12. Белгандальімпэкс, г. Мінск
13. «Газкамплектімпэкс», г. Масква ДАТ РАТ «Газпром». Рэалізуе да 20 працэнтаў ад выпускаемых пліт.

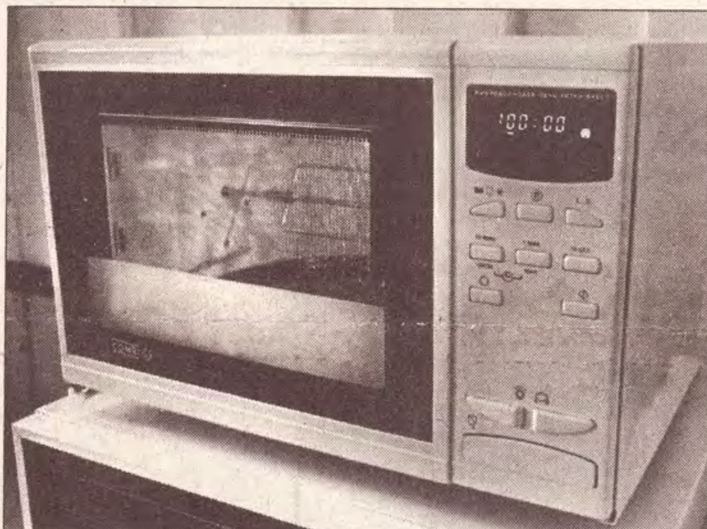

Новая распрацоўка СП «Тытан—Брэст» — мікрахвалевая печ «Combi».

У фірменным магазіне завода, які адкрыты ў Брэсце, можна купіць любую прадукцыю АТ «Брэстгазаапарат», асноўная з якой — сучасныя газавыя пліты.

Начальнік брэсцкай спецыялізаванай вытворчасці Станіслаў Камолаў і дырэктар расійскага філіяла сумеснага прадпрыемства «Тытан—Брэст» Яўген Сакалоўскі аглядаюць новую мадэль мікрахвалевай печы.

На заводзе пры дапамозе сістэмы аўтаматычнага праектавання (САПР) распрацоўваюцца канструктарская дакументацыя, дызайн, колер, мадэль будучай прадукцыі. Канструктар Аляксандр Катыла і інжынер-канструктар Ірына Саўчук сочаць за выхадам чарцяжа.

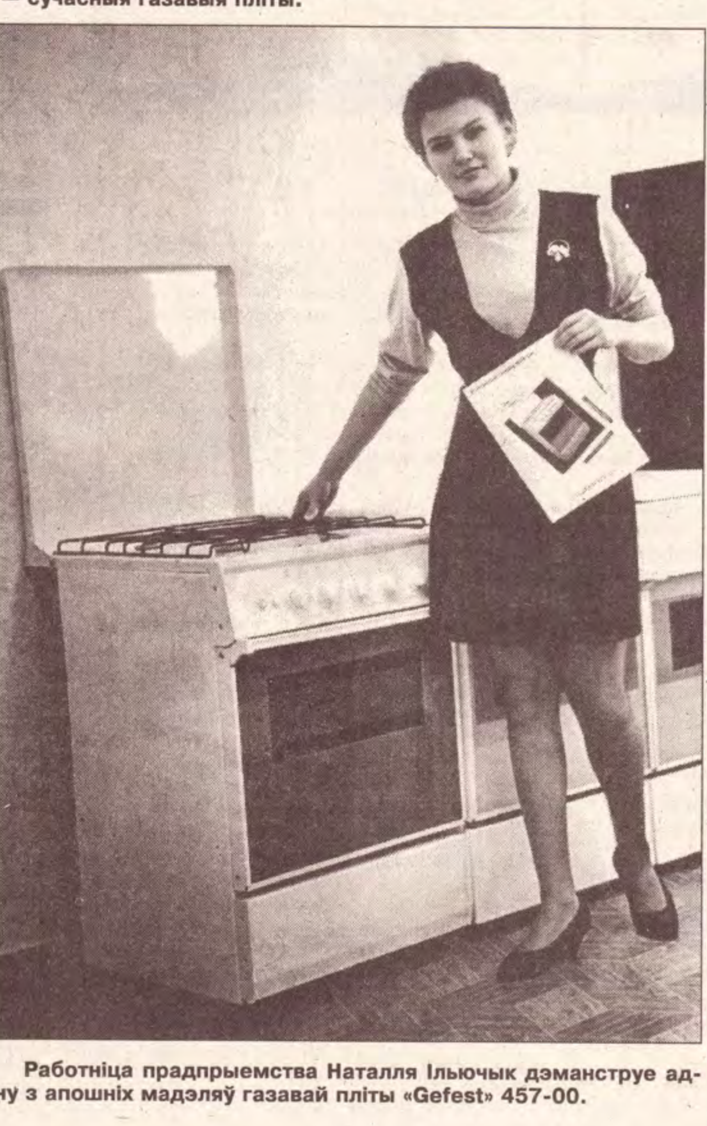

Работніца прадпрыемства Наталля Ільючык дэманструе адну з апошніх мадэляў газавай пліты «Gefest» 457-00.

Клімавіцкі лікёра-гарэлачны завод: гарэлка — таксама прадукт, таму павінна быць вышэйшай якасці

Міхаіл БЕЛАВУСАЎ, дырэктар Клімавіцкага лікёра-гарэлачнага завода:

«ДЛЯ НАШАГА ПРАДПРЫЕМСТВА ГАЛОЎНАЕ — МАРКА ФІРМЫ І ПАТРЭБЫ ЛЮДЗЕЙ»

Ад гарэлкі нам нікуды не дзецца. Можна казаць пра яе шкоду, сцвярджаць, што без чаркі не вырашыць амаль ніводнага пытання, але факт застаецца фактам — спіртныя напоі з'яўляюцца неад'емнай часткай рэчаіснасці і багатай крыніцай паступлення грошай у бюджэт. Пра Міхаіла Трыфанавіча БЕЛАВУСАВА — дырэктара Клімавіцкага лікёра-гарэлачнага завода — мне казалі так: капітан у моры гарэлкі не прападзе. Калі з морам гарэлкі больш-менш усё зразумела, то наконт капітана ўзнікла неразуменне. У адказ пачуў: пагутарыш — сам зразумееш. Я і скарыстаўся парадай.

— Міхаіл Трыфанавіч, гарэлка з Клімавіч набыла папулярнасць параўнальна нядаўна. Раней перавагу аддавалі сталічным напоям. Што ў першую чаргу паспрыяла поспеху вашага прадпрыемства, якое знаходзіцца ў невялікім перыферыйным гарадку?

— Найперш, дзякуй трэба сказаць майму папярэдніку Патоцкаму Уладзіміру Філіпавічу. Менавіта ён пачаў на заводзе наводзіць парадак. На жаль, на пасадзе прабыў усяго дзевяць гадоў. Захварэў і ў хуткім часе памёр. Я кірую заводам 16 гадоў. Памятаю гарбачоўска-лігачоўскую антыалкагольную кампанію, калі пачалі руйнаваць вытворчасці нашага профілю. Мне таксама «выкручвалі рукі». Але не паддаўся. Завод пачаў выпускаць безалкагольныя кактэйлі, гаспадарчым спосабам пабудавалі кандытарскі цэх. І толькі гэткім чынам неяк адбіліся. Калі шчыра, на ўсе тагачасныя глупствы кіраўніцтва краіны я даваў тры гады. Памыліўся на некалькі месяцаў. Усё вярнулася «на кругі свае» нават раней. Тыя ж, хто выкручваў рукі, пасля дзякавалі: малайчына, што захаваў прадпрыемства.

— А што сабой уяўляюць вытворчыя магутнасці завода?

— Калі можна так сказаць, сёння мы працуем на натуральнай гаспадарцы. У адмысловым цэху са спірту-сырцу робяць рэктыфікат. Там жа ідзе выраб гарэлак і іх разліў. У вінным цэху пастаянна вырабляюць горкія настойкі. Захавалі мы і кандытарскі цэх, хаця збыт прадукцыі даволі абмежаваны. У людзей няма грошай на печыва і астатнія прысмакі. Пабудавалі цэх па вырабу поліэтыленавых скрынак, хаця дазвол таксама было вельмі цяжка атрымаць. У спецыяльным цэху шыем вопратку для сваіх работнікаў. Ёсць і ўласная аўтабаза на 100 адзінак. Калі б не мелі яе, то працавалі б на чужую транспартную арганізацыю.

— Колькі людзей на заводзе і якая зарплата ў іх?

— Тут, у Клімавічах, — 620 чалавек. І яшчэ 110 — у філіяле, які знаходзіцца ў Касцюковічах. Што датычыць заробку, то для прадпрыемства, якое так папаўняе бюджэт, даволі невялікі — недзе 1 мільён 200 тысяч. Цяпер вельмі дарагія спірты і гаруча-змазачныя матэрыялы, таму рэнтабельнасць складае 10—15 працэнтаў.

— Ужо не адзін год на беларускіх прадпрыемствах, ды і ў іншых рэспубліках былога СССР сітуацыя вельмі складаная. Вы ж не толькі трымаецеся на плаву, але і дасягаеце вялікіх поспехаў. Падзяліцеся сакрэтам. Тым больш, што зараз з'явілася мноства фірмаў і фірмачак, якія таксама выпускаюць гарэлку...

— Думаю, многія ведаюць, што прадукцыя Клімавіцкага лікёра-гарэлачнага завода адзначана не адным медалём, міжнароднымі дыпломамі. Галоўная прычына ў тым, што мы вельмі грунтоўна працуем над тэхналогіяй. Маем не адно аўтарскае пасведчанне, патэнты. Напрыклад, пачынаем працаваць над новым відам гарэлкі. Даводзім яе да пэўнай кандыцыі. Пераправяраем усе паказчыкі. Шмат якія віды нашай прадукцыі адпавядаюць міжнародным стандартам, а то і вышэй. Вядома, сакрэты прыгатавання напояў выдаваць не збіраюся. Многае залежыць ад сыравіны, тэхналогіі прыгатавання гарэлкі, яе ачысткі, вады. Гэта вельмі тонкі працэс. І моцна памыляецца той, хто лічыць, што, каб прыгатаваць гарэлку дастаткова разбавіць спірт вадой. А да з'яўлення мноства заводзікаў стаўлюся вельмі адмоўна. Бо яны наўрад ці калі дасягнуць добрай якасці. Там мае месца спрошчаная тэхналогія, нізкі ўзровень спецыялістаў. У нашых распрацоўках удзельнічае галоўны інжынер, начальнік цэха разліву, загадчык лабараторыі і ваш пакорны слуга.

— Асабіста мне раней даводзілася ўжываць толькі белую «Рускую» гарэлку з Клімавіч. Якія маркі гарэлак і настоек яшчэ выпускаеце? І асабіста вы якому са сваіх напояў аддаяце перавагу?

— Мне вельмі падабаецца наш апошні прадукт — «Залатая карона». Яна прыгатавана на спірце «Экстра» і змякчанай вадзе, якая праходзіць апрацоўку слабым электронным полем. Добрай якасці бальзам «Клімавіцкі». У яго састаў уваходзяць 23 найменні лекавых траў, пладоў і вострых прыпраў. Дабаўляецца мёд і каньяк. Бальзам выводзіць солі цяжкіх металаў і радыенукліды з арганізма чалавека. У хуткім часе павінны атрымаць з Францыі вельмі прыстойныя, арыгінальныя керамічныя бутэлькі. Гарэлка «Старaславянская», напрыклад, прыгатавана на спірце вышэйшай якасці з выкарыстаннем нетрадыцыйнага сарбента для вытворчасці гарэлак. Узнагароджана залатым медалём. На III міжнароднай выставе «Бістро-94» атрымала бронзавы медаль гарэлка «Клімавіцкая арыгінальная». Усяго ж наш завод выпускае ажно 8 розных відаў гарэлак. Да таго ж настойкі. Возьмем для прыкладу горкую настойку «Беларуская духмяная». Яна прыгатавана на морсе рабіны і настоях святаянніку, чабару, лафанту, з дабаўленнем цукровага сіропу і лімоннай кіслаты. Цікавы рэцэпт настойкі «Восеньская»: на спірце з дабаўленнем настояў хрэну, пятрушкі, кропу, фасолі і насення агуркоў.

— Ніколі нават не ўяўляў, што і з гэтай агародніны можна вырабляць спіртныя напоі. А ці не прасцей займацца выпускам толькі аднаго віду?

— Яно, можа, і прасцей. Але ж мы павінны думаць пра спажыўца. Сёння ён выпіў «Залатую карону», заўтра захоча паласавацца бальзамам, таму над асартыментам трэба пастаянна працаваць. Для нашага прадпрыемства галоўнае — марка фірмы і патрэбы людзей. Таму і стаўлюся скептычна да заводзікаў, якія выпускаюць псеўдагарэлку. Я б іх проста пазачыняў, каб не атручвалі людзей і не псавалі сыравіну. У нас было пяць лікёра-гарэлачных заводаў і каля дзесяці вінных. Але мы цалкам забяспечвалі патрэбы Беларусі. І нават пастаўлялі тавары за мяжу.

— А можа прычына такога стану ў пашырэнні п'янства? На маю думку, цяпер людзі пачалі піць нашмат болей.

— Не, колькасць спажываемых спіртных напояў на душу насельніцтва не змяняецца. П'яніца якраз будзе піць любы дэнатурат. Таму столькі атручэнняў спіртным. Прыстойны ж чалавек хоча выпіць і некага пачаставаць добрай гарэлкай.

— У Беларусі мала добрых він. Яны ў большасці прывазныя. Можа, на Клімавіцкім заводзе збіраюцца ўзяцца і за іх выпуск?

— Раней займаліся і гэтым. Калі ж развалiўся Савецкі Саюз і не стала адзінай грашовай адзінкі, мы вымушаны былі спыніць вытворчасць. Цяпер зноў яе аднавілі. Маем някепскія сувязі з Малдовай, адкуль паступаюць мадэра і партвейн.

— Цяжка сёння жыць. Даводзіцца перабівацца ад зарплаты да авансу. Гэта пры ўмове, што яны своечасова выплачваюцца. Мала хто ўжо спадзяецца атрымаць жыллё. Баюся, і ў вас у сацыяльнай сферы не ўсё ладзіцца?

— Чаму ж так песімістычна? На сённяшні дзень мы не скарацілі ніводнага чалавека. Наадварот, колькасць працаўнікоў павялічваецца. Год таму здалі адзін дом, сёлета — другі. Дарэчы, усе пенсіянеры карыстаюцца тымі ж дабротамі, што і работнікі прадпрыемства. Маем свой стаматалагічны кабінет, медпункт, добрую водалячэбніцу. Не трэба ехаць у санаторый. У лячэбніцы ў нас і сауна, і басейн, і падводны масаж, цыркулярны душ і мноства ваннаў. Мы закупляем адмысловыя экстракты. Усе памяшканні, між іншым, пабудаваны сваімі рукамі.

— Агульнавядома, што на прадпрыемствах, асабліва дзяржаўных, няма грошай. Не могуць разлічыцца нават са сваімі работнікамі. Ці не ўзнікае праблем з плацяжамі?

— Вялікія праблемы. Толькі гандлёвая сетка вінавата нам 270 мільярдаў.

— Напэўна, галоўны ваш партнёр — дзяржаўныя ўстановы. Можа, усё ж выгадней супрацоўнічаць з камерсантамі? Яны ж маюць грошы.

— Так, у асноўным працуем з дзяржавай. А наконт камерцыйных фірмаў у нашых калег ёсць горкі вопыт. Нейкае ТАА атрымлівае прадукцыю, а назаўтра знікае. Шукай ветру ў полі. Тым больш, наш тавар карыстаецца вялікім попытам і ў дзяржаўнай сетцы.

— Ці выкарыстоўваеце бартэр?

— Чаму ж не? Калі арганізацыя мае ліцэнзію на гандаль спіртным, а нам узамен прапаноўваюць мазут, мы заўсёды пагодзімся. Нават выгадна, бо грошы не трэба пераганяць праз банк.

— Разумею, што дырэктару неяк не з рукі некага вылучаць са сваіх падначаленых. Тым не менш, ці ёсць тыя, на каго можна спадзявацца ў першую чаргу?

— У большасці нашы людзі вельмі добрыя работнікі. Такая дэталь: за гэты год я аб'явіў усяго тры вымовы. Адзначу работу Галіны Васільеўны Асмалоўскай — начальніка цэха разліву, Веры Рыгораўны Іцанковай — загадчыцы лабараторыі, галоўнага бухгалтара Падабед Галіны Аляксандраўны.

— Усяго тры вымовы? У вас жа, як бы гэта мякчэй сказаць, небяспечная вытворчасць. Вельмі спакушальная для аматараў «заліць за каўнер».

— Праблем ніякіх няма. Людзі ў нас адказныя. Ды і разумеюць, што пры першым жа такім парушэнні страцяць работу.

— Міхаіл Трыфанавіч, зразумела, грошай ад вашага завода ў бюджэт ідзе шмат. Але ці не маглі б вы назваць канкрэтную лічбу?

— У сярэднім у месяц 110 мільярдаў рублёў. Часам даходзіць да 140. Спіртныя напоі — адна з крыніц паступлення сродкаў у бюджэт. Уявіце, якія страты панесла дзяржава падчас гарбачоўска-лігачоўскай антыгарэлачнай кампаніі! Яшчэ з часоў Пятра І існавала дзяржаўная манаполія на спіртное, і дзяржава мела моцную падтрымку.

— Раскажыце крыху пра сябе.

— Сам я мясцовы. Скончыў школу. Пяць з паловай гадоў адслужыў на флоце...

— Цяпер разумею, чаму некаторыя вас называюць капітанам...

— Пасля службы працаваў токарам, механікам, начальнікам цэха, намеснікам дырэктара камбіната будматэрыялаў. Дырэктар лікёра-гарэлачнага завода запрасіў намеснікам сюды. Доўга ўпіраўся. Ды дзе там! Раней як рабілася: не ўмееш — навучым, не хочаш — прымусім. Паралельна скончыў індустрыяльны тэхнікум, пасля — політэхнічны інстытут і вышэйшую партыйную школу.

— Як вы ацэньваеце сённяшнюю палітычную сітуацыю ў Беларусі?

— Трэба, каб рэспублікай кіраваў адзін чалавек. Калі ж кожны па-свойму пачне каманды даваць, нічога не атрымаецца. Вось у сям'і. Жыве бацька з сынамі. Тыя жэняцца, заводзяць дзяцей. Усё супольна, разам. Варта старому памерці, як пачынаецца дзяльба. А з ёй і клопаты. Патрэбен адзін гаспадар.

— Але чалавеку ўласціва памыляцца...

— Так. Таму патрэбны добрыя памочнікі, аднадумцы, якія клапаціліся б аб краіне. Крыўдна за дзяржаву. А некалі Беларусь была ледзь не самай моцнай рэспублікай СССР. Я ж на заводзе адзін таксама не спраўлюся. Галоўны інжынер адказвае за тэхнічную частку, адзін намеснік — за збыт, другі — за эканоміку. Але кіраўнік на заводзе адзін...

— І апошняе пытанне. Стандартнае, банальнае, але неабходнае — пра планы на будучыню.

— І далей будзем удасканальваць вытворчасць, тэхналогію. У хуткім часе пачынаем будаваць лікёрны цэх. Вельмі хочацца, каб не перарываліся сувязі з Малдовай. Работа з віном перспектыўная. На яго цэны свабодныя. Дарэчы, віно будзе вінаграднае, а не пладова-ягаднае ці, як у народзе кажуць, «чарніла». Бутэлка яго будзе каштаваць прыкладна 15-16 тысяч.

— Поспехаў вам.

Гутарыў Міхась ТАЛОЧКА.

КІРМАШ

ШТОТЫДНЁВЫ РЭКЛАМНЫ ВЫПУСК

№ 48 (67)

ПРАДАЕЦЦА

■ Кватэра 3-пакаёвая ў цэнтры в. Ельня, 5 км ад г. Браслава Віцебскай вобл.
Тэл. 26-7-48.

■ Відэаплеер «Ташыба», баян «Масква», цэгла сілікатная (цана па дамоўленасці).
Слонімскі раён. Тэл. (8-01562) 91-3-60.

■ Жылы дом 7х14 у Івянцы Валожынскага раёна.
Тэл. 41-6-03.

■ Дом з гаспадарчымі пабудовамі, 5 км ад возера Нарач, 2 км ад возера Мядзел.
Тэл. (255) 2-41-53 з 17 гадзін.

■ Дом з прысядзібным ўчасткам і гаспадарчымі пабудовамі. Звяртацца: пас. Астрыно Шчучынскага раёна.
Тэл. 30-4-44.

■ Дом з гаспадарчымі пабудовамі ў в. Куркулі Мядзельскага раёна.
Тэл. 58-9-79.

■ Дом, можна пад знос, альбо мяняю на «Масквіч» ці «Жыгулі» ў в. Акцябрская Вілейскага раёна.
Тэл. у Уздзе 32-4-18. Валерый.

■ Аўтамабіль «ВАЗ-2102» 1981 г. в., на хаду — 700 долараў.
г. Лунінец, тэл. 9-76-03.

■ Матаблок «МТЗ», прычэп, плуг.
г. Смаргонь. Тэл. 3-69-25.

■ Распыляльнік на «Мерседэс» альбо мяняю на з/часткі да «Жыгулёў»; з/часткі да «Масквіча»: лабавое шкло, карбюратар, стартэр, трамплер і інш.; радыятар вадзяны да «ГАЗ-52» (новы) альбо мяняю на 2 колы да «Жыгулёў»; генератар для міні-электрастанцыі, альбо мяняю на рызіну R-13.
г. Стоўбцы, тэл. (8-217) 5-23-55.

■ «Фольксваген-Гольф»-1, аварыйны на з/часткі, 1984 г. в.
Тэл. у Лагойску (8-274) 51-0-83.

■ Пярэднія крылы і тэнт аўтамашыны «УАЗ»; матацыкл «МТ», танна.
Звяртацца: г. Салігорск, в. Чыжэвічы, пас. Шахцёрскі, 13. Цесавец В. Ц.

■ «ВАЗ-21061» 1989 г. в., бэжавы, растаможаны, зняты з ўліку у г. Скідалі.
Тэл.: 8-22-99-67-38; 8-22-99-57-45.

■ «ВАЗ-21011» 1975 г. в., танна, у г. Міёры.
Тэл. (8-252) — 2-10-92.

■ Грузавік «ГАЗ-52-ОН», 1985 г. в., у добрым стане.
Тэл. у г. Капылі 50-4-66.

■ Ружжо ІЖ-43М, двухствольнае, 12-га калібру, чахол, патранташ у добрым стане.
Тэл. (8-256) 3-52-05.

■ Люстра Чыжэўскага, дапамагае пры лячэнні.
Тэл. у Івянцы (8-272) 51-1-33 вечарам.

■ Матацыкл «Днепр МТ-36-10» у добрым стане, прабег 9 тыс. км, 150 долараў.
Тэл. у Камарове 58-9-79.

■ Лес апілаваны на дом 10х12, вокны венскія, блокі фундаментныя.
Тэл. у г. п. Карэлічы 2-19-56, 2-20-82.

■ Машына для вытворчасці блокаў і цэглы.
г. Мінск, тэл. 266-98-91.

■ Аўтамабіль «Таўрыя» 1995 г. в., прабег 9 тыс. км. Званіць вечарам і па выхадных у Мазыр.
Тэл. 2-45-43.

■ Стэрэамагнітафон катушачны «Сатурн» на запчасткі, з катушкамі, 20 долараў.
Старадарожскі раён, в. Церабуты. Тэл. 56-7-53.

■ Тэлевізар «Гарызонт-206» на запчасткі, 500 тыс. руб.
Звяртацца: Бярэзінскі раён, тэл. 57-3-01.

■ Зруб 6,5х6,5 у Докшыцкім раёне, в. Гарэлае.
Тэл. для даведак 22-1-51 у Дзяржынскім раёне, в. Грычына.

■ Аўтамабіль «ГАЗ-24», 1978 г. в.
Тэл. у Мінску 266-98-91.

■ Рухавік ЗАЗ-968 М, КПП, дыскі колаў, паўвосі, амартызатары ў г. Міёры.
Тэл. (8-252) 2-91-61 пасля 19 гадзін.

■ «Масквіч-412» 1975 г. в. у добрым тэхнічным стане, 500 долараў.
Тэл. у Калінкавічах (8-2345) 57-3-53.

■ «ВАЗ-21011», 1978 г.в. — 1300 долараў.
Тэл. у г. Масты 8-215 (23-5-97).

АСАБІСТАЕ ЖЫЦЦЁ

Аб. 234. Буду рада знаёмству з сур'ёзным мужчынам ва ўзросце да 55 гадоў. Пра сябе: 48/164, удава, дзеці жывуць асобна, маю двухпакаёвую кватэру. Жыву ў раённым цэнтры.

Аб. 235. Двое ваеннаслужачых: Валерый — 19/180, Павел — 19/183 жадаюць пазнаёміцца з прыгожымі дзяўчатамі. Пажадана фота.

Аб. 236. Пазнаёмлюся з жанчынай да 45 гадоў для стварэння сям'і. Пра сябе: Стралец, 43/167/67. Жыву ў вёсцы, беларус.

Аб. 237. Пазнаёмлюся з мужчынам да 57 гадоў, не ніжэй за 170 см (Рак, Рыба, Цялец, Скарпіён). Пісаць па адрасу: 213822, г. Бабруйск, а/с 15.

Аб. 238. Пазнаёмлюся з добрай, чулай жанчынай для стварэння сям'і. Пра сябе: 38/176, Рыба, Кабан.

Віншаванні

Віншую дарагую матулю Марыну Мікалаеўну ПЛАЎСКУЮ з Новым годам. Жадаю доўгіх гадоў жыцця.
З павагай сын Ігар, г. Жодзіна.

Віншую з каталіцкімі Калядамі тату і матулю Ядвігу Адамаўну і Тадэвуша Іванавіча ПІШЧОЎ з в. Мазуркі. Жадаю моцнага здароўя і шчасця.
Дачка Ніна.

Сардэчна віншуем з днём нараджэння дарагую дачушку Ірыну Сямёнаўну ДЗЕШЧАНКА з г. Хойнікі. Жадаем здароўя, шчасця і ўсяго самага найлепшага ў жыцці.
Мама, тата.

Ад шчырага сэрца віншуем дарагога мужа, татачку і дзядулю Віктара Васільевіча РУДАКОЎСКАГА, дацэнта МДЛУ, з днём нараджэння і

Жадаем моцнага здароўя,
Шчасліва ўсё жыццё пражыць,
Студэнтам, родным і знаёмым
Святло душы сваёй дарыць.

Жонка, дзеці, унукі.

Сардэчна віншуем дарагую сястру і цётачку Юлію Міхайлаўну ФАМІНУ з в. Свірыдавічы з днём нараджэння. Здароўя, шчасця табе, любая.
Сёстры Ніна, Марыя і іх сем'і.

Віншуем Наталлю Віктараўну КУНЦЭВІЧ з днём нараджэння. Жадаем моцнага здароўя, шчасця, дабрабыту.
Кунцэвічы, в. Казловічы.

Віншую з надыходзячым Новым годам і нараджэннем Хрыстовым Рэгіну Браніславаўну і Станіслава Антонавіча ГРЭСКАЎ. Жадаю здароўя на доўгія гады.
Маскальчук Р. П., г. Гродна.

Віншуем з 18-годдзем унукаў Сяргея РАБУЕВІЧА з Ляхавіцкага раёна і Уладзіміра АСТРАВУХ з г. Маладзечна. Жадаем здароўя, шчасця, поспехаў у жыцці.
Бабуля Валя і дзед Андрэй з в. Ганькавічы.

Віншую з надыходзячым Новым годам і днём нараджэння дачку Таццяну Фёдараўну СУДАС. Жадаю моцнага здароўя, шчасця, поспехаў у працы.
Казачэнка Ф. П.

Віншую са святам дарагога сябра ДРУЦЬКО Сяргея з г. Слуцка і яго абаяльную жонку Уладу. Шчасця вам і дабрабыту.
Яцыновіч Сяргей.

Сардэчна віншуем Валянціну Дзям'янаўну ШПЫЛЁВУ з г. Гродна са святам. Жадаем моцнага здароўя, доўгіх гадоў жыцця.
Пажарыцкія з в. Старыя Журавічы.

РОЗНАЕ

● Генадзю Бураўкіну: Шаноўны, я схіляю галаву за Вашу «Малітву». Гэта гімн Беларусі, які закрануў людскія душы. Дзякуй Вам!
З павагай Сяргей Яцыновіч, г. Жодзіна.

● Згубленае пасведчанне інваліда II групы, выдадзенае на імя ЗЕЛЯНОВАЙ Святланы Адамаўны, лічыць несапраўдным.

● Абліцоўка пліткай, тынкавальныя работы (г. Міёры).
Тэл. (8-252) 2-10-92

● Куплю электрабаян «АРЫЁН», «Вельтмайстар» або іншыя імпартнай вытворчасці.
г. Узда, тэл. (8-218) 55-5-19, 55-9-77. Алег.

● Мяняю дом у г. Ельску Гомельскай вобласці на 1-2-пакаёвую кватэру ў пас. Чысць Маладзечанскага раёна, альбо прадам.
Тэл. у Чысці (8-01773) 99-8-70.

● Аказваем аўдытарскія паслугі.
Тэл. 227-94-46.

● Складаю індывідуальныя псіхалагічныя гараскопы па даце і часе нараджэння.
Тэл. 239-77-61.

● Прапаную работу на даму.
Звяртацца: 222310 г. Маладзечна-4, а/с 22.

● Шукаю работу на даму.
Мой адрас: Мінская вобл., Мядзельскі раён. в. Ст. Габы. Амельяновіч А. В.

● Прапаную лекавыя травы: зверабой, мелісу, корань валяр'яну і дзевясілу, крываўнік.
222620, г. Нясвіж, а/с 3.

● Прапаную работу на даму.
Звяртацца: 220050, г. Мінск, а/с 347 «З».

● Патрабуецца супрацоўнік для работы на даму — кароткую анкету, канверт.
Звяртацца: 220073, Мінск, а/с 48 «STL».

● Кладу печы, каміны любой канструкцыі.
Звяртацца: 222620, Нясвіж, а/с 3.
Тэл. (8-270) 5-57-91.

● Кнопкі металічныя для адзення прадаю, магчыма ўстаноўка.
Звяртацца: г. Беразіно, вул. Савецкая, 9, да 16 гадзін.

● Работу на даму, без спецнавыкаў.
Звяртацца: 223310, Беразіно, п/с 681034.

● Куплю рухавік «Опель-Кадэт» 1,3 л.
Тэл. у Баранавічах (8-01634) 5-25-46.

● Дом 7х10 з гаспадарчымі пабудовамі ў г. Косаве Брэсцкай вобласці (маецца водаправод, прыродны газ) мяняю на кватэру ў Мінску або прадам.
Тэл. у Мінску 253-89-93.

● Мяняю гараж-падвал ў г. Гродне на Навагрудак або прадаю.
Звяртацца: 231415, Гродзенская вобл., Навагрудскі раён, в. Бенін, д. 73 а.

НАПЯРЭДАДНІ СВЯТАЎ НА КАМАРОЎЦЫ НАЗІРАЕЦЦА АБВАЛ ЦЭН

Рознічныя цэны на харчовыя тавары на Камароўскім рынку г. Мінска:

Мяса (кг):
свініна 45—90
ялавічына 30—75
бараніна 50—80
цяляціна 35—120
куры 39—44
сала свежае 38—48
сала салёнае 47—75.

Малочныя прадукты:
малако (л) 8—10
тварог (кг) 20—40
смятана 30—50
масла 50—65
Яйкі птушкафабрыкі 12—18
Яйкі хатнія 18—26
Алей 22—28.

Крупы (кг):
рыс 15—17
грэчка 13,5—15,5
цукар 9,7— 10,5
мука 8,5—11,5
фасоля 15—18

Агародніна (кг):
капуста 2,5—5
морква 3,5—15
таматы 30—50
цыбуля рэпчатая 4—6
часнок 40—60.

Садавіна:
яблыкі 7—20
вінаград 40—60
апельсіны 20—25
мандарыны 18—45
лімоны 30—40

Кветкі (шт.):
ружы 4—35
гваздзікі 3—9.

Тое, што адбылося з цэнамі на галоўным харчовым рынку краіны за два апошнія тыдні, нагадвае моцны выбух: свініна і ялавічына падаражэлі за гэты час на 10 тысяч, бараніна — на 12 тысяч, цяляціна — на 30 тысяч, салёнае сала — на 15 тысяч рублёў. На гэтым фоне зусім «несур'ёзным» выглядае падаражанне на 2-3 тыс. рублёў курынага мяса, яек, алею і малака. А вось смятана ўзнялася ў цане адразу на 20 тысяч, бо ў магазінах яе адшукаць немагчыма. Знікшы ж з продажу айчынны маргарын паўплываў на кошт масла: прыватнікі ўзнялі на яго цэны на 10—15 тысяч.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ПЕРШАЯ СВАБОДНАЯ ЭКАНАМІЧНАЯ ЗОНА «БРЭСТ»

У Беларусі ў пятніцу адбылося афіцыяльнае адкрыццё першай на тэрыторыі рэспублікі свабоднай эканамічнай зоны (СЭЗ) «Брэст».

Як паведаміў першы намеснік міністра знешніх эканамічных сувязей Альберт Дабрамудраў, у рамках СЭЗ плануецца адпрацаваць механізм увядзення рыначных элементаў эканомікі, каб распаўсюдзіць атрыманы вопыт на ўсю рэспубліку. Асаблівую цікавасць, паводле яго слоў, мае магчымаць хуткага ўкаранення ў СЭЗ новых прагрэсіўных тэхналогій і арганізацыя выпуску канкурэнтаздольнай экспартнай і імпартазамяшчальнай прадукцыі.

З гэтай мэтай, адзначыў А. Дабрамудраў, для суб'ектаў гаспадарання, якія будуць дзейнічаць у СЭЗ, беларускім заканадаўствам прадугледжаны значныя падатковыя і мытныя льготы. Замежным інвестарам у сваю чаргу гарантуецца бесперашкоднае права на вываз за межы Беларусі прыбытку і капіталу, атрыманага ў выніку дзейнасці ў СЭЗ.

Паводле слоў першага намесніка міністра, «замежныя і айчынныя інвестары выказалі жаданне ўкласці ў развіццё СЭЗ «Брэст» каля 100 млн. долараў ЗША». Сярод найбольш значных праектаў — арганізацыя вытворчасці прадуктаў харчавання і посуду, выпуск медыцынскіх і бактэрыяльных прэпаратаў, дыетычнага і дзіцячага харчавання, абутку, спартыўнага адзення.

ІНТЭРФАКС.

РАБОЧЫ ТЫДЗЕНЬ ПРЭЗІДЭНТА

Перадкалядны рабочы тыдзень Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі, як і папярэдні, чакаецца вельмі напружаны.

Кіраўнік дзяржавы плануе правесці ў сваёй рэзідэнцыі нараду з вядучымі вучонымі-эканамістамі краіны.

У рабочым графіку Прэзідэнта запланавана сустрэча з вядомымі дзеячамі культуры Беларусі Ігарам Лучанком, Міхаілам Фінбергам і расійскім кампазітарам Андрэем Пятровым. Размова на ёй пойдзе аб праблемах інтэграцыі Беларусі і Расіі ў сферы культуры, развіцці музычнага мастацтва.

Чакаецца, што Аляксандр Лукашэнка дасць інтэрв'ю латвійскай тэлекампаніі «Альтэр А» для перадачы «[illegible]».

Намечана сустрэча Прэзідэнта з кіраўніцтвам Барысаўскага камбіната прыкладнога мастацтва.

Прадугледжваецца, што кіраўнік дзяржавы прыме ўдзел ва ўрачыстым сходзе, прысвечаным 50-годдзю Інстытута нацыянальнай бяспекі Рэспублікі Беларусь. Завяршыцца рабочы тыдзень Прэзідэнта краіны ўдзелам у перадавагоднім святочным мерапрыемстве, якое праводзіцца для дзяцей з дабрачыннай мэтай.

БЕЛТА.

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Аб вызваленні «Журнала прыкладной спектраскопіі» ад выплаты падаткаў

Артыкул 1. Вызваліць «Журнал прыкладной спектраскопіі» ад выплаты падатку на дабаўленую вартасць і падатку на прыбытак, падаходнага падатку з аўтарскага ганарару, адлічэнняў у фонд падтрымкі вытворцаў сельскагаспадарчай прадукцыі, у дарожны фонд і фонд на ўтрыманне ведамаснага жылога фонду з валютнай сумы ў памеры 14 тысяч долараў ЗША, якая штогод паступае ад фірмы «Пленум Паблішынг Карпарэйшн» (ЗША) на разліковы рахунак Інстытута малекулярнай і атамнай фізікі Акадэміі навук Беларусі на выданне «Журнала прыкладной спектраскопіі» на рускай мове, уключаючы сабе частку аўтарскага ганарару і бязвалютная перадачы аўтарам на выданне названага часопіса.

Артыкул 2. Гэты Закон уваходзіць у дзеянне з дня яго апублікавання.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. ЛУКАШЭНКА

16 кастрычніка 1996 г., г. Мінск. № 686-XIII.

КАМІТЭТ ДЗЯРЖАЎНАЙ БЯСПЕКІ ПЕРАДАЎ БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЕ 25 ІКОН

23 снежня першы намеснік старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі рэспублікі Леанід Ерын перадаў Беларускай праваслаўнай царкве ў асобе мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Патрыяршага Экзарха Усяе Беларусі Філарэта 25 ікон рускіх майстроў XVII—XIX стагоддзяў.

Культавыя каштоўнасці былі канфіскаваны супрацоўнікамі Гродзенскага ўпраўлення КДБ рэспублікі на працягу гэтага года ў злачынцаў пры спробе іх кантрабанднага перавозу за мяжу. Намаганні праваахоўных органаў па ўстанаўленню прыналежнасці ікон да тых ці іншых праваслаўных храмаў ці калекцый не ўвянчаліся поспехам. Таму кіраўніцтвам КДБ і было прынята рашэнне аб перадачы іх Беларускай праваслаўнай царкве. Плануецца, што іконы будуць накіраваны ў праваслаўныя храмы, якія дзейнічаюць і будуюцца на тэрыторыі рэспублікі. «Асабліва важна, каб у новым храме была ікона, якая стала б эстафетнай ад пакалення да пакалення», — падкрэсліў, прымаючы дар беларускіх спецслужбаў, мітрапаліт Філарэт.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ, БелаПАН.

Рэчавая аблігацыя як казырная карта... І не ў гульні, а ў палітыцы?..

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Вось цытата з заключэння Канстытуцыйнага суда: «...Прапанаваць Кабінету Міністраў выканаць абавязак па выплаце [illegible] мэтавай беспрацэнтнай пазыкі СССР 1990 года [illegible] грамадзянам — уладальнікам аблігацый указанай пазыкі, не прынятых умовы іх пагашэння, прадугледжаныя пастановай Савета Міністраў ад 5 сакавіка 1993 г. № 125...» Здавалася б, застаецца самае простае — услед за рашэннем Канстытуцыйнага суда дастаць дзяржаве з уласнай кішэні тыя аўтамабілі, матацыклы, халадзільнікі ды радыё іх «аблігатаршчыкам». Так, сапраўды, здавалася б, простае, бо ніхто ж не аспрэчвае права людзей на вяртанне іх доўгу. [illegible]

[illegible] Канстытуцыйным судом, у лісце кіраўніка ўрада ў гэтую вышэйшую інстанцыю: «Мяркуем, што частковае вырашэнне дадзенай праблемы (выплата кампенсацыі асобам, якія не пагадзіліся з умовамі пагашэння аблігацый, устаноўленымі ўрадам) выкліча не-

задавальненне значнай часткі насельніцтва — уладальнікаў каштоўных папер былога СССР. [illegible]

[illegible] рукак каштоўныя паперы. Вось, на прыклад, калі падманутыя ўкладчыкі заняліся партыйным будаўніцтвам. І як вынік — стварылі Беларускую партыю «За сацыяльную справядлівасць». Не выключана, што і велізарны атрад «аблігатаршчыкаў» стане таксама рухавіком пэўных палітычных сіл.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

Віктар ГАЙСЁНАК: «Мы даўно думалі заняць нішу навукова-метадычнага часопіса для вышэйшай школы...»

Як ні дзіўна, і ў сённяшняй сітуацыі знаходзяцца прыклады, калі нараджаюцца новыя перыядычныя выданні. Вось і зусім нядаўна пабачыў свет першы нумар часопіса «Вышэйшая школа». Наш карэспандэнт сустрэўся з яго галоўным рэдактарам, доктарам фізіка-матэматычных навук, прафесарам Віктарам Гайсёнкам.

— Віктар Анатольевіч, некалькі слоў пра прастору, скажам так, часопіса, — якім вы асабіста бачыце новае выданне, каму яно будзе адрасавана, якой мяркуецца быць перыядычнасць?

— Па-першае, «Вышэйшая школа» выдадзена за небюджэтныя сродкі. І гэта вельмі важна. Мы даўно думалі заняць пустую нішу. На Беларусі не было навукова-метадычнага і інфармацыйнага часопіса, які б адлюстроўваў надзённыя клопаты вышэйшай школы. Вось зараз, спадзяёмся, наш штоквартальнік, наклад якога пакуль што ўсяго толькі 500 асобнікаў, і выканае гэтую задачу.

Першы нумар часопіса носіць болей рэкламны характар. Мы пастараліся абазначыць накірункі, па якіх збіраецца ісці новае выданне. Вось рубрыкі першага нумара: «Адукацыя і навука», «Змест адукацыі», «Тэхналогіі і інструментарый у навучанні», «Чалавечы фактар», «Кіраванне і нарматывы», «Кадры вышэйшай школы», «Праекты, прапановы, перспектывы», «Адукацыя за мяжой», «Камп'ютэрныя тэхналогіі», «Вучоныя Беларусі»... Назвы, мяркую, гавораць самі за сябе.

Што ж датычыцца адраснасці новага выдання, то яно будзе разлічана на ўсіх, хто працуе ў сістэме вышэйшай адукацыі. Зараз жа здарылася тое, што на Беларусі нестае метадычнай літаратуры. І паспрабуй гэтак адразу наладзіць яе выпуск. Раней жа ўсё было замкнёна на Расію, на Маскву як цэнтр.

— Пагартаўшы першы нумар, звярнуў увагу і па публіцыстычнасць некаторых матэрыялаў. Вы перакананы, што іх прысутнасць неабходна ў такім вось спецыяльным выданні?

— Чаму б і не? Вось мы друкуем «Канцэпцыю развіцця вышэйшай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь». Следам, у наступных нумарах, будзе і абмеркаванне. Стварэнне і зацвярджэнне такой канцэпцыі — гэта ж справа не аднаго дня. І яшчэ ж усё залежыць ад таго, якая публіцыстыка павінна класціся на старонкі «Вышэйшай школы». Калі грунтоўная, аналітычная, то ёй — толькі «зялёная вуліца».

Сёння ж нават стратэгія рэфарміравання вышэйшай школы не вельмі акрэсленая. Многія знаходзяцца ў стане чакання. І гэта замест таго, каб самім вызначыцца, самім уплываць на фарміраванне канцэпцыі развіцця вышэйшай школы.

— Некалькі слоў пра партфель «Вышэйшай школы», калі ласка...

— Улічваючы нашу перыядычнасць, баючыся, што нехта пераходзіць ініцыятыву, назаву хіба што падрыхтаваныя ўжо да друку «Стандарты гуманітарнай адукацыі», якіх вельмі чакаюць многія выкладчыкі, кіраўнікі.

— Дзякуй, Віктар Анатольевіч. Поспехаў новаму караблю ў акіяне сродкаў масавай інфармацыі!

Гутарыў **Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.**

НА КАНТРОЛІ Ў ПРЭЗІДЭНТА

Аповяд аб тым, як пасварыліся Віктар Людвігавіч з Сяргеем Іванавічам

«Прекрасный человек Иван Иванович!.. Очень хороший также человек Иван Никифорович»

(Н. В. Гоголь. «Повесть о том, как поссорились Иван Иванович с Иваном Никифоровичем».)

Замест уступу

Класікі ёсць класікі. Яны — непаўторныя, па-свойму непераўзыдзеныя. І тое, што створана імі, належыць не камусьці аднаму, нават не цэламу народу, а — усяму чалавецтву.

Адкуль чэрпаюць сюжэты для сваіх бессмяротных твораў класікі літаратуры, вядома, як кажуць, аднаму Богу. Зноў жа — на тое яны і класікі. Іх чытаюць і перачытваюць пакаленні, радуюцца за іх саміх і іхніх герояў, нярэдка пры гэтым апошнім спачуваючы, шкадуючы, зайздросцячы...

Зрэдку здараецца і штосьці неверагоднае. Міне пасля стварэння іншага шэдэўра стагоддзе (і нават не адно!), і мы — о, лёс-злодзей! — сустракаем у сваім рэальным жыцці таго ці іншага героя. Станоўчага ці адмоўнага, з зайздросным лёсам ці так сабе... Не верыце?

Тады чытайце мой аповяд далей.

❑

Калі паміж імі прабег чорны кот, сёння ўжо наўрад ці хто згадае. Не згадаюць, відавочна, і самі яны — старшыня Барысаўскага гарвыканкома Віктар Капульцэвіч і першы намеснік мэра горада на Бярэзіне Сяргей Трусаў. Але — аб усім па парадку...

19 чэрвеня 1996 года кіраўнік прэзідэнцкай вертыкалі Барысава В. Капульцэвіч падпісаў распараджэнне № 63-Л. Распараджэнне, якога, як потым высветлілася, адны чакалі з нецярпеннем, другія — з цікавасцю, трэція — са звычайным чалавечым спачуваннем: «А што будзе далей?» Гэта толькі на першы погляд датычылася яно ўсяго аднаго чалавека. Вось той дакумент:

«У сувязі з самаўхіленнем ад работы ў рэжыме выканкома, што прывяло да збою ў яго рабоце і пераразмеркавання абавязкаў паміж работнікамі апарату, а таксама асабістай недысцыплінаванасцю і непадпарадкаваннем мне як старшыні па выкананню прамых функцый першага намесніка, што выліліся ў грубыя парушэнні працоўнай дысцыпліны, Трусава Сяргея Іванавіча ад займаемай пасады і члена выканкома вызваліць...»

У чым жа заключаліся «самаўхіленне», «збой», «пераразмеркаванне», «асабістая недысцыплінаванасць», «непадпарадкаванне», «грубыя парушэнні»?.. Ці не зашмат абвінавачанняў кінута ў адрас аднаго толькі чалавека? Няўжо не было хоць чаго-небудзь з гэтага раней? І ўвогуле: калі ўсё гэта было заўважана?

Без экскурсу ў гісторыю — няхай сабе і не зусім далёкую — тут, несумненна, не абысціся.

Амаль год назад — а дакладней 3 студзеня — В. Капульцэвіч запрасіў да сябе свайго баявога (а ў дужках зазначым: і адзінага на той час!) намесніка. Аб чым там яны гаварылі, дакладна невядома, але з таго ж дня — г. зн. з 3 студзеня — С. Трусаў пайшоў у водпускі. Вымушаныя ці па ўласнаму жаданню — гэта, як кажуць, адкуль і як паглядзець...

Адпачынак яго аказаўся вялікім — дзень у дзень чатырохмесячным. Сяргей Іванавіч меў на яго поўнае законнае права. Па-першае, яго адклікалі з водпускаў за 1993 і 1994 гады, не быў ён у адпачынку ў 1995 і 1996 гг. Па-другое, як удзельнік падзей у Афганістане, ён меў яшчэ і 15-дзённы дадатковы водпуск. Чалавеку і сапраўды патрэбен быў адпачынак.

З пункту ж гледжання кіраўніка гарадской улады гэта з'явілася «самаўхіленнем»...

«Збой» жа адбыўся (ён проста не мог не адбыцца) як заканамернасць...

Функцыянальныя абавязкі ў першага намесніка старшыні гарвыканкома вельмі і вельмі вялікія. Вось яны. Ён вядзе пытанні: развіцця і эксплуатацыі жыллёва-камунальнай гаспадаркі горада; падрыхтоўкі да работы ў зімовых умовах; будаўніцтва, рамонту і рэканструкцыі аб'ектаў сацкультбыту; кантролю за захаваннем жыллёвага заканадаўства; гандлю, транспарту, грамадскага харчавання; дзейнасці гаспадарчага праарабскага ўчастка, электра- і газавай гаспадаркі, водаканалгаспадаркі; перасялення ліквідатараў вынікаў аварыі на ЧАЭС; а таксама ажыццяўляе кіраўніцтва дзейнасцю жыллёвай камісіі, дружыны, таварыстваў аўтааматараў, бяспекі дарожнага руху, камісіі па надзвычайных сітуацыях. Круціся, адным словам, як тая вавёрка...

І Сяргей Трусаў круціўся. Абраны на пасаду першага намесніка мэра Барысава яшчэ 19 красавіка 1989 года і пераацверджаны зноў у 1995-м, ён не меў за сваю работу ніводнага пакарання.

Але вось вырашыў ён выкарыстаць сваё законнае права на адпачынак і лячэнне. Так, і лячэнне таксама. Раны, атрыманыя ў баявых дзеяннях у Афганістане, наўрад ці пакінуць калі ў спакоі гэтага мужнага чалавека, хаця аб іх ён практычна нікому не расказвае. Ён працаваў і працаваў...

А тут раптам столькі ўчасткаў штодзённай жыццядзейнасці горада апынулася па-за кантролем.

Старшыня гарвыканкома спахапіўся толькі 20 сакавіка. Менавіта тады былі нарэшце зацверджаны два новыя намеснікі яго (вакансіі былі ажно два гады!) — А. Міснюк і І. Зубовіч. Адначасова (без звальнення С. Трусава) з'явілася ў штатным раскладзе гарадской мэрыі і новы першы намеснік В. Капульцэвіча — З. Маханёк. Відаць, гэта меў на ўвазе Віктар Людвігавіч, калі напісаў у згаданым у пачатку артыкула распараджэнні аб «пераразмеркаванні абавязкаў паміж работнікамі апарату...» Толькі ж пры чым тут Сяргей Іванавіч?

Пасля заканчэння тэрмінаў водпускаў і бальнічных — 2 мая — С. Трусаў прыйшоў на працу. Але вось закавыка: на бальнічным тады быў сам В. Капульцэвіч. Сустрэча іх усё ж адбылася, і Віктар Людвігавіч сказаў, што пасля закрыцця бюлетэня ён вырашыць, «што рабіць» з Сяргеем Іванавічам.

Тым часам, на працягу ўсяго гэтага перыяду, і па гарвыканкому, і па Барысаву ў цэлым хадзілі настойлівыя чуткі аб тым, што першы віцэ-мэр, пайшоўшы ў «вялікі» адпачынак, на ранейшую сваю работу не вернецца... Яму, маўляў, «свеціць» вельмі ўжо цёпленькае месца...

Большасць чутак, як вядома, узнікаюць не без падстаў. Мела падставу (прычым, даволі грунтоўную) і гэта. У самым канцы мінулага года з Мінска да Барысаўскага гарвыканкома падкаціла легкавушка з вялікай колькасцю падарункаў да Новага года. Іх накіраваў у горад на Бярэзіне нядаўна абраны па Барысаўскай-Паўднёвай выбарчай акрузе дэпутатам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Вячаслаў Кебіч. Уручыць падарункі дзецям — выхаванцам мясцовага дома груднога дзіцяці і з сем'яў воінаў, якія загінулі ў Афганістане, Вячаслаў Францавіч папрасіў актыўнага члена Савета асацыяцыі воінаў-афганцаў С. Трусава. Той просьбу выканаў.

Гэта быў першы «матыў» маючага адбыцца вылучэння першага намесніка старшыні гарвыканкома. Другі, на думку аматараў «пагаварыць», быў яшчэ больш важкім: у час самой выбарчай кампаніі Сяргей Іванавіч нібыта вельмі ўжо шмат «папрацаваў» на Кебіча... А Віктар Людвігавіч, сцвярджалі людзі, якія «ўсё і заўсёды ведаюць», працаваў на іншых. Так што іхнія шляхі-дарогі рана ці позна павінны былі нібыта абавязкова разысціся.

Да 19 чэрвеня Трусаў выконваў свае абавязкі першага віцэ-мэра. Аднак Капульцэвіч яго «не заўважаў». І не толькі яго. Загадчыца аддзела арганізацыйна-кадравай работы выканкома Л. Белагурава двойчы накіроўвала на імя В. Капульцэвіча паперы з просьбай «вызначыць абавязкі С. Трусава як першага намесніка старшыні...». Без увагі заставаліся і яны, і ў гарвыканкоме два чалавекі выконвалі па сутнасці адны і тыя ж абавязкі.

Сяргей Іванавіч склаўшы рукі не сядзеў. Двойчы ён быў на прыёме ў старшыні Мінскага аблвыканкома П. Пётуха. Той (дарэчы, да выбрання кіраўніком абласной вертыкалі працаваў у Барысаве і, як кажуць, цану ведае абодвум — і В. Капульцэвічу, і С. Трусаву) прэтэнзій да наведвальніка не прад'яўляў, і, паводле слоў Сяргея Іванавіча, узятых з яго паслання Прэзідэнту Беларусі А. Р. Лукашэнку, заявіў, што «ў дадзенай сітуацыі трэба даць дапрацаваць Капульцэвічу да пенсіі, а яму (С. Трусаву) неабходна пайсці...»

19 чэрвеня з'явілася распараджэнне № 63-Л...

Неўзабаве ў судзе горада Барысава па іску С. І. Трусава была заведзена грамадзянская справа. Двойчы слуханні па ёй адкладваліся, і толькі 4 кастрычніка суддзя В. Кабецкі змог нарэшце выслухаць бакі. Было заслухана пасланне суду В. Капульцэвіча, асноўная думка якога зводзілася да таго, што «Трусаў заяўляў мне, што ён у далейшым не мае намеру прыступаць да выканання сваіх абавязкаў, паколькі ідзе ў каманду Кебіча...» Даў на судзе свае тлумачэнні і С. Трусаў: «З студзеня мяне запрасіў у кабінет Капульцэвіч і сказаў, што ён не жадае працаваць са мной, паколькі я выконваю работу Кебіча і магу ісці працаваць да яго...»

Ну скажыце, калі ласка, хіба не Іван Іванавіч і Іван Нікіфаравіч з гогалеўскай аповесці?!

З кіраўніком абласной вертыкалі П. Пётухам В. Капульцэвіч сувязь па гэтаму пытанню, несумненна, трымаў пастаянную. Ён нават сказаў аднойчы: мы з Пётухам вырашылі, што Трусаў будзе працаваць намеснікам дырэктара камбіната хлебапрадуктаў... Ды і сам старшыня аблвыканкома яшчэ 16 мая прапаноўваў першаму намесніку старшыні Барысаўскага гарвыканкома пасаду на выбар: і тым жа намеснікам дырэктара камбіната хлебапрадуктаў, і дырэктарам мясакамбіната, і дырэктарам завода безалкагольных напояў...

Сяргей жа Трусаў хацеў тады аднаго: справядлівага вырашэння канфлікту.

Падстаў жа, як бачна, для звальнення зусім не было...

15 кастрычніка суд Барысава прапанаваў «закончыць справу міравым пагадненнем». Бакі адмовіліся. Справа была перададзена ў Мінскі абласны суд.

Не ўдаючыся ў наступныя разборкі справы барысаўскіх Івана Іванавіча і Івана Нікіфаравіча, зазначу: абласны суд паступіў па закону. 27 лістапада судовая калегія па грамадзянскіх справах пад старшынствам Г. Комеля вынесла вердыкт: Трусава С. І. аднавіць на рабоце на пасадзе першага намесніка старшыні гарвыканкома, спагнаць з гарвыканкома на яго карысць заработную плату за час вымушанага прагулу, вярнуць і дапламіць дзяржпошліну — усяго звыш 7 мільёнаў 400 тысяч рублёў... Старшыні суда Барысава Н. Аляхновіч быў накіраваны выканаўчы ліст. Але...

Калі ў гогалеўскай аповесці, як памятае чытач, паперы ўкрала свіння, дык тут... Кіраўнік гарадской вертыкалі проста адмаўляецца выконваць рашэнні суда. Нават абласнога...

На мінулым тыдні гэтую сумную (а не вясёлую, як падалося, відаць, спачатку некаторым чытачам) гісторыю аб тым, як паспрачаліся Віктар Людвігавіч з Сяргеем Іванавічам, узяў пад асабісты кантроль Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Думаецца, як пішуць у такіх выпадках у шматсерыйных дэтэктывах, «працяг будзе»...

Анатоль МЯСНІКОЎ.

ПЕЛЕНГ-НАВІНЫ

БАРЫС ЕЛЬЦЫН ПРЫСТУПІЎ ДА АКТЫЎНАЙ ПРАЦЫ

Прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын завяршыў перыяд пасляаперацыйнай рэабілітацыі і ўчора выйшаў на работу ў Крэмль. Кіраўнік расійскай дзяржавы сказаў, што ў першую чаргу мае намер заняцца сацыяльнымі праблемамі. Ён назваў нецярпімымі затрымкі з выплатай пенсій, дапамог, зарплаты. Другая праблема, якая хвалюе прэзідэнта Расіі, — становішча ва Узброеных Сілах. Неабходна, па яго словах, вызначыцца з ваеннай дактрынай і формай арміі. Барыс Ельцын плануе ў бліжэйшыя дні правесці пасяджэнне Савета бяспекі, каб разгледзець усе гэтыя пытанні канкрэтна. І нарэшце, чачэнская праблема. Яе вырашэнне, адзначыў прэзідэнт, ідзе няпроста, але курс на мірнае ўрэгуляванне застаецца нязменным. «Гэта курс прэзідэнта, гэта курс нашай краіны», — сказаў Ельцын.

ПАСВЕДЧАННЕ КАНДЫДАТА НА ПАСАДУ ПРЭЗІДЭНТА ЧАЧНІ АТРЫМАЛІ ПАКУЛЬ ТРОЕ

Зелімхан Яндарбіеў першым з 19 прэтэндэнтаў быў зарэгістраваны ў суботу кандыдатам у прэзідэнты Чачні. Разам з пасведчаннем кандыдата ён атрымаў права распачаць кампанію за сваё выбранне. Нагадаем: выбары ў Чачні намечаны на 27 студзеня.

Пасля аперацыі на правай руцэ, якую ён зламаў у выніку аўтамабільнай аварыі, Яндарбіеў знаходзіцца на бальнічным рэжыме. Урачы лічаць, што ўжо праз некалькі дзён ён зможа ўставаць і працаваць.

Як паведамілі ў Цэнтрвыбаркоме Чачні, неабходныя па закону для рэгістрацыі кандыдатам у прэзідэнты Чачні 10 тысяч подпісаў сваіх прыхільнікаў прадаставілі таксама Шаміль Басаеў і Маўладзі Удугаў. Астатнім прэтэндэнтам неабходна сабраць подпісы ў сваю падтрымку да 28 снежня.

ТЭРАРЫСТЫ ВЫПУСЦІЛІ ЯШЧЭ 225 ЗАЛОЖНІКАЎ

Узброеныя левыя тэрарысты выпусцілі з захопленай імі рэзідэнцыі японскага пасла ў перуанскай сталіцы Ліме яшчэ 225 заложнікаў. Пасля гэтага ў руках баевікоў засталося каля 120 чалавек, у тым ліку два міністры ўрада Перу. Тэрарысты пагражаюць расстраляць іх, калі ўлады не выпусцяць з турмаў 450 прыхільнікаў ультралевага рэвалюцыйнага руху імя Тупака Амару.

ДЗЯЦЕЙ ВЫРАТАВАЛА ЖАНЧЫНА-ПАЛІЦЭЙСКІ

Упершыню ў гісторыі праваахоўных органаў Кітая жанчына-паліцэйскі застрэліла тэрарыста, які захапіў у заложнікі 28 выхаванцаў дзіцячага садзіка. 28-гадовы мясцовы рабочы ўварваўся ў дзіцячы садзік, захапіў у заложнікі ўсіх выхаванцаў і запатрабаваў выкуп у памеры паўмільёна юаняў (каля 60 тысяч долараў). У выпадку невыканання гэтага патрабавання ён пагражаў прывесці ў дзеянне выбуховае ўстройства. Дзяцей ад смерці выратаваў трапны стрэл жанчыны-паліцэйскага, якая ўвайшла ў садзік пад выглядам выхавальніцы.

20 ТЫСЯЧ ДОЛАРАЎ ЗА ГОЛ АД УДЗЯЧНАГА БАЛЕЛЬШЧЫКА

Самы дарагі гол на фінальным розыгрышы кубка Азіі па футболу каштаваў каля 20 тысяч долараў. Пярсцёнак з брыльянтам, які ацанілі ў гэту суму, падарыў аднаму з эмірацкіх футбалістаў мясцовы балельшчык. Гэты ігрок паразіў вароты кувейцкай каманды ў паўфінале і забяспечыў зборнай Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў выхад у фінал. У фінале гаспадары прайгралі па пенальці зборнай Саудаўскай Аравіі і не атрымалі казачных узнагарод, якія абяцаў ім за перамогу адзін з мясцовых шэйхаў. Саудаўцы, якія трэці раз занялі першае месца, атрымалі кубак навечна і ў дадатак да яго па «Мерседэсу».

Паводле паведамленняў радыё «Свабода», «Голас Амерыкі», «Радыё Расіі» і «Радыё-РОКС».

ПОГЛЯД

Украінскія вязні мінскай турмы вызвалены і паехалі дадому

20 снежня рашэннем спецыяльнай камісіі пяцёра грамадзян Украіны: А. Дрыгайла, В. Гоч, А. Бурлака, А. Міранюк, У. Салавей, якія былі асуджаны за ўдзел у «Чарнобыльскім шляху» 26 красавіка, датэрмінова вызвалены па закону аб амністыі. Яшчэ дваім — А. Шапціцкаму і С. Патапаву тэрмін зняволення быў зменшаны з 2 гадоў 3 месяцаў да 1 года 3 месяцаў. Украінскі консул у Мінску Міхаіл Маскаленка лічыць, што магчыма вызваленне і гэтых дваіх у канцы студзеня, калі яны адбудуць 1/3 свайго тэрміну, або ў горшым выпадку яны пакінуць сцены турмы 26 ліпеня наступнага года.

20 снежня каля 16.00 ля сцен мінскага СІЗО № 1 сабраўся невялікі натоўп: некалькі журналістаў з фота- і відэакамерамі, прадстаўнікі ўкраінскай дыяспары, дэпутат Вярхоўнай Рады Украіны Яраслаў Ілясевіч і ўкраінскі консул у Мінску Міхаіл Маскаленка. Усе чакалі з'яўлення пяці амніціраваных украінскіх грамадзян. Вызваленыя атрымлівалі ў турэмнай бухгалтэрыі па 35 тысяч рублёў на дарогу, па адным выходзілі з дзвярэй і без слоў перабягалі ў консульскую машыну з дыпламатычнымі нумарамі. На вуліцы было каля 10 градусаў марозу, а ўкраінцы былі апрануты яшчэ павясенняму. У турме яны адбылі без тыдня восем месяцаў. Консул М. Маскаленка адвёз вызваленых у пасольскае памяшканне, дзе тыя прыходзілі ў сябе і рыхтаваліся да ад'езду вячэрнім цягніком на Кіеў. Нельга сказаць, каб выгляд у вызваленых быў асабліва пакутлівы, жалю да сябе яны не выклікалі, наадварот, адчувалі сябе героямі. Толькі адзін хлапец сарамліва хаваў пакрытыя прышчамі рукі — скурная хвароба дасталася яму ад перанаселенага ізалятара.

На пытанне, чым будуць займацца далей, адзін з вызваленых адказаў, што вернецца на працу, бо яго дагэтуль не звольнілі, іншы — мяркуе аднавіцца ў Кіеўскім універсітэце і закончыць вучобу. Трэці, які не меў пастаяннага занятку да арышту, бравіруючы заявіў: «Трэба вярнуць даўжкі» і намякнуў, што ў Мінск ён яшчэ прыедзе. Перад самым ад'ездам на вакзал адзін з маладзейшых у голас пашкадаваў, што яму так і не ўдалося пабачыць Мінска.

— Мне трэба іх давезці да ўкраінскай граніцы, а там яны — свабодныя грамадзяне вольнай краіны, — паўтараў дэпутат Ілясевіч, не хаваючы сваёй радасці. Аднак дадаў, што дысцыпліна ў адносінах да гэтых хлопцаў будзе адпаведная.

Разам з чатырма ўкраінскімі хлопцамі, якім крыху больш чым па дваццаць, мінскае СІЗО пакінуў і самы сталы з усёй кампаніі, хворы на астму 53-гадовы Уладзімір Салавей. Ён быў амніціраваны як ліквідатар аварыі на ЧАЭС і ўдзельнік вайны ў Афганістане. Перад ад'ездам удалося ўзяць у яго невялікае інтэрв'ю.

— Уладзімір Георгіевіч, як вы перанеслі зняволенне?

— На волі я даволі моцна пакутаваў ад астмы, за два папярэднія гады ў мяне было сем шпіталізацый. Тут жа я сябе адчуваў, як гэта ні дзіўна, лепей. Прыступы ў мяне былі рэдкія і неглыбокія. Мне рабілі ін'екцыі, лекі паставілялі з адміністрацыі СІЗО і з волі. Я мяркую, што адносна добры стан здароўя абумоўлены тым, што ўмовы ўтрымання тут былі, зразумела, горшыя, але стабільныя, нязменныя. Гэта і выратоўвала ад цяжкіх прыступаў. А ў цэлым мікраклімат у турме быў жахлівы, асабліва ў летнюю спёку. У камеры 6х6 метраў з васемнаццаццю нарамі размяшчалася каля чатырох дзесяткаў зняволеных. Адны спалі па чарзе, другія, хто худзейшы, і я ў тым ліку, па двое «валетам». Акрамя таго ўсе шмат палілі цыгарэты, гэта цяжка было перанесці.

— Як да вас адносілася адміністрацыя СІЗО?

— Нармальна. Не было такога, каб мяне неяк абзывалі, сварыліся на ўсіх зняволеных, бывала, але прамых вокрыкаў у мой адрас не было. Відаць, улічвалі, што мы з Украіны і што нас не забываюць. Неяк пасля прыходу нашага консула М. Маскаленкі пажылы прапаршчык адводзіў мяне ў камеру і спытаў: «Дык што, памятаюць пра вас на Бацькаўшчыне?» — «Так, — адказаў я, — не забывае пра нас нэнька-Украіна». І тады прапаршчык, падумаўшы, вымавіў: «Калі б я трапіў у такую гісторыю там, у вас, то я вельмі сумняваюся, што тут, у Беларусі, пра мяне нехта паклапаціўся б».

— А як склаліся вашы адносіны з беларускімі крымінальнікамі?

— Ды пераважная большасць арыштаваных, з якімі я сядзеў, — гэта людзі, якія штосьці па дробязі ўкралі. Іх у прынцыпе няма чаго трымаць у турме за той мех збожжа, які яны ўкралі. Аштрафаваць і выпусціць на волю. А так толькі дзяржава лішнія сродкі на іх расходуе... Канешне, з іх боку было напачатку нейкае непрыманне, рэплікі тыпу: «Чаго вы сюды прыехалі?» Але дыскусіі ў турме не прыняты, таму сур'ёзных спрэчак не было. Так што спачатку быў пэўны недавер, а пасля «прыціркі» ўсё наладзілася. Пад канец у камеры з'явілася трое грузінаў, і калі яны даведаліся, што мы ваявалі ў Абхазіі на баку Грузіі, то наш рэйтынг увогуле рэзка падскочыў. Акрамя таго, я дапамагаў многім пісаць касацыйныя скаргі, афармляць рознага роду дакументы, і ў рэшце рэшт адносіны да нас склаліся прыязныя.

— Чым вы займаліся ў турме?

— Сярод іншага я займаўся фізічнай падрыхтоўкай, гуляў у шахматы і вывучаў англійскую мову. Я паляпшаў свае веды па газеце «Мінск экономік ньюс» і некалькіх кніжках. Пару апавяданняў С. Маэма я нават перапісаў ад рукі, каб палепшыць свой правапіс. А калі пасля суда я трапіў у адну камеру з Андрэем Бурлакай, то і ён пачаў вучыць англійскую мову, якой не ведаў. Да вызвалення я паспеў выкласці яму ўводны курс. Спрабавалі мы асвоіць і беларускую мову, пастаянна чыталі мясцовыя газеты, складалі слоўнікі незразумелых нам слоў.

Валер КАЛІНОЎСКІ.

ХОДЗЯЦЬ ЧУТКІ, ШТО...

...БУДУЦЬ ЗМЕНЕНЫ МЫТНЫЯ ПОШЛІНЫ НА ЎВОЗ У БЕЛАРУСЬ АЎТАМАБІЛЯЎ

Што і казаць, нешчаслівы апошнім часам народ аўтамабілісты: то з мытнымі пошлінамі даводзіцца нешта высвятляць, губляючы рэшткі нерваў, то па кішэні «б'юць» новыя цэны на паліва і чуткі аб верагоднай запраўцы ў будучым сваіх «коней» толькі за валюту, то зноў пошліны.

Аўтааматары, ды і не толькі яны, пагаворваюць, што з новага года мытныя пошліны будуць зменены, прычым, у залежнасці ад году выпуску аўтамабіля. Скажам, калі гэта будзе 1995 год, стаўка за адзін кубічны сантыметр аб'ёму рухавіка будзе адна (мінімальная), калі 1990 — другая (але ўжо большая), калі 1985 — трэцяя (але яшчэ большая). Дарэчы, называюцца і канкрэтныя лічбы, але гэта пакуль толькі чуткі, таму ўстрымаемся ад іх абвяшчэння.

Мэта новаўвядзення — абараніць Беларусь ад увозу рознага аўтамабільнага ламачча, якое апошнім часам літаральна захліснула нашу краіну. Праўда, ні ў Дзяржаўным мытным камітэце, ні на Мінскай цэнтральнай мытні гэтыя звесткі пакуль не пацвердзілі, спаслаўшыся на адсутнасць інфармацыі. У той жа час, як стала вядома, на мяжы Польшча—Беларусь чарга аўтамабіляў дасягае 35 кіламетраў. Адна з прычын такога становішча, як сцвярджае «народнае радыё», менавіта чаканне ўвядзення новых мытных пошлін. Ці пацвердзяцца чуткі, аўтамабілісты змогуць даведацца толькі ў пачатку 1997 года.

... У КРАІНЕ ПАДАРАЖЭЕ ХЛЕБ

На фоне пастаянна растучых цэн на многія прадукты харчавання кошт хлеба масавых гатункаў доўгі час заставаўся тым адзіным (пасля падаражання спачатку гарэлкі, а потым цыгарэт) «бастыёнам», які гэтая доля абмінала.

Як вядома, рост цэн на хлеб масавых гатункаў удавалася стрымліваць за кошт больш дарагіх гатункаў т. зв. палепшанай якасці: «Нарачанскага», «Раўбіцкага» і іншых. Таму раней калі і адзначаліся ваганні цэн у бок павелічэння на звычайныя, напрыклад, батоны, яны былі абумоўлены толькі падаражаннем збожжа з-за росту курса долара. Зрэшты, нічога вечнага не бывае, асабліва калі пэўныя змяненні датычацца ўжо многіх харчовых тавараў, што добра відаць па іх цэнніках. Ды і, калі шчыра, хлеб масавых гатункаў у агульнай вытворчасці складае каля 80 працэнтаў, так што ніякія падаражанні палепшаных гатункаў не маглі доўгі час стрымліваць рост цэн і ў гэтай галіне.

Як стала вядома з кампетэнтных крыніц, нядаўна разглядалася пытанне аб павелічэнні кошту хлеба масавых гатункаў не больш чым на 5 працэнтаў. З канца мінулага тыдня ў мінскіх крамах цана звычайнага батона і бохана хлеба ўзнялася на 200—300 рублёў, хаця пакуль ніякіх афіцыяльных паведамленняў на гэты конт не было. Трэба меркаваць, у бліжэйшы час зменіцца і кошт палепшаных гатункаў хлеба, паколькі тут дзейнічае вольнае цэнаўтварэнне.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ІНФАРМ-КАКТЭЙЛЬ

Селянін з Гуансі-Джуанскага аўтаномнага раёна Кітая вырашыў абследаваць пячоры побач з родным пасёлкам і адправіўся туды, захапіўшы толькі ліхтарык. Але заблукаў і шукаў выхад да таго часу, пакуль не страціў прытомнасць. Ачомаўшыся, ён пайшоў кудысьці і нечакана ўбачыў святло.

Калі ўрачы даведаліся, што ён правёў у тунелі без вады і ежы восем сутак, то растлумачылі селяніну, што ні па якіх канонах людзі без вады так доўга не жывуць.

ІТАР-ТАСС.

Калі ў 17-гадовага мексіканца Хаакіна Эліяса пачаліся моцныя болі ў жываце і ён некалькі разоў страчваў прытомнасць, яго адвезлі ў бальніцу. Паглядзеўшы рэнтгенаўскі здымак, урачы аслупянелі: побач з правай ныркай маладога булачніка яны ўбачылі... хірургічныя нажніцы. Нажніцы дасталі, а заадно выдалілі нырку, якая, як аказалася, даўно адмерла.

Усяго два гады да гэтага п'яны прахожы ўдарыў Хаакіна ў жывот. Булачніка праапэрыравалі, праз тыдзень ён пачаў працаваць, а ў жываце яго засталіся забытыя нажніцы. Але ні разу за гэтыя два гады Хаакін не паскардзіўся на здароўе. Пакуль, катаючыся на веласіпедзе, не ўрэзаўся ў дрэва.

«Труд».

ВІНШУЕМ!

Напярэдадні Новага года наша супрацоўніца **Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА** папоўніла кагорту шматдзетных маці: у сям'і нарадзілася трэцяе дзіця — чаканая дачушка.

Шчасця і здароўя немаўляці і яе бацькам.

Звяздоўцы.

У сувязі са святам — каталіцкімі Калядамі — наступны нумар «Звязды» выйдзе ў пятніцу, 27 снежня г.г.

СЁННЯ

СОНЦА

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск –	8.27	15.51	7.24
Віцебск –	8.24	15.34	7.10
Магілёў –	8.16	15.41	7.25
Гомель –	8.05	15.46	7.41
Гродна –	8.40	16.08	7.28
Брэст –	8.32	16.17	7.45

МЕСЯЦ

Поўня 24 снежня

ІМЯНІНЫ

Пр. Данііла, Нікана, Лукі

К. Адама і Эвы, Вігілія

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ў Брэсце, Гомелі — 8—10, Гродне — 9—11, Мінску — 10—12, Магілёве, Віцебску — 12—14 градусаў марозу.

У наступныя двое сутак: 25-га па захаду — невялікі снег, 26-га — без ападкаў. Тэмпература ўначы — 17—22, пры праясненнях — да 27, удзень — 10—15; 25-га на захадзе ўначы — 11—16, удзень — 6—11 градусаў марозу.

ЭМАНСІПІРАВАНАЯ ЖАНЧЫНА З СЯЛЯНСКАГА РОДУ МАРЫЦЬ ПРА ДОБРУЮ РОЛЮ

З народнай артысткай Беларусі Ліліяй ДАВІДОВІЧ гутарыць журналістка Таццяна АНТОНАВА

— Лілія Міхайлаўна, сёння ў вас дзень нараджэння, і ўсе віншуюць, дораць кветкі, падарункі. Дазвольце і мне далучыцца. Вы так цудоўна выглядаеце! Быццам і не было гэтых трох дзесяткаў гадоў у тэатры... Што вам дапамагае так трымацца?

— Па праўдзе, мне ніколі не было часу займацца сваёй знешнасцю. Ну а цяпер гэта яшчэ і вельмі дорага каштуе. У мяне ўвесь час вельмі напружанае жыццё. Мабыць, той шалёны рытм, у якім мне даводзіцца існаваць, і прыродны аптымізм трымаюць у форме.

— У энцыклапедыі пра вас напісана: «Для выканаўчай манеры Давідовіч характэрны глыбокі драматызм у адзінстве са знешняй яркасцю, прызмам і выразнасцю малюнка ролі. Гераіні Давідовіч — жанчыны складаных лёсаў, натуры моцныя, з ярка акрэсленай грамадзянскай пазіцыяй». А якая вы самі жанчына?

— Гэтыя крытыкі як напішуць, [illegible] калі чытаеш пра сябе... У жыцці я не такая моцная жанчына, як мае гераіні. Я вельмі эмацыянальная, гэта праўда — у момант магу раззлавацца, [illegible]. Ну, такая, як усе жанчыны.

— Вы не расчараваліся ў акцёрскай прафесіі?

— Цяжкія моманты бывалі. Напрыклад, калі я толькі прыйшла ў тэатр, у мяне былі даволі нязначныя ролі. І недзе праз два-тры гады я надумала пакінуць Купалаўскі тэатр. Тым больш, што мяне запрашалі ў трупу Рыжскага тэатра. Каб не сустрэча з пісьменнікам Мележам, не Ганны Чарнушкі ў спектаклі «Людзі на балоце», не падтрымка Глебава і Платонава, [illegible], не ведаю, як склаўся б мой лёс.

— Скажыце, вам, правінцыяльнай дзяўчыне з простай сям'і, цяжка было паступіць на тэатральны факультэт?

— Першы раз, калі я [illegible] культасветвучылішча, дзе вучылася, прыехала паступаць, то мяне не прынялі. Але праз год, на аглядзе мастацкай самадзейнасці, дзе я іграла ў спектаклі, мяне заўважыў вядомы рэжысёр і педагог Канстанцін Саннікаў. Яго падтрымка дапамагла стаць студэнткай тэатральнага факультэта. [illegible]

— [illegible] многія гады вы былі сакратаром партыйнай арганізацыі ў тэатры, а таксама і дэпутатам Вярхоўнага Савета. Чым, дарэчы, займалася партыйная арганізацыя ў тэатры?

— На сходах знаёмілі артыстаў з партыйнымі дакументамі. Таксама партарганізацыя займалася рэпертуарам, акцёрскай занятасцю, усялякімі творчымі пытаннямі. Я тады на грамадскую працу [illegible] шмат часу. Цяпер шкадую пра дарэмна патрачаны час.

— Вы эмансіпіраваная жанчына?

— Так.

— А які сэнс вы ўкладаеце ў гэта паняцце?

— Я — кошка, якая гуляе сама па сабе. Але адначасова і вельмі патрыярхальная. Мне маці заўсёды казала, што для жанчыны самае галоўнае — сям'я, дом. І таму я ўвесь час старалася быць вернай гэтым каштоўнасцям. Выгадавала двух сыноў, цяпер у мяне ёсць унучка. У мужа таксама няпросты характар. Але ён умее мець у доме згоду і не трымаецца пад абцасам.

— Вы любіце бываць сам-насам з сабою?

— Так. У нас у Нясвіжы дом. І калі ёсць магчымасць, я еду туды, каб пабыць адной. Калі не тады так добра робіцца ў душы. Я чытаю, працую па гаспадарцы.

— Што за гледач цяпер у тэатры?

— У асноўным школьнікі, можа быць, студэнты. Цяпер, на жаль, у тэатр мала ходзіць інтэлігенцыя. А раней, у 60-я, 70-я, нават 80-я гады, асноўная публіка — гэта інжынеры, тэхнікі, чыноўнікі... Для іх тэатр быў храмам мастацтва. А цяпер, я заўважаю, адносіны да тэатра змяніліся. Людзі прыходзяць будзённа, а часта і проста неахайна апранутыя.

— Але ж і тэатр цяпер не той.

— Я згодна. Купалаўскі тэатр яшчэ неяк трымаецца на былых традыцыях, але што будзе далей — не ведаю.

— Дарэчы, што ў рэпертуары купалаўцаў найбольш папулярнае ў гледача?

— Публіка ідзе на камедыі «Ажаніцца — не журыцца», «Паўлінку», на «Ідылію». Я думаю, што ўсім цяпер хочацца неяк зняць напружанне, забыцца пра штодзённыя клопаты і абавязкі, адчуць радасць. Бо навокал адна палітыка. Уключыш радыё, тэлебачанне — проста звяр'яцець можна!

— А вы сочыце за палітыкай?

— А які чалавек цяпер не сочыць за палітыкай, калі палітыка на кожным кроку?

— Вы казалі, што ў гады студэнцтва шмат займаліся самаадукацыяй, многа чыталі. Што чытаеце цяпер?

— Прызнаюся, што чытанне цяпер займае даволі нязначнае месца ў маім жыцці. Раней мы выпісвалі шмат літаратурных часопісаў, а зараз толькі некалькі газет. Па магчымасці, рознай арыентацыі. Аднак адносіны да журналістыкі ў мяне даволі скептычныя.

— Чаму?

— Ды надта ўжо хутка людзі мяняюць свае погляды!

— Мне падалося, што вы скептычна настроены да нашай рэчаіснасці. Гэта так?

— Безумоўна.

— А што, раней жыццё было больш простае?

— Жыццё ніколі не было простым. Але цяпер — хаос. Тэатр не выязджае на гастролі ўжо многа гадоў, ды і да нас мала хто прыязджае. Сацыяльны статус мастацтва такі нізкі, што тэатральны інстытут, пэўна, хутка не будзе мець конкурсу абітурыентаў. На артыстаў у грамадстве глядзяць як на людзей другога гатунку, таму што мастацтва нікому непатрэбна. Цар і бог — грошы. Людзі раз'яднаныя. Збіраюцца разам хіба што на дні нараджэння ды на пахаванні.

— А вы хацелі б, каб гісторыя павярнулася назад і зноў паўстала краіна Саветаў?

— Той краіны, што была, ужо ніколі не будзе. Кола гісторыі назад не круціцца. Двойчы ў адну раку не ўвойдзеш. Колькі разоў у нашым тэатры спрабавалі аднавіць, паўтарыць той ці іншы спектакль, але нічога з гэтага не атрымлівалася.

— Калі не артысткай, то кім бы вы маглі стаць у жыцці?

— У маім родзе ўсе мелі добрую сялянскую жылку. І я схільная да сялянскай працы. Магчыма, з мяне мог выйсці някепскі фермер, альбо я стала б добрай гаспадыняй: трымала б пяць кароў, столькі ж свіней, курэй, гусей...

— Нягледзячы ні на што, вы, Лілія Міхайлаўна, зрабілі акцёрскую кар'еру — сталі вядомай артысткай. Скажыце, што самае страшнае ў акцёрскай прафесіі?

— Быць без работы, не мець роляў. Я ведаю па сабе, як гэта цяжка маральна.

— Як вы лічыце, ці ўдалося вам сябе рэалізаваць як актрысе?

— Думаю, што не ўдалося. У мяне было многа прастояў. Мяне не выкарыстоўвалі ў тэатры ў поўную меру. А я магла б зрабіць на сцэне куды больш таго, што лічыцца ў маіх здабытках цяпер. Так складалася маё жыццё ў тэатры.

— Які для вас самы прыемны падарунак?

— Усім жанчынам падабаецца, калі іх любяць. Так і я. Таму я рада чуць словы — любімая, каханая...

Мае мужчыны — сыны і муж — не саромеюцца часта ўжываць гэтыя словы. І я ім за гэта ўдзячная.

— Вы прысядзьце, калі ласка, бо я цяпер задам такое сакраментальнае пытанне... Вы ведаеце, у чым сэнс жыцця?

— У цярпенні і надзеі. Трэба ўвесь час верыць, што яшчэ будзе сыграна добрая роля, што будзе палёгка ў жыцці, што ў дзяцей усё складзецца добра, што ты патрэбна на гэтай зямлі.

Гутарыла Таццяна АНТОНАВА.

УСЯ МЭТА ЯГО ЖЫЦЦЯ — ВОЛЬНАЯ БАЦЬКАЎШЧЫНА, ВОЛЬНЫ, АДУКАВАНЫ НАРОД

Да 200-годдзя беларускага грамадскага дзеяча, навукоўца, паэта Тамаша ЗАНА

Той час савецкім пакаленням нашага грамадства больш вядомы як час Пушкіна і дзекабрыстаў. Але для беларусаў 30-х гадоў XIX—пачатку XX стагоддзя — гэта найперш быў час Міцкевіча і ўздыму нацыянальна-вызваленчых настрояў. Хаця паміж дэмакратычнымі рухамі ў Расійскай імперыі і Беларусі, якая ўваходзіла ў яе састаў, не было антаганізму. Ідэі і мэты ў іх былі падобныя. І адна з галоўных — процістаянне тыраніі. Нарэшце, у іх было нямала агульных дзеючых асоб. Высакародных асоб, здольных на высакародныя ўчынкі.

Са школьных гадоў многім з нас помняцца выразныя мужныя профілі пяці павешаных дзекабрыстаў і абмен паэтычнымі пасланнямі-клятвамі паміж Аляксандрам Пушкіным і сасланымі ў Сібір.

Калі першых асуджаных дзекабрыстаў канваіравалі да месцаў ссылкі, у розных «аддаленых» губернях сасланыя па справе тайных студэнцкіх арганізацый філаматаў і філарэтаў Віленскага універсітэта былі ўжо старажыламі.

Следчая камісія сенатара Мікалая Навасільцава працавала больш года, пачынаючы з мая 1823 года. Разблытаць усе нітачкі было няпроста, таму што да канспірацыі члены тайных арганізацый ставіліся сур'ёзна. Камісія працавала — і запаўняліся келлі базыльянскага і іншых віленскіх кляштараў арыштаванай моладдзю. Адам Міцкевіч, Ян Чачот, Тамаш Зан, Адам Сузін, Юзаф Кавалеўскі, Ігнат Дамейка, Франц Малеўскі, Антон Адынец, Антон Слізень, Ануфрый Петрашкевіч, Юзаф Яжоўскі... Бліскучыя, таленавітыя юнакі. Любая краіна магла б такімі ганарыцца...

Іх многае яднала. Амаль равеснікі, аднаго сацыяльнага паходжання, з небагатых беларускіх (у большасці) шляхецкіх сем'яў, не разбэшчаныя матэрыяльным дабрабытам. Яднала нястрымная прага да навук, яднала жыццёвая мэта — вольная Айчына, з вольным, адукаваным народам. Адна з галоўных каштоўнасцей — дружба. І дзеля сяброўства гатовы былі на любыя ахвяры. Як недаравальна мала мы, сённяшнія, ведаем пра іх. І шмат губляем ад гэтага няведання, калі шукаем апору для духоўнасці, патрыятызму, проста чалавечнасці.

Аўтарытэт Тамаша Зана сярод віленскай моладзі быў бясспрэчным. Несумяшчальныя, здавалася б, рысы ўжываліся ў яго характары: воля, разважлівасць і мяккасць, чуллівасць, нават сентыментальнасць. Блізкімі сябрамі сталі Адам Міцкевіч і Ян Чачот. Ва універсітэт яны паступілі адначасова — у 1815 годзе. Міцкевіч і Чачот прыехалі з Навагрудчыны, Зан — з Вілейшчыны. З Чачотам нарадзіліся ў адзін год — 1796-ты. З Міцкевічам у адзін год пакінулі гэты свет — у 1855-м. Але Зану пашанцавала больш, чым Міцкевічу, — ён знайшоў спачын на роднай Беларусі, у прыгожым старадаўнім мястэчку Смаляны, на Аршаншчыне.

Нарадзіўся Тамаш Зан у вёсцы Мясата (зараз Маладзечанскі раён) напярэдадні калядных святаў — 21 снежня. І літаральна з пялёнак пачаў набываць вопыт канспірацыі. Яго зусім юнай маці, як жонцы паўстанца 1794 года, даводзілася час ад часу хавацца ад увагі ўладаў, што пільнавалі яе мужа. Кажуць, што нарадзіўся Тамаш такім слабенькім, што сваякі вырашылі ў той жа дзень ахрысціць. Відаць, баяліся, што дзіцятка пакіне свет нехрысцем. Ахрысціў уніяцкі святар, дарэчы, сваяк. Можа быць, у гэтым эпізодзе жыцця Зана знаходзіцца тлумачэнне, чаму зварот да Бога праз малітву стаў для яго назаўсёды штодзённай неабходнасцю. А ў роздуме з малітвай прыйшла і мудрасць у адносінах да людзей: «Найвялікшая мэта і найвялікшае майстэрства — жыць з людзьмі. Трэба рабіць для іх больш прыемнага, дапамагаць, прыносіць карысць, дараваць недахопы і памылкі, не дапускаць подласці».

Гады ранняга дзяцінства Зана прайшлі сярод маляўнічых краявідаў Вілейшчыны. У 1798 г., атрымаўшы амністыю, бацька змог уладкавацца эканомам у маёнтку Вязынь, і некалькі гадоў вялікая сям'я жыла там. Даўшы сыну першапачатковую хатнюю навуку, бацькі адвезлі яго ў Уздзенскую парафіяльную школку. Узда была выбрана не выпадкова — там жылі бацькі маці. Але больш сур'ёзная адукацыя пачалася з 1807 г. у Мінскай гімназіі, дзе Зан праву чыўся пяць гадоў. Там пасябраваў з многімі будучымі студэнтамі Віленскага універсітэта, будучымі ўдзельнікамі тайных арганізацый. У гімназіі пачаў спрабаваць сілы ў паэзіі. Адзначым, што Адам Міцкевіч лічыў Зана лепшым за сябе паэтам. Курс навук перад універсітэтам ён заканчваў у Маладзечанскім павятовым вучылішчы, якое апекаваў Міхал Клеафас Агінскі. А найбліжэйшым сябрам у вучылішчы стаў Леанард Ходзька, у блізкім часе асабісты сакратар Агінскага.

Адбылася тут і яшчэ адна памятная для юнака сустрэча. У 1814 г. вучылішча візітаваў Адам Храптовіч і вельмі задаволіўся поспехамі Зана. Праз колькі гадоў віленскія студэнты будуць часта наведваць шчорсаўскі маёнтак Храптовічаў, працаваць у яго знакамітай бібліятэцы. Як многа сімвалічных выпадковасцей бывае ў жыцці чалавека! Выпадковасцей ці наканаванасцей лёсу?

Калі Зан і яго сябры заснаўвалі ў 1817 г. Таварыства філаматаў (сяброў навук), яны, нягледзячы на маладосць, ужо сур'ёзна вызначылі свае жыццёвыя мэты. Гэтыя жыццёвыя мэты стануць мэтамі і наступных пакаленняў дэмакратычных слаёў грамадства. Найвялікшую ўвагу філаматы надавалі асветніцтву, неабходнасці адукацыі народных мас. «Народ павінен ведаць свае правы і абавязкі, а чыноўнік — межы сваёй улады», — чым не надзённая задача? Катэгарычна выступалі філаматы супраць розных формаў няроўнасці: саслоўнай, нацыянальнай, рэлігійнай. У тагачаснай Расійскай імперыі такія ідэі выказваць было небяспечна.

Дзеля канспірацыі вакол філаматаў арганізавалася некалькі іншых таварыстваў. Сярод іх, па ініцыятыве Зана, у 1820 г. Таварыства прамяністых. Спачатку яно было легальным і нават было прыязна сустрэта універсітэцкім кіраўніцтвам, паколькі абяцала станоўчы ўплыў на паводзіны і вучобу студэнтаў. У 1821 г. з'яўляецца яшчэ адно новае таварыства — філарэтаў (дабрачынных). Колькасць удзельнікаў таварыстваў хутка расла. Але імі ўжо зацікавілася «ахранка».

Падчас следства Зан паводзіў сябе як вопытны канспіратар. Там жа, дзе не ўдавалася заблытаць нітачкі, усю адказнасць браў на сябе. Чым, дарэчы, многіх выратаваў не толькі ад ссылкі, але і ад падазрэння.

10 кастрычніка 1824 г. Тамаш Зан, Ян Чачот, Адам Сузін пад канвоем выпраўляліся ў далёкую ссылку. Зан вернецца на Беларусь толькі праз 17 гадоў. Многіх сяброў і сваякоў ён ужо не ўбачыць ніколі.

Год ён правядзе ў Арэнбургскай крэпасці. Потым будзе жыць у Арэнбургу як ссыльны. Гады ссылкі — гады сустрэч з многімі цікавымі людзьмі, перыяд разнастайнай творчай і даследчай працы. Ён вывучае прыроду Урала, займаецца мінералогіяй, збірае вялікія калекцыі. Па яго ініцыятыве ў Арэнбургу засноўваецца мінералагічны музей, адзін з першых такога профілю ў Расіі. Вывучае дзейнасць горназдабыўнай прамысловасці, у прыватнасці знакамітага Златавустаўскага завода. Даволі глыбока займаецца этнаграфіяй і гісторыяй тутэйшых народаў. Зараджаецца ідэя напісаць працу пра паўстанне Пугачова. Нагадаем, што амаль аднача­сова такая ідэя з'яўляецца і ў Пушкіна. У 1833 годзе Пушкін прыязджаў з гэтай мэтай у Арэнбург, і, магчыма, яны сустракаліся. Пушкін, безумоўна, ведаў пра Зана з расказаў Міцкевіча.

Пакінуць Урал Зану было дазволена толькі ў 1837 годзе. Але не вярнуцца на Радзіму. Уладам спакайней было бачыць яго ў Пецярбургу. Тут ён служыў бібліятэкарам у Інстытуце горных інжынераў.

Беларусь убачыў толькі ў 1841 годзе.

Яго жыццё дастойнае манаграфій, раманаў, фільмаў.

У 1821 годзе Ян Чачот у вершы, яму прысвечаным, пісаў:

Узносілі грэкі герояў вялікіх
Калісь на Алімп — ёсць і сёння іх лікі.
У нас жа адна Тамашу ўзнагарода:
Любоў нашых сэрцаў, адданасць
і згода.
А гэта мацней, чым граніт, які, знаю,
Яго, Тамаша, увекавечыць у краі.

Можа і не памыляўся Чачот. І будзе Тамашу ўзведзены помнік на беларускай зямлі. І будзе выдадзена яго багатая творчая спадчына, вельмі неабходная і сённяшняму пакаленню, і будучым.

Людміла ТРЭПЕТ.

Сяргей КАВАЛЁЎ:

«РАСІЙСКАЯ ФЕДЭРАЛЬНАЯ ЎЛАДА ЗРАБІЛА ЎСЁ МАГЧЫМАЕ І НЕМАГЧЫМАЕ, КАБ ЧАЧЭНЦЫ ЗАХАЦЕЛІ ВЫЙСЦІ З РАСІІ»

Вядомы расійскі праваабаронца і дэпутат Дзярждумы Сяргей Адамавіч Кавалёў, паводле ўласнага прызнання, мае ў сваёй крыві польскую, рускую і беларускую кроў. Бацька яго нарадзіўся ў Заходняй Беларусі. Так што С. Кавалёў мае нямала агульнага з нашай краінай.

Ён неаднаразова станоўча ўплываў на ход вырашэння чачэнскага канфлікту, успомнім хаця б яго гераічную місію ў Будзёнаўску. У саставе дэпутацкіх груп і місіі праваабарончага таварыства «Мемарыял» ён неаднаразова бываў у самых «гарачых кропках» Чачні і ў самыя складаныя хвіліны ўздымаў свой голас у абарону правоў чалавека там. Гэтым ён заслужыў павагу ва ўсім свеце і ... ганьбу з боку расійскіх нацыянал-патрыётаў, шавіністаў, крыўдныя заявы з боку расійскіх уладаў. Але ён усё роўна гаворыць праўду пра беды Чачні. Таму, відаць, больш аб'ектыўнага субяседніка па гэтай праблеме сярод расійскіх палітыкаў цяжка знайсці. Аб гэтым з С. Кавалёвым і размаўляе карэспандэнт «Звязды».

— Сяргей Адамавіч, цяпер самае вострае палітычнае пытанне ў Расіі — чачэнскае... Вашы калегі-дэпутаты зрабілі ўсё магчымае, каб не дапусціць у Савет Еўропы чачэнскую дэлегацыю і нават прынялі на конт гэтага спецыяльную рэзалюцыю. Як вы расцэньваеце гэта?

— Я галасаваў супраць гэтай заявы, лічу яе несправядлівай, бо, напрыклад, там заяўлена, што чачэнскія прадстаўнікі самазванцы і нікога не прадстаўляюць. Гэта не так, можна пагаджацца ці не з сепаратыстамі, але трэба разумець, што гэта самы магутны рух у Чачні, а вось хіба што Заўгаеў нікога не прадстаўляе, ды і то, на самай справе ён прадстаўляе частку насельніцтва Надцерачнага раёна. Іншае пытанне, што ён нікім нікуды не абраны, усё гэта было фальсіфікацыяй выбараў. Няма нічога больш страшнага, чым фальсіфікацыя, арганізаваная федэральнай уладай, як гэтая, якая была падтрымана не толькі выбарчай камісіяй, але і Вярхоўным судом.

— Чым, на ваш погляд, закончыцца цяперашні міратворчы працэс у Чачні?

— Я магу толькі сказаць, што ёсць надзеі і трывогі на гэты конт. Добра, што нарэшце рэзка змянілася пазіцыя палітычных лідэраў краін Захаду. І Коль, і Клінтан выказвалі трывогу з нагоды развіцця чачэнскіх падзей падчас крызісу ў Грозным і падтрымалі падпісаныя пагадненні і міратворчы працэс, што пачаўся. Гэта не так мала. Да гэтага часу яны былі злачынна і двухсэнсоўна пасіўнымі. Для іх галоўнай расійскай праблемай было перавыбранне Ельцына. За гэта яны былі гатовы плаціць любой колькасцю чужой крыві. Гэта дрэнна.

— Некаторыя вашы калегі гавораць перш за ўсё пра парушэнні правоў чалавека з боку чачэнскіх сепаратыстаў, узгадваюць, у прыватнасці, увядзенне шарыяту.

— Я ніяк не магу адобрыць ніякага ўвядзення шарыяту ў свецкае заканадаўства, я спадзяюся, што сувязі з Еўропай могуць палажыць канец гэтым крыўдным крокам. Я не ведаю нават, ці прымянялася калі пакаранне паводле шарыяту ў выглядзе адсечаных фалангаў пальцаў, яно толькі абвешчана, але ведаю, што палкамі б'юць. Гэта нядобра. У дакладзе пастаянна дзеючай місіі «Мемарыяла» ў Чачні робіцца агульная выснова, што ёсць грубыя і масавыя парушэнні правоў асобы з абедзвюх старон, і з федэральнай, і з чачэнскай, але яны несупастаўныя па маштабах. З чачэнскага боку яны значна меншыя, а быў час калі іх практычна не было (у пачатку вайны). Я на свае вочы бачыў, як абыходзіліся з палоннымі. Я ведаю, што звычка не браць у палон, а забіваць лётчыкаў антыгуманная, але яе не было з самага пачатку вайны. Я разумею, як яна ўзнікла, і разумею, што для цяперашняга нацыянальнага складу мыслення гэта натуральна ўзнікшая звычка. Тым не менш, гэта вельмі крыўдная традыцыя... Так, лётчыкі бамбілі рынкі, абстрэльвалі машыны, уключаючы аўтамабілі «хуткай дапамогі», але ў цывілізаваным праве віна індывідуальная, яна не раскладваецца на ўсіх лётчыкаў увогуле... Як бы гэта гістарычна ні тлумачылася, звычаем кроўнай помсты, ці яшчэ чым, з гэтым трэба доўга змагацца. Аднак чачэнскі іслам, наколькі я сабе яго ўяўляю, не з'яўляецца такім ужо фундаменталісцкім, ён больш свабодны іслам. Таму мне здаецца, што пазбавіць Чачню ад прымянення шарыяту не так ужо цяжка.

— Аднак гаварылася, што на баку Чачні ваявала шмат наёмнікаў менавіта з ісламскіх краін...

— Можа быць яны і былі, я ж іх не бачыў у тыя часы, калі я бываў у Чачні. Зразумела, што гэты фактар пастаянна перабольшваўся. Я сам бачыў фатаграфіі людзей, якіх урадавая прапаганда Расіі прадстаўляла ў якасці такіх наёмнікаў. Часам там былі адлюстраваны на самай справе замежнікі. У прыватнасці, былі паказаны іарданскія падданыя, яны былі спецыялістамі па нафтаперапрацоўцы, якія па кантракту працавалі ў Грозным, а потым вайна перашкодзіла ім выбрацца, а хтосьці з іх аказаўся затрыманым федэральнымі ўладамі. Ніякіх адносінаў да ўзброенага супраціўлення гэтыя людзі не мелі. Быў іншы выпадак, калі такім наёмнікам называлі чалавека, які прыехаў з Кабула, але служыў ён там шафёрам у расійскім пасольстве і г. д. Я ўжо не кажу пра тое, што ўсе гэтыя размовы пра «белыя калготкі» — блеф, ні іх, ні эстонскіх снайпераў не было. Я сапраўды бачыў двух ці трох украінскіх добраахвотнікаў, якія ваявалі на чачэнскім баку — дарэчы, з былых воінаў-афганцаў. Толькі я не ведаю, ці атрымлівалі яны за гэта якія-небудзь грошы. Яны называлі сябе добраахвотнікамі. Так што пытанне аб наёмніках патрабуе спецыяльнага расследавання.

— Як зараз справы з абменам палоннымі?

— Існуюць спісы палонных. Місія «Мемарыяла» валодае даволі вялікімі спісамі мяркуемых рускіх ваеннапалонных. Аказваецца, што больш як палова гэтых людзей ужо няма ў жывых. Як трапляюць у такія спісы? Служыў чалавек, знік, ці то ён у палоне, ці прапаў без вестак, можа, яго не падабралі... А вы ведаеце, што адбываецца з трупамі ва ўмовах гарадскіх вулічных баёў? Вялікую колькасць проста неапазнанымі хаваюць у агульных магілах. Часам вайсковыя часці імкнуцца пахаваць неапазнаныя трупы, каб не адказваць за вялікія страты, часам іх вымушана хаваць насельніцтва, баевікі... Зараз ёсць неабвержныя факты жорсткіх адносінаў да расійскіх палонных, чаго раней не было. Я маю на ўвазе сведчанні тых, хто вызвалены са следчага ізалятара ДГБ, там прымяняліся катаванні, я бачыў свяшчэнніка, якому зламалі руку.

— А хто з чачэнцаў утрымліваецца ў расійскім палоне?

— Гэта самыя розныя людзі, у так званыя фільтрацыйныя пункты трапляе хто заўгодна.

— А такія пункты яшчэ існуюць?

— Я думаю, што пад расійскай вартай утрымліваецца яшчэ даволі шмат людзей — гэта і захопленыя падчас баявых дзеянняў баевікі, але і мірныя жыхары, якіх збівалі і рабавалі на блок-пастах і ў іншых месцах, гэта ўсё задакументавана і асабіста мне вядома. У гэтай сувязі ўзнікае пытанне аб абмене. Тэхнічнае пытанне набывае прынцыповую вастрыню. Вядома, гэта вельмі справядлівы прынцып — усіх на ўсіх. Але ён павінен быць рэалізаваны ў самым канцы абмену. Спісы немагчыма ўзгадніць. Пры гэтым рэальны абмен замаруджваецца.

— Што Расія цяпер, напярэдадні зімы, здолела ўкласці ў эканоміку Чачні, што здолела аднавіць?

— Наколькі я ведаю, сродкі былі ўкладзены вялікія, але ў значных маштабах яны былі раскрадзены. Штосьці было адноўлена, а потым зноў разбурана ў выніку новых баёў. І гэта давала магчымасць бескантрольнага спісання вялікіх сум, будматэрыялаў. У рэшце рэшт гэтыя матэрыялы аказваюцца ў прыватных дамах, купленымі па спекуляцыйных цэнах.

— Цяпер дзейнічае пяцігадовы мараторый на вызначэнне статусу Чачні?

— Гэта не мараторый на пяць гадоў. Згодна з пагадненнем гэтае пытанне павінна на працягу 5 гадоў паступова вырашацца. Па-мойму, гэта вельмі разумна. Трэба рыхтавацца да перагавораў на гэты конт, разглядаць розныя бакі праблемы, але небяспечна ставіць гэтае пытанне рубам. Адзін бок хоча весці перагаворы з пазіцый існуючай суверэннай дзяржавы, другі — пры ўмове, што Чачня навекі ўваходзіць у састаў РФ. Статус Чачні павінен быць прадметам, а не ўмовай гэтых перагавораў. Усё астатняе нясе ў сабе небяспеку аднаўлення вайны. Гэта вельмі складанае і вострае пытанне, бо на самай справе не існуе ніякай працэдуры для рэалізацыі права нацый на самавызначэнне. Гэта надзвычай ускладнена нядобрасумленным выкарыстаннем розных палітычных абставінаў яшчэ былога СССР, які спекуляваў на антыкаланіялізме... Мадэль незалежнай чачэнскай дзяржавы ва ўсякім разе павінна разглядацца як раўнапраўны варыянт вырашэння гэтай праблемы, ёсць і іншыя, прамежкавыя, як асацыіраванае членства ў РФ, членства ў Садружнасці і інш. Я размаўляў з адным членам дудаеўскага ўрада ў пачатку студзеня 1995 года ў ваюючым Грозным. Ваюючы член ваюючага ўрада расказваў мне, як ён уяўляе сабе чачэнскі суверэнітэт, які і з'яўляўся іх мэтай у той вайне. Дык вось, ён казаў так: мы — маленькая краіна, мы не зможам абысціся без асаблівых адносінаў з Расіяй, і я бачу гэта ў агульнай арміі, сумесна ахоўваемай граніцы, агульнай валюце, сумесным знешнепалітычным курсе і супольным кіраванні ключавымі галінамі прамысловасці — нафтаздабычай і перапрацоўкай нафты. У выніку з чачэнскага суверэнітэту застаецца хіба што воўк на сцягу. Так што з ваюючага чачэнскага боку ёсць вельмі розныя падыходы да гэтага пытання... Тут, вядома, трэба прызнаць, што расійская федэральная ўлада зрабіла ўсё магчымае і немагчымае, каб чачэнцы захацелі выйсці з Расіі.

—Ці здольны міжнародныя арганізацыі дапамагчы ў вырашэнні чачэнскай праблемы?

— Міжнародныя арганізацыі павінны стрымліваць узнаўленне баявых дзеянняў. Расія ж, напрыклад, уступала ў Савет Еўропы пры ўмове спынення гэтай вайны, таму той жа Савет Еўропы павінен рашуча патрабаваць гэтага. З другога боку, цывілізаваная міжнародная супольнасць павінна нарэшце ўвесці нейкія механізмы самавызначэння нацый, якія б спынілі патокі крыві, што праліваюцца за гэта.

Размаўляў Валер КАЛІНОЎСКІ.

ПРАГРАМА «ТБ-6 МАСКВА»

24 снежня

6.40 «Кругасветнае падарожжа Вілі»
7.10 Дарожны патруль.
7.20 «Рэцэпты ад ЦЭПТЭР».
7.30 «90x60x90».
7.45, 10.10 Аптэка.
8.00, 13.50, 19.00, 20.10, 22.45 «Шэсць навін».
8.10 Тэлеканкрэтна.
8.25 «Шоу ежы «Пальчыкі абліжаш».
9.00 Мультфільм «Хлопчык і вобляка».
9.10 «Клуб адзінокіх сэрцаў».
9.40 «Вы — відавочца».
10.20, 12.50, 16.35 Тэлемагазін.
11.00 Меладрама «Каўбоі не плачуць».
13.10 «90x60x90».
13.25 «Кругасветнае падарожжа Вілі».
14.00 Кінатэатр ТБ-6. Віншуем Л. Філатава. «Поспех».
16.10 Серыял «Гатовыя ці не».
18.00 Серыял «Грэйс у агні II».
19.10 Ток-шоу «Прафесія»: «Вінароб».
20.20 Серыял «Вавілон-5».
21.20 Тыя Хто.
21.45 Серыял «Кобра».
22.35 Мультфільм для дарослых «Лянота».
23.00 Дарожны патруль.
0.15 ДЫСК-канал.

25 снежня

6.40 «Кругасветнае падарожжа Вілі».
7.10 Дарожны патруль.
7.20 «Рэцэпты ад ЦЭПТЭР».
7.25. «90x60x90».
7.45, 10.10 Аптэка.
8.00, 13.50, 19.00, 20.15, 22.45 «Шэсць навін».
8.10 «Прыватны выпадак».
8.25 Тэлегульня «Грошы... Грошы? Грошы...»
9.15 Серыял «Вавілон-5».
10.20, 12.40, 15.45 Тэлемагазін.
11.00 Фільм А. Хічкока «Лэдзі знікае».
13.10 «90x60x90».
13.25 «Дартаньгаў і тры сабакі мушкецёры».
14.00 Маст. фільм «Мой малодшы брат».
16.10 «Серыял «Гатовыя ці не».
18.00 Серыял «Грэйс у агні II».
19.10 Ток-шоу «Я сама»: «Шлях да сэрца ляжыць праз страўнік».
20.30 Серыял «Вавілон-5».
21.25 Тыя Хто.
21.50 Серыял «Кобра».
23.00 Дарожны патруль.
23.15 ДІСК-канал.

26 снежня

14.00 «Барыс Гадуноў». 1-я серыя.
15.25 «Знак якасці».
15.40 Тэлемагазін.
16.10 Серыял «Гатовыя ці не».
18.00 Серыял «Грэйс у агні II».
19.00, 20.05, 22.45 «Шэсць навін».
19.10 Ток-шоу «Зрабі крок».
20.20 Серыял «Вавілон-5».
21.20 «Чай-клуб. Памяці Зіновія Гердта».
21.50 Серыял «Кобра».
23.00 Дарожны патруль.
23.15 ДІСК-канал.

27 снежня

6.40 «Дартаньгаў і тры сабакі мушкецёры».
7.10 Дарожны патруль.
7.20 «Рэцэпты ад ЦЭПТЭР».
7.25 «90x60x90».
7.45, 10.10 Аптэка.
8.00, 13.50, 18.35, 20.20, 22.45 «Шэсць навін».
8.10 «Прыватны выпадак».
8.25 Ток-шоу «Маё кіно з Аляксандрам Алейнікавым».
9.15 Серыял «Вавілон-5».
10.20, 13.00 Тэлемагазін.
11.00 Дэтэктыў «Шарады».
13.10 «90x60x90».
13.25 «Дартаньгаў і тры сабакі мушкецёры».
14.00 «Барыс Гадуноў». 2-я серыя.
15.15 «Знак якасці».
15.30 «Назло рэкордам».
16.00 Дарожны патруль.
16.10 Серыял «Гатовыя ці не».
18.00 «Вы — відавочца».
18.45 Маст. фільм «Гракі».
20.35 Клуб сусветнага гумару «12 капеек».
21.00 Маст. фільм «Геркулес у Нью-Йорку».
23.00 Дарожны патруль.
23.20 ДІСК-канал.

28 снежня

7.00, 18.00, 21.25 «Шэсць навін».
7.15 Дарожны патруль.
7.25 ДІСК-канал.
8.00 Мультфільм «Іван энд Мітрафан».
8.15 «ЦЭПТЭР-клуб».
8.35 Серыял «Экспедыцыя глыбіннага пошуку».
9.30 «Том, Джэры і іх сябры».
10.25 «Гэта мы не праходзілі».
10.55 Серыял «Фліпер II».
11.45 Адкрыцці тыдня.
12.20 Маст. фільм «Свята Нептуна».
13.15 «Пако Рабан у Маскве», частка 2-я.
14.00 Ток-шоу «Я сама»: «Шлях да сэрца ляжыць праз страўнік».
15.00 Ток-шоу «Прафесія»: «Вінароб».
15.50 «Клуб адзінокіх сэрцаў».
18.15 «ОСП-студыя».
19.00 «Фіціль».
19.10 Маст. фільм «Экіпаж».
21.40 «Шоу Бені Хіла».
22.15 Кінатэатр ТВ-6. Баявік «Сават».
23.55 Дарожны патруль.
0.10 ДІСК-канал.

29 снежня

7.00 «Шэсць навін».
7.15 Дарожны патруль.
7.25 ДІСК-канал.
8.00 Мультсерыял «Омер».
8.35 Дзіцячы сеанс «Дарагі хлопчык».
10.00 Шоу ежы «Пальчыкі абліжаш».
10.35 «Назло рэкордам».
11.00 Серыял аб прыродзе «Экспедыцыя глыбіннага пошуку».
11.45 «Канон».
12.15 Тэрыторыя ТБ-6.
12.45 «Акулы пяра» — Анне Вескі.
13.40 Ток-шоу «Зрабі крок».
14.30 Спорт тыдня.
15.00 «Том, Джэры і іх сябры».
18.00 Дарожны патруль.
18.20 «Аглядальнік».
19.05 «Фіціль».
19.20 Маст. фільм «Акно ў Парыж».
21.35 «Шоу Бені Хіла».
22.05 Маст. фільм «А цяпер не глядзі».

ТЭЛЕБАЧАННЕ, 24 снежня

Беларускае тэлебачанне

8.00 Навіны.
8.15 Абібок.
8.45 «Гэта мы не праходзілі...» Эканамічная праграма.
9.00 Тэлебачанне — школе. Пазакласнае чытанне. 3-ці клас. Уладзімір Караткевіч. «Жабкі і чарапаха».
9.20 Тураб'ектыў.
9.50 «Трапічная спёка». 25-я серыя.
10.50 Чацвёртае вымярэнне. Навукова-асветніцкая праграма.
11.30 Акалада. Музычна-забаўляльная праграма.
15.00 Навіны.
15.10 «Купалінка». Дак. фільм.
15.40 «Усё пра ўсё». Праграма для дзяцей.
16.05 Педагагічны экран. Рэформа школьнай адукацыі: за і супраць.
16.35 Крэда. Эканоміка сельскагаспадарчай вытворчасці (Іўеўскі раён).
16.55 Бар'еры. Інваспорт Беларусі на міжнароднай арэне.
17.20 «Кола часу». Да 125-годдзя Беларускай чыгункі.
17.50 Урокі Наталлі Наважылавай.
18.20 «Будзьце здаровы».
18.35 Эканамікст.
18.50 Навіны (з сурдаперакладам).
19.00 «Музычная абойма». Беларускі хіт-парад.
19.05 Вертыкаль. Улада і мясцовы друк.
19.30 «Прэм'ера». Дак. фільм «Каўчэг Максіма Танка».
20.05 Хакей. «Цівалі» (Мінск)—«Палімір» (Наваполацк).
20.45 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.00 А. Клімава ў маст. фільме «Хэпі-энд».
23.30 Навіны.
23.45 Святочнае набажэнства на Ражство Хрыстова з Гродзенскага касцёла брыгітак. Перадача з Гродна.

ГРТ

11.00 Навіны.
11.10 У эфіры тэлерадыёкампанія «Мір». «Моладзь, талерантнасць і тэлебачанне».
11.55 Л. Філатаў — Сатырычная казка «Пра Фядота-стральца, удалага малайца».
12.50 Чалавек і закон.
13.25 Брэйн рынг.
14.00 Навіны.
14.20 «Касмічныя ратавальнікі лейтэнанта Марша». Мультсерыял.
14.45 Квар'етэ «Вясёлая кампанія».
14.55 Мульцітролія.
15.10 Чароўны свет, ці Сінема.
15.40 «Карын і яе сабака». Серыял.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.35 «Вакол свету».
17.00 Навіны.
17.15 «Новая ахвяра». Серыял.
18.05 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 «Адгадай мелодыю».
19.00 «І не канчаецца радок». Леаніду Філатаву — 50 гадоў.
19.45 «Добрай ночы, малышы!»
20.00 Час.
20.45 Фільм Арнольда Шварцэнегера «Каляды ў Канекцікуце».
22.35 Навіны.
22.45 Сатырычная казка «Пра Фядота-стральца, удалага малайца».

Расія

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Весткі.
7.20, 9.50, 23.25 Тавары — поштай.
7.30 Ранішні экспрэс-2.
8.00 Рэтра-шлягер.
8.25 «Дарагая рэдакцыя...»
8.55 «Санта-Барбара».
16.20 Блак-нот.
16.35 «Чэленджэрс». Серыял для падлеткаў.
17.05 Тэлечасопіс «Здароўе».
17.15 Пункт апоры.
17.45 Надзвычайны канал.
18.10 Лідэр-прагноз.
18.40 Асабліва важныя персоны.
19.50 «Санта-Барбара».
20.30 Раз у тыдзень.
21.05 Надвор'е.
21.10 Мужчына і жанчына.
21.50 «На кані». Тэлелатарэя.
22.20 Ціхі дом. Праграма С. Шолахава.
23.35 Музыка ўсіх пакаленняў.
23.50 Хто на што здатны.
0.05 Гукавая дарожка «МК».

Санкт-Пецярбург

11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.10 «Гісторыя кахання». Серыял.
13.00 Тэрмін адказу — сёння.
13.25 Парады садаводам.
14.10 «Забойны аддзел». Серыял.
15.10, 20.45 Тэлеслужба бяспекі.
15.25 Тата, мама і я — спартыўная сям'я.
16.05 «Чарадзей». Маладзёжны серыял.
16.35 «Тэлекампакт». Музычнае шоу.
17.15 Дзецям пра зверанят.
17.40 Паказвае Ленінградская АТК.
18.40 Вялікі фестываль.
19.15 Спорт.
19.25 «Гісторыя кахання». Серыял.
20.15 Храм.
21.00 «Забойны аддзел». Серыял.
22.05 Падзея.
22.20 Спартыўны агляд.
22.30 Баскетбол. Кубак Бялова.

НТБ

9.00 «Дзённік прафесара Гацье». 2-я серыя.
9.30 «Дасці — дзікая сабака дзінга». Маст. фільм.
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
12.00 Расійскія універсітэты.
13.15 Вялікая «Часінка».
15.30 Дыстанцыя 60.
16.30 «Блакітнае дрэва». Маст. фільм.
17.30 Праграма для дзяцей.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.35 Герой дня.
19.00 Мішэль Марс'е і Рабер Асэйн у фільме «Анжэліка, маркіза анёлаў».
21.35 «Спадарыня следчы». 8-я серыя «Два плюс два — чатыры». Маст. фільм.
22.30 Часінка.
23.00 Сёння ў поўнач.
23.20 Пол Макартні. «Канцэрт у новым свеце». Частка 2-я.

8-ы канал

18.00 «Хобіт». Мультфільм.
18.30 «Кароткі фільм пра каханне». Маст. фільм.
20.15 Мульт-планета. «Вясёлыя мелодыі».
20.30 Аўтарская праграма Ю. Азаронка «Імперыя духу».
21.30 Серыял «Чалавек ніадкуль».
23.00 Канцэрт Элтана Джона.

36,6°

БАДЗЁРАСЦЬ ЗА АДНУ ХВІЛІНУ

Бліцмасаж Д. В. Керні

У пераважнай большасці з нас пастаянна няма часу. Прапануемы комплекс патрабуе ўсяго адну хвіліну і дапаможа перазарадзіць «акумулятар» энергіі, вызваліцца ад стомленасці.

1. Хутка патрыце адзін аб адзін пальцы рук. 5 сек.
2. Цяпер хутка патрыце разагрэтымі цёплымі пальцамі шчокі ўверх-уніз. 5 сек.
3. Часта пастукайце барабанным дробатам па макушцы галавы. 5 сек.
4. Сцісніце руку ў расслаблены кулак. Энергічна пагладжвайце ўнутраны і знешні бок перадплечча. 3 разы.
5. Асцярожна націсніце на шчытападобную залозу (ніжэй кадыка) вялікім і ўказальным пальцамі. 3 разы.
6. На шыі знайдзіце сонную артэрыю, асцярожна націсніце пальцамі з аднаго боку, палічыўшы да 5. Вызваліце, дыхайце глыбока, перайдзіце на другі бок і зноў націсніце.
7. Вялікім пальцам нашчупайце ўпадзіну ля асновы чэрапа (месца злучэння галавы з пазваночнікам). Націсніце, палічыўшы да 3, адпусціце. Паўтарыце 3 разы.
8. Масаж рэфлекторных зон ног: а) сцісніце кончык вялікага пальца, затым падушачку вялікага пальца. Калі заўважыце балючую кропку, разатрыце яе да знікнення болю; б) шчыльна захапіце вялікім і ўказальным пальцамі рукі ахілава сухажылле, сцісніце яго, адпусціце. Паўтарыце па 3 разы на кожнай назе; в) хутка патрыце верх ступні рукой (або, што больш зручна, пяткай другой нагі).
9. Раскрытай далонню пастукайце нагу спераду, збоку і ззаду ад ступні да пахвіны (калі ў вас няма варыкознага расшырэння вен).

Калі, заканчваючы самамасаж, вы адчуваеце, што па целу разлілася прыемная цеплыня, мэта дасягнута: усяго за 60 секунд вы ўключылі асноўныя сістэмы арганізма на ўсю магутнасць.

«Помоги себе сам».

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».
Рэгістрацыйны нумар 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220013, гор. Мінск, вуліца Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 68-29-19; намеснікаў галоўнага рэдактара — 32-44-12, 32-14-25, 32-35-05; аддзелаў: інфармацыйна-аналітычнага — 32-38-02, 68-28-14, 68-29-68, эканомікі — 32-31-21, 68-29-68, палітыкі — 68-27-57, 68-28-64, культуры — 68-29-42, 68-28-27, сацыяльных праблем — 68-28-69, пісьмаў — 68-27-47, маралі і права — 68-28-51, міжнацыянальных адносінаў — 68-27-40, 68-28-69, журналісцкіх расследаванняў — 68-28-38, 68-28-72, беларускай дыяспары — 68-28-27, знешнеэканамічнай дзейнасці — 68-29-44; аглядальнікаў па праблемах: навукі і адукацыі — 68-28-31, экалогіі і ліквідацыі вынікаў Чарнобыля — 68-28-36; уласных карэспандэнтаў: у Гродне — 33-25-29, Гомелі — 53-13-92, Баранавічах — 7-26-02, Паставах — 22-400; бухгалтэрыі — 32-22-03; даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-31-98. ФАКС: 32-04-52, 68-28-77. E-mail: daily@zwyazda.belpak.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Мінск, праспект Ф. Скарыны, 79.
Тыраж 94.665 Індэкс 63850.
Зак. № 8024.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 20.15.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12